

Jaarrekening 2023

JAARREKENING EN TOELICHTING

Administratieve gegevens

Type beleidsrapport:	Jaarrekening
Naam bestuur:	Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen
NIS-code bestuur:	11002
Adres bestuur:	Frankrijklei 71-73, 2000 Antwerpen
Rapporteringsperiode:	2023
Wettelijk depot:	

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens	2
Inhoudsopgave.....	3
Inleiding	6
Samenvatting.....	8
1. Budgettair resultaat	8
2. Boekhoudkundig resultaat.....	9
Balans.....	9
Staat van opbrengsten en kosten.....	11
3. Beslissingen	12
Beleidsvaluatie	13
1. Inleiding	13
2. Spierpunt 1: Elke leerling realiseert maximale leerwinst	13
3. Spierpunt 2: Sterke teams leveren excellent onderwijs.....	16
4. Spierpunt 3: Breed aanbod in functie van leren en werken.....	20
5. Spierpunt 4: Voldoende, duurzame en inspirerende leer-en werkomgevingen.....	26
6. Spierpunt 5: Elke leerling ontwikkelt zich tot een actieve burger.....	30
7. Actie 6: spierpuntoverschrijdende reguliere werking	33
Financiële nota	34
1. Doelstellingenrekening (schema J1).....	34
2. De staat van het financieel evenwicht (schema J2).....	34
Exploitatie	35
Investerings	38
Financiering	40
Budgettair resultaat	41
(Gecorrigeerde) autofinancieringsmarge.....	41
3. Realisatie van de kredieten (schema J3)	42
4. Balans (schema J4)	42
Activa	43
Passiva	43
Liquiditeitsratio.....	44
Opmerking met betrekking tot de werkingstoelagen	44
Opmerking met betrekking tot de pensioenlasten	45

5.	De staat van opbrengsten en kosten (schema J5)	46
	Kosten.....	47
	Opbrengsten.....	48
6.	Bijlagen.....	50
	Schema J1: Doelstellingenrekening	50
	Schema J2: Staat van het financieel evenwicht	51
	Schema J3: Realisatie van de kredieten	52
	Schema J4: Balans.....	53
	Schema J5: Staat van opbrengsten en kosten.....	54
	Toelichting	55
1.	Ontvangsten en uitgaven naar functionele aard (schema T1).....	55
2.	Ontvangsten en uitgaven naar economische aard (schema T2).....	58
3.	Investeringsprojecten (schema T3).....	59
4.	Evolutie van de financiële schulden (schema T4)	59
5.	Financiële risico's.....	59
	Responsabiliseringsbijdrage en pensioenproblematiek	59
	Juridische procedures	60
	BTW Digipolis : vordering op korte termijn	60
	Budgettaire impact van inflatie en energiecrisis	61
	Impact van cyberaanval.....	62
	Borsbeek.....	62
	Stedelijk Lyceum Lakbors.....	63
6.	Toelichting bij de balans (schema T5)	64
7.	Documentatie	64
8.	Waarderingsregels	65
	Waarderingsregels voor materiële vaste activa	65
	Investeringsubsidies	66
	Vorderingen op korte termijn	67
9.	Toegestane werkings- en investeringsubsidies voor het boekjaar	67
10.	Verbonden entiteiten	68
11.	Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	68
	Erfpacht	68
	DBFM.....	69
	Personeel.....	70
12.	Verklaring van de materiële verschillen tussen budget en realisatie	72
	Aansluiting tussen de algemene en budgettaire boekhouding.....	72
	Stedelijke restmiddelen	74
13.	Toelichting ontvangsten en uitgaven met buitengewone invloed op budgettair resultaat	74
14.	Toelichting over overgedragen kredieten voor investeringen en financieringen	74

15. Bijlagen.....	75
Schema T1: Ontvangsten en uitgaven naar functionele aard	75
Schema T2: Ontvangsten en uitgaven naar economische aard	76
Schema T3: Investeringsproject: Investeringen Stedelijk Onderwijs Antwerpen	80
Schema T4: Evolutie van de financiële schulden.....	81
Overzicht erfpacht	82
Recht van opstal	101
Gebouwen in eigendom.....	101
Schema T5: Toelichting bij de balans	102

Inleiding

2023 was voor Stedelijk Onderwijs het vierde jaar van de tweede Beleids- en Beheerscyclus (BBC) waarin Stedelijk Onderwijs de boekhouding voerde volgens de regels van de BBC zoals door Vlaanderen opgelegd. Eind 2022 werd de groep stad Antwerpen geconfronteerd met een cyberaanval. Deze had grote impact op de ondersteunende systemen, waaronder het boekhoudprogramma. Ondanks de impact ervan op de boekhouding in 2023, leggen we, net zoals de vorige jaren, tijdig de jaarrekening 2023 voor ter goedkeuring en vaststelling.

Stedelijk Onderwijs geeft mee uitvoering aan het Antwerps bestuursakkoord 'De Grote Verbinding' dat vertaald is in het stedelijk meerjarenplan 2020-2025. Stedelijk Onderwijs draagt mee bij aan de realisatie van de strategische doelstelling van de stad Antwerpen: 'Antwerpen is de onderwijshoofdstad van Vlaanderen' (2LWS02). Dit realiseert Stedelijk Onderwijs via zijn actieplan: 'Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen' (2LWS0205).

De raad van bestuur van Stedelijk Onderwijs keurde op 29 november 2019 de ambitienota 2020-2025 goed. De raad van bestuur van Stedelijk Onderwijs keurde op 23 oktober 2020 de speerpuntennota 2020-2021 goed en op 25 maart 2022 de speerpuntennota 2022-2023. De speerpuntennota concretiseert de ambitienota in haalbare resultaten en activiteiten voor een periode van twee jaar.

[2LWS0205 - Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen.](#)

Missie: talentontwikkeling & actief burgerschap

Stedelijk Onderwijs organiseert in opdracht van de stad Antwerpen en binnen het kader van zijn pedagogisch project, kwaliteitsvol onderwijs in een open en stedelijke leeromgeving. We begeleiden het leerproces van kinderen, jongeren en volwassenen. We doen dat in onze kleuter-, lagere en middelbare scholen, academies en centra voor volwassenenonderwijs. Iedereen, zonder uitzondering, is welkom. We geloven in de groeikansen van elke lerende en realiseren samen maximale leerwinst. We ontwikkelen talenten en actief burgerschap. Zo groeit iedere leerling of cursist succesvol door naar een gewaardeerde plaats in de samenleving. Samen met alle betrokkenen engageren we ons om zo de stad van morgen mee vorm te geven.

Visie: Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen

Maximale leerwinst voor elke lerende is de sleutel tot kwalificatie. Hier leggen we de lat hoog. Elke leraar beschikt over expertise en leiderschap en deelt deze met anderen. Sterke teams leveren excellent onderwijs. Ons aanbod is breed en gericht op wie wil (blijven) leren of werken. Onze leer- en werkomgevingen zijn inspirerend en duurzaam.

Leren bij Stedelijk Onderwijs gaat ook over jezelf leren ontdekken en de ruimte krijgen om te oefenen en te participeren als een actieve burger aan de samenleving. We leren samen omgaan met een snel veranderende en onbekende toekomst. We willen dat onze leerlingen en cursisten hun plek vinden in de samenleving. Wij inspireren hen voor het leven. Zo bouwen we mee aan de stad van morgen.

Zes acties, vijf speerpunten

Het actieplan 'Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen' wordt geconcretiseerd in vijf inhoudelijke acties die Stedelijk Onderwijs beschouwt als speerpunten:

Speerpunt 1: Elke leerling realiseert maximale leerwinst

Speerpunt 2: Sterke teams leveren excellent onderwijs

Speerpunt 3: Breed aanbod in functie van leren en werken

Speerpunt 4: Voldoende, duurzame en inspirerende leer- en werkomgevingen

Speerpunt 5: Elke leerling ontwikkelt zich tot een actieve burger

Actie 6 is een algemene actie voor registratie van ontvangsten en uitgaven voor de algemene werking die niet toegewezen worden aan de andere acties.

Net als bij de budgetrondes bestaat de BBC-rapportering over het boekjaar uit een groot aantal schema's en rapporten. Vaak zijn deze rapporten andere manieren om dezelfde cijfers te tonen en/of geven ze meer details. In deze 2^{de} BBC-cyclus werden de officiële schema's, zoals deze door Vlaanderen worden opgelegd, vereenvoudigd en beperkt. Ook heeft Vlaanderen de volgorde en de verplichte inhoud in het jaarverslag gewijzigd. We hebben – binnen deze nieuwe BBC-structuur – zoveel mogelijk gestreefd naar herkenbaarheid met de opbouw en inhoud van de jaarrekeningen uit de voorgaande jaren.

De jaarrekening bevat 4 hoofdstukken:

1. Samenvatting

De financiële toestand van Stedelijk Onderwijs per 31/12/2023 wordt beknopt samengevat. Alle verklarende en meer uitgebreide informatie wordt opgenomen in de rest van het jaarverslag.

2. Beleidsevaluatie

In de beleidsevaluatie wordt een antwoord gegeven op de vraag in welke mate en tegen welke kost de acties of actieplannen en beleidsdoelstellingen uit de strategische nota van het meerjarenplan gerealiseerd werden.

3. Financiële nota

In de financiële nota worden de belangrijkste verschillen tussen de aanpassing van het meerjarenplan en de budgettaire boekhouding toegelicht. Verder wordt de bedrijfseconomische analyse van de balans en de staat van opbrengsten en kosten opgenomen, alsook een vergelijking met de cijfers van de vorige jaarrekening opgenomen. Verschillende officiële BBC-schema's, die vaak elders in het jaarverslag in detail worden besproken zijn achteraan deze financiële nota opgenomen in de bijlagen (J1-J5).

4. Toelichting

In de toelichting wordt dezelfde structuur aangehouden als bij de aanpassing meerjarenplan, met name de officiële BBC-schema's T1 t.e.m. T5. Verder worden hier de waarderingsregels besproken, evenals de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen. Tot slot wordt een toelichting gegeven bij de inzet van het personeel.

Samenvatting

1. Budgettair resultaat

Stedelijk Onderwijs beëindigt het jaar 2023 met een positief budgettair resultaat van 56.133 euro waardoor het gecumuleerd budgettair resultaat per 31/12/2023 toeneemt tot 47.103.470 euro. Dit positief budgettair resultaat is beter dan voorzien in de laatste aanpassing meerjarenplan (AMJP 8 – najaar 2023), waar er een negatief budgettair resultaat verwacht werd van 11.799.698 euro. Het budgettair resultaat is positiever dan verwacht dankzij een beter, minder negatief, investeringsresultaat.

Het exploitatiesaldo en het financieringssaldo sluiten bijna volledig aan bij de gebudgetteerde saldi. Het investeringsaldo is echter 11,8 mio euro beter dan verwacht.

De realisatiegraad van de investeringsuitgaven ligt voor Stedelijk Onderwijs op circa 88%, namelijk 64,8 mio euro (-8,8 mio euro). De realisatie van de investeringsontvangsten bedraagt 105% of 61,2 mio euro (+2,9 mio euro). Het investeringsaldo bedraagt -3,6 mio euro en is 11,8 mio euro beter dan gebudgetteerd. De lagere realisatiegraad bij investeringen wordt voornamelijk verklaard door een tragere realisatie bij Digipolis (zowel in softwareontwikkeling als in installaties en databekabeling), evenals een tragere realisatiegraad bij diverse scholen in investeringen in meubilair, uitrusting en computers. Specifiek voor het masterplan patrimonium werd 98,3% van de geplande uitgaven gerealiseerd. Hiervoor werd 100% van de stadsdotatie opgevraagd binnen AG SO.

Een uitgebreide toelichting over de verschillen tussen budget (AMJP 8) en realisatie (Jaarrekening) is opgenomen in de Financiële nota.

Per 31/12/2023 heeft Stedelijk Onderwijs een positief budgettair resultaat dat toegevoegd wordt aan het gecumuleerd budgettair resultaat. Het gecumuleerd budgettair resultaat per 31/12/2023 bedraagt dan 47.103.470 euro. Het Stedelijk Onderwijs eindigt per 31/12/2023 met een positieve autofinancieringsmarge.

Budgettair resultaat	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Vershil
Exploitatiesaldo	6.351.576	6.262.992	88.584
Ontvangsten	454.343.933	432.831.571	21.512.363
Uitgaven	-447.992.358	-426.568.579	-21.423.779
Financieringssaldo	-2.676.626	-2.676.626	0
Ontvangsten	20.408*	20.408*	0
Uitgaven	-2.697.034*	-2.697.034*	0
Investeringssaldo	-3.618.817	-15.386.064	11.767.247
Ontvangsten	61.206.476	58.289.493	2.916.983
Uitgaven	-64.825.292	-73.675.557	-8.850.265
Budgettair resultaat 2023	56.133	-11.799.698	11.855.831
Gecumuleerd budgettair resultaat 2022	47.047.337	47.047.337	0
Gecumuleerd budgettair resultaat 2023	47.103.470	35.247.639	11.855.831

* Interne leningen zijn zichtbaar omdat ze in de budgetplaatsen een impact hebben. Op AG SO niveau is de budgettaire impact hiervan 0.

2. Boekhoudkundig resultaat

Balans

De balans is een foto van de financiële situatie van Stedelijk Onderwijs op 31/12/2023. Stedelijk Onderwijs heeft op 31/12/2023 een balanstotaal van 661,9 mio euro. Het balanstotaal stijgt met 7,5% (+46 mio euro) ten opzichte van het vorige boekjaar.

In de activa is er een stijging van de materiële vaste activa met 8,1% (+38,8 mio euro). Deze toename is voornamelijk toe te schrijven aan de realisatie van het masterplan onderwijspatrimonium. In 2023 werden 44 projecten opgeleverd, waaronder:

- Capitan, Columbiestraat 5, 2030 Antwerpen: Nieuwbouw extra capaciteit Buitengewoon onderwijs.
- Stedelijke kleuterschool De Bever, Van Duyststraat 246-248, 2100 Deurne: afbraak bestaand gebouw + nieuwbouw dubbele KS + DKO.
- Stedelijk secundair onderwijs Groenhout, Kasteelstraat 17, 2000 Antwerpen: totaalrenovatie school.
- Stedelijke basisschool De Evenaar Constitutiestraat 61-67, 2060 Antwerpen: Heraanleg speelplaatsen, interne renovatiewerken, brandtechnische werken, werken i.f.v. woonbaarheid, bouwen van een fietsenstalling.
- Stedelijke basisschool Leopold III, Mellinetplein 13, 2600 Berchem: Omvormen Boerderij.
- Stedelijke basisschool Flora, Florastraat 120, 2140 Antwerpen: heraanleg speelplaats en interne renovatiewerken.
- Stedelijke kleuterschool De Vlinders, Violetstraat 18, 2060 Antwerpen: Speelplaatsrenovatie.

De vorderingen op korte termijn zijn gedaald met 1,2% (-612k euro). Niet-uitbetaalde werkingstoelagen en investeringstoelagen van de stad worden in de balans zichtbaar gemaakt via een vordering op de stad. Op 31/12/2023 staat er hierdoor een vordering op stad Antwerpen van in totaal 38 mio euro, een daling van 19,1% ten opzichte van 2022. Anderzijds stellen we vast dat de openstaande klantenfacturen gestegen zijn met 1 mio euro. De openstaande facturen van 2023 staan voor 828k euro meer open dan de facturen opgemaakt in 2022 op 31/12/2022. Dit kan mogelijks verklaard worden omdat de facturatie in 2023 pas gestart is in maart 2023 ten gevolge van de cyberaanval einde 2022.

De diverse vorderingen zijn gestegen met 5,4 mio euro. Het betreft een bijkomende storting in kader van juridische procedure ten aanzien van de BBI met betrekking tot de discussie over de toepassing van de emanatietheorie bij doorfacturatie van personeelskosten door Digipolis IGS (zie ook de financiële risico's).

In de passiva van de balans stijgen de schulden op korte termijn met 12,3 % (+4,6 mio euro). De grootste stijging zien we bij de nog te betalen leveranciersfacturen, deze zijn gestegen 11,3 mio euro. Het grootste aandeel in dit openstaand saldo is de factuur aan de stad m.b.t. de terug te betalen energiedotatie van 8,9 mio euro. Anderzijds zien we bij de te ontvangen facturen een daling 20,7% (-2,2 mio euro). Naar analogie met vorig boekjaar, werd er een voorziening opgenomen voor de terugbetaling van het overschot van werkingssubsidie van de stad Antwerpen voor energie (1,3 mio euro) (zie ook '2. De staat van het financieel evenwicht'). Vorig jaar was deze voorziening 5,3 mio euro (-76,2 %).

De schulden op lange termijn dalen met 2,7 mio euro: het betreft de overboekingen de REG-lening van de Stad en de DBFM leasingschulden van lange termijn naar korte termijn. Er werden geen nieuwe DBFM projecten opgestart in 2023.

Het eigen vermogen wordt in de BBC-terminologie 'nettoactief' genoemd en het is gestegen met 44 mio euro (+9%). Deze toename is voornamelijk toe te schrijven aan de toename van de oplevering van een aantal projecten met bijhorende AGION- en stadsinvesteringssubsidies (+58,9 mio euro). Boekhoudkundig is er in 2023 een verlies van 727,6k euro dat in mindering is gebracht van het gecumuleerde overschot.

Ook dit jaar is de liquiditeitsratio positief (199%). Dat wil zeggen dat er bijna tweemaal zoveel middelen beschikbaar zijn op 31/12/2023 op korte termijn om de openstaande schulden op korte termijn te voldoen.

De werkingstoelagen gebaseerd op de leerlingcijfers van het schooljaar 2022-2023 zoals begin 2023 toegekend door de Vlaamse overheid en uitbetaald in de loop van 2023 worden volledig opgenomen in het boekjaar 2023. De werkingstoelagen op basis van de leerlingcijfers van het schooljaar 2023-2024 zullen worden opgenomen in het boekjaar 2024.

Conform de BBC-regelgeving werd geen voorzieningen aangelegd voor pensioenverplichtingen (inclusief responsabiliseringsbijdragen) met betrekking tot de gesolidariseerde pensioenen, naar analogie van de voorgaande jaren.

Activa	JR2023	JR2022
I. Vlottende activa	84.185.412	75.904.803
A. Liquide middelen en geldbeleggingen	32.720.040	23.806.157
B. Vorderingen op korte termijn	50.142.127	50.754.095
C. Voorraden en bestellingen in uitvoering	124.810	171.737
E. Vorderingen op LT binnen jaar vervallen	1.198.435	1.172.814
II. Vaste activa	577.690.295	540.038.214
A. Vorderingen op lange termijn	56.834.840	58.033.305
B. Financiële vaste activa	6.198	6.198
C. Materiële vaste activa	520.275.890	481.478.308
D. Immateriële vaste activa	573.368	520.403
Totaal der activa	661.875.708	615.943.017
Passiva	JR2023	JR2022
I. Schulden	127.602.830	125.671.388
A. Schulden op korte termijn	42.184.794	37.567.392
B. Schulden op lange termijn	85.418.037	88.103.996
II. Nettoactief	534.272.877	490.271.629
Totaal der passiva	661.875.708	615.943.017

Staat van opbrengsten en kosten

De resultatenrekening wordt in de BBC de staat van opbrengsten en kosten (SOK) genoemd. In de staat van opbrengsten en kosten zijn de investeringsuitgaven en -ontvangsten van 2023 niet mee opgenomen, maar zijn wel de afschrijvingen, de waardeverminderingen en de inresultaatnames van investeringssubsidies mee verwerkt.

De totale kosten zijn gestegen met 8,4% (+36,6 mio euro) ten opzichte van 2022. Dit wordt voornamelijk verklaard door een stijging in de lonen van het gesubsidieerd personeel (+30,8 mio euro) en de totale loonkost van het niet-gesubsidieerd personeel (+4,7 mio euro), een stijging van de gedetacheerde personeelsleden (+1,4 mio euro) en een stijging van de uitzonderlijke kosten (+9,0 mio euro). Voor deze uitzonderlijke kosten werd er in 2022 een voorziening aangelegd voor een aandeel hierin van 5,3 mio euro. Dit betekent per saldo dat de effectieve kost 3,6 mio euro meer is dan de aangelegde voorziening. Ook dit jaar werd er een voorziening aangelegd, voor de terug te betalen energietoelage aan de Stad. Het betreft een voorziening van 1,3 mio euro.

De totale opbrengsten zijn toegenomen met 6,9% (+30,1 mio euro) ten opzichte van 2022. Dit wordt voornamelijk verklaard door een stijging in de subsidies voor de lonen van het gesubsidieerd onderwijspersoneel (+30,8 mio euro), overige specifieke werkingssubsidies van de Stad in het kader van smakelijke scholen (+1,5 mio euro) en een stijging van de werkingstoelagen voor de werking van de scholen (+2,8 mio euro). Anderzijds zien we een daling van de werkingssubsidie

van de stad met 9,4 mio euro: dit betreft hoofdzakelijk de terugbetaling van de teveel ontvangen energietoelagen m.b.t. 2022 waarvoor er een voorziening werd aangelegd in 2022.

93,7% van de opbrengsten bestaat uit subsidies en 78,1% van de kosten bestaat uit personeelskosten.

Stedelijk Onderwijs sluit het boekjaar op 31/12/2023 af met een negatief boekhoudkundig resultaat van 727.601 euro.

Er werd geen voorziening aangelegd met betrekking tot de stedelijke restmiddelen. Na aftrek van het overschot op nutsvoorzieningen dat terug zal vloeien naar de Stad, heeft Stedelijk Onderwijs immers een negatief exploitatieresultaat.

Opbrengsten en kosten	JR2023	JR2022	JR2023 (excl. Gesub. Pers)	JR2022 (excl. Gesub. Pers)
Kosten	470.176.867	433.577.586	145.016.721	139.215.950
A. Operationele kosten	466.670.739	430.985.799	141.510.593	136.624.163
B. Financiële kosten	3.506.128	2.591.788	3.506.128	2.591.788
Opbrengsten	469.449.266	439.335.064	144.289.120	144.973.428
A. Operationele opbrengsten	451.512.287	422.916.226	126.352.141	128.554.590
B. Financiële opbrengsten	17.936.979	16.418.838	17.936.979	16.418.838
Overschot of tekort van een boekjaar	-727.601	5.757.478	-727.601	5.757.478
A. Operationeel overschot of tekort	-15.158.453	-8.069.572	-15.158.452	-8.069.572
B. Financieel overschot of tekort	14.430.851	13.827.050	14.430.851	13.827.050
Verwerking vh overschot vh boekjaar	-727.601	5.757.478	-727.601	5.757.478

3. Beslissingen

De raad van bestuur stelt de jaarrekening 2023 vast en legt deze voor aan de Gemeenteraad van de stad Antwerpen.

Per 31/12/2023 heeft Stedelijk Onderwijs een negatief resultaat op de balans van 727.601 euro. De raad van bestuur beslist het nettoactief te verminderen met het negatief resultaat van het boekjaar 2023.

De raad van bestuur beslist het budgettair resultaat voor een bedrag van 56.133 euro toe te voegen aan het gecumuleerde budgettair resultaat en deze te bestemmen bij de goedkeuring van de eerstvolgende aanpassing van het meerjarenplan 2020-2025.

Beleidsevaluatie

1. Inleiding

Stedelijk Onderwijs werkt mee aan de stad van morgen. Een heuse ambitie die gerealiseerd wordt aan de hand van vijf speerpunten met dertien programma's en het reguliere werk. Het jaarverslag van 2023 geeft een overzicht van realisaties in functie van de speerpunten, onderverdeeld in de bijbehorende programma's en reguliere activiteiten.

2. Speerpunt 1: Elke leerling realiseert maximale leerwinst

De leer-kracht van de lerende staat centraal. We verwachten hoge leerprestaties en maximale leerwinst. We verhogen de gekwalificeerde uitstroom. We begeleiden de lerende en houden rekening met de specifieke noden. Elke leraar maakt hierbij het verschil. We meten leereffecten, begeleiden en sturen bij. We toetsen praktijkervaringen af aan wetenschappelijke inzichten.

Programma 1.1 Ontwikkeling onderwijskwaliteit

Realisaties 2023

- Zestien scholen kregen een **visitatie** waarvan zes een klassieke visitatie, zeven een visitatie 2.0 en drie een collegiale visitatie buitengewoon onderwijs. Twee visitaties werden op vraag van de school geannuleerd of verplaatst. Eén visitatie werd verplaatst naar het tweede semester omwille van een recente directiewissel. Eén visitatie werd geannuleerd omwille van een aangekondigde doorlichting. De directies ervaren dat de visitaties in een open, positieve en veilige sfeer verlopen en dat ze de onderwijskundige dialoog opgang brengen binnen het schoolteam.
- Veertien scholen of academies kregen een **doorlichting** en behaalden een gunstig advies. Betrokken scholen geven aan dat de begeleiding die geboden wordt door de ondersteunende diensten bij een doorlichting heel sterk aanvoelt en vertrouwen geeft. Het gevoel er niet alleen voor te staan wordt erg gewaardeerd door de directies. Algemeen kunnen we concluderen dat de aanklappende aanpak met een verscherpte aandacht voor datageletterdheid, visie en beleidsplannen en kwaliteitsmonitoring een positief resultaat oplevert in functie van het behalen van gunstige doorlichtingen.
- Een gedetailleerde **analyse** op organisatieniveau van de resultaten van de **doorlichtingen en visitaties** gaf aan dat de inspanningen die de schoolteams leveren op vlak van visieontwikkeling, organisatiebeleid en omgaan met diversiteit meermaals door de onderwijsinspectie worden benoemd als sterktes. De kwaliteit van de didactische aanpak op de klasvloer is een blijvende groeikans.

- In 24 basisscholen lopen 37 trajecten om de **didactische aanpak voor lezen te versterken**. Deze trajecten richten zich op het voorbereidend lezen, aanvankelijk lezen, vloeiend lezen en/of begrijpend lezen. Sommige scholen combineren meerdere trajecten. Deze ondersteuning wordt gewaardeerd door de deelnemende basisscholen, ze geven aan dat deze kwalitatief en ontwikkelingsgericht inspeelt op de noden van de school.
- Scholen van het secundair onderwijs werken met de correcte leerplannen en hanteren de juiste doelenkaders en benamingen voor opleidingen en vakken nu de **modernisering van de eerste en tweede graad** is afgerond en de derde graad is gestart.
- In nauwe afstemming met OVSG is de **implementatie van Leer Lokaal** (nieuw leerplan basisonderwijs) gestart.
- Er werd een **visietekst toetsbeleid basisonderwijs** opgeleverd en gecommuniceerd naar alle directies basisonderwijs. Hiermee is er helderheid gecreëerd bij alle basisscholen van wat er verwacht wordt bij het afnemen van gestandaardiseerde toetsen. Dit zorgt voor uniformiteit en een betere opvolging van leerwinstmeting.
- Om de realisatie van maximale leerwinst kwantitatief te evalueren, analyseerden we naast de resultaten van de **OVSG-eindproef** ook de resultaten van de **KOALA-toets**, de **AVI-toets vloeiend lezen**, de **CITO-toets begrijpend lezen** en de **CITO-toets wiskunde getallen**.
 - In juni 2023 namen 90% van de leerlingen deel aan de OVSG-eindproef. Voor het leergebied wiskunde is in juni 2023 opnieuw een positief verschil merkbaar. Bij het leergebied Nederlands scoren alle domeinen in 2023 sterker dan de referentiescholen.
 - Vanaf schooljaar 2022-2023 werd gestart met een centrale verwerking van de verplichte taalscreening KOALA (5-jarige kleuters). We stellen vast dat voor het begrijpen van instructies het verschil klein is tegen over vergelijkbare OKI-groepen (Onderwijskansarmoede-indicator). Voor de overige vaardigheden ligt het aandeel voldoende taalvaardige kleuters 7-13% lager dan de OKI-groep. De resultaten op de KOALA-toets maken duidelijk dat grote groepen van onze leerlingen reeds vroeg in hun schoolcarrière bepaalde taalvaardigheden missen.
 - Wat de AVI-leesresultaten en de resultaten van de CITO-toetsen betreft blijft de interpretatie erg complex. De analyse van deze gegevens wordt verder op punt gesteld. Algemeen stellen we vast dat eens leerachterstand werd opgelopen, deze erg stug is en moeilijk te remediëren valt. Slechts kleine groepen leerlingen benen de opgelopen achterstand terug bij.
- Vanuit de reguliere werking van de onderwijskundige ondersteuning worden alle kwaliteits(meet)instrumenten in kaart gebracht en gehanteerd. Er wordt niet gekozen om deze inventaris in een apart project onder te brengen maar wel om er pragmatisch mee aan de slag te gaan.

Ontwikkeling onderwijskwaliteit	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-46.620	-89.000
Ontvangsten	0	0
Uitgaven	-46.620	-89.000
Eindtotaal	-46.620	-89.000

Programma 1.2 Leerlingbegeleiding

Realisaties 2023

- Elke school van het leerplichtonderwijs stelt jaarlijks **een afsprakennota** op waarin het **beleid op leerlingenbegeleiding** een plek krijgt en waar voldaan wordt aan de eisen van het decreet leerlingenbegeleiding. De samenwerking tussen school, CLB en het leersteuncentrum wordt schoolspecifiek beschreven. De school voert hierbij de regie. De afsprakennota werd bijgestuurd en gedigitaliseerd na evaluatie.
- Op basis van een analyse van doorlichtings- en visitatieverslagen stellen we vast dat scholen in groeiende mate hun **interne zorgwerking** op een kwaliteitsvolle manier vormgeven. De scholen werken vanuit een efficiënte overlegstructuur en sturen van daaruit een doelgerichte zorgwerking aan.
- Binnen het deeltijds kunst- en volwassenenonderwijs is een **overkoepelend kader op brede basiszorg opgesteld** dat garantie biedt voor gelijkgerichtheid van leerlingen/cursistenbegeleiding. Op basis van de beleidsadviezen werd een visie uitgewerkt rond zorg voor cursisten bij Encora op basis van een tweesporenmodel (Brede Basiszorg en Verhoogde Zorg). Rond brede basiszorg is er een professionaliseringsaanbod uitgewerkt die vertaald is in de kijkwijzer 'Taalkrachtige Leeromgeving'.
- 34 scholen van het regulier basisonderwijs, alle scholen buitengewone basisonderwijs en drie stedelijke secundaire pilotscholen nemen deel aan het **project smakelijke scholen**. Uit een bevraging van directies van niet-deelnemende scholen blijkt naast de praktische organisatie ook de administratie een factor te zijn om niet deel te nemen aan het project.
- 473 leerlingen uit Stedelijk Onderwijs namen tien lesdagen deel aan één van de acht **zomerscholen** lager onderwijs (Het Groene Eilandje, De Vlinders, Creatopia, De Gele Ballon, De Kangoeroe, Het Talent, Aan de stroom en Optimist). Dit is een stijging met 158 leerlingen. De stijging is te verklaren door het inrichten van een extra zomerschool, de keuze om meer leerlingen toe te leiden per zomerschool en het verder terugdringen van het aantal afhakers tot 17,7% (2021: 33%, 2022: 25%). Op basis van een kwalitatieve bevraging van de zomerteams rapporteren de zomerleraren bij 70% van de leerlingen groei op vlak van 'technisch lezen', 67% voor 'leesbegrip', 63% voor 'leesplezier' en 62% voor de algemene categorie 'taal'.
- Na de goedkeuring van het decreet leersteun werd **het Leersteuncentrum Antwerpen opgericht**. Het ondersteuningsnetwerk bereidde zich voor op deze oprichting in partnerschap met ondersteunende diensten, de regiegroep leerlingbegeleiding en directiecomité.

Leerlingbegeleiding	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	35.224	35.926
Ontvangsten	207.740	207.740
Uitgaven	-172.516	-171.814
Eindtotaal	35.224	35.926

Speerpunt 1: Regulier werk

De **inclusiecoaches** (inclusie-experten van het leersteuncentrum) richten zich op het realiseren van een inclusief zorgbeleid samen met de school en binnen alle fasen van het zorgcontinuüm. Deze scholen worden gedurende een half jaar meegenomen in het traject. Scholen die in

aanmerking komen voor deze extra ondersteuning worden geselecteerd op basis van verschillende indicatoren. De meest doorslaggevende indicator is het aantal leerlingen met een verslag type 2. In 2023 hebben vijf scholen het traject afgerond (De Boomhut, De Bijtjes, De Esdoorn, Fruithof, De Tandem). Daarnaast werden er ook vier scholen opgestart in een traject dat nog verder loopt in 2024 (De groene Egel, Het accent, Het Pieterke en Sportomundo).

Tijdens schooljaar 2022-2023 kwamen 20.659 leerlingen in contact met het **Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB)**. Voor 9.678 leerlingen was dit op vraag van de leerling zelf, de ouders of de betrokken school. Tijdens piekperiodes waren er iets meer dan één op vier leerlingen met een zorgvraag. Het grootste deel van de zorgvragen, 37%, situeert zich op het domein onderwijsloopbaan.

Er werden **1000 verslagen** opgemaakt door CLB-medewerkers, waar voorafgaand een diagnostisch traject werd gelopen met de leerling/ouders. Dankzij deze verslagen krijgen scholen extra middelen vanuit het Leersteuncentrum. Dit geeft een voelbaar verschil op de scholen, omdat leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (en dus ook hun leerkrachten en de school) extra ondersteund worden.

Er is een stijgend aantal leerlingen dat wordt uitgesloten op school na wangedrag. In een situatie van capaciteitstekort en het “overschrijden van de draagkracht van de school” is het niet simpel om voor deze leerlingen toch een plaatsje te vinden. Het CLB slaagde er toch in om voor een groot aantal leerlingen een nieuwe school te vinden.

Maximale leerwinst: regulier werk	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-14.800.375	-14.678.826
Ontvangsten	77.682	225.290
Uitgaven	-14.878.057	-14.904.116
Investeringsaldo	-134.134	-171.840
Uitgaven	-134.134	-171.840
Eindtotaal	-14.934.509	-14.850.666

3. Speerpunt 2: Sterke teams leveren excellent onderwijs

Elk team ontwikkelt zich tot een professionele leergemeenschap, die de leerwinst verhoogt en de draagkracht versterkt. We werken waardengedreven in een cultuur van vertrouwen en permanente feedback. We werken participatief en co-creatief. We stimuleren persoonlijk en gedeeld leiderschap. We vertrekken vanuit engagement en appreciatie. Samen creëren we een aantrekkelijk klimaat waar mensen graag willen werken.

Programma 2.1 Persoonlijk en gedeeld leiderschap

Realisaties 2023

- Binnen de ondersteunende diensten zijn onder andere de afdelingen Onthaal, Financiën, Onderwijskundige Ondersteuning, Visitatie en HR met **het kompas persoonlijk en gedeeld**

leiderschap aan de slag gegaan. Deze diensten hebben alle tools in handen om hun dienstverlening vanuit een cultuur van persoonlijk en gedeeld leiderschap op te zetten.

- De vijfdaagse opleiding **leiderschapsontwikkeling** (niet-leidinggevenden) werd opnieuw georganiseerd voor twintig deelnemers. In totaal volgden 220 medewerkers van het Stedelijk Onderwijs dit traject.
- Het **kader van schoolleiderschap** werd ontwikkeld en goedgekeurd. Dit kader is een leidraad met verantwoordelijkheden van de directeur beschreven d.m.v. doelen en concrete voorbeelden. Het kader is terug te vinden op het Medewerkersportaal.

Binnen de **aanvangsbegeleiding voor startende leidinggevenden** volgden alle starters een verplichte opleiding gespreid over drie schooljaren. Binnen dit traject werden alle participerende rollen verhelderd en materialen ontwikkeld zodat deelnemers en lesgevers correct geïnformeerd zijn en uniform kunnen werken. Deelnemers ervaren het traject als zinvol maar tijdsintensief.

Persoonlijk en gedeeld leiderschap	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-51.620	-67.100
Uitgaven	-51.620	-67.100
Eindtotaal	-51.620	-67.100

Programma 2.2 Draagkracht

Realisaties 2023

- Het onderdeel **psychosociale lasten** binnen het globaal preventieplan werd uitgewerkt volgens specifieke thema's die uit de RAPSI-bevraging naar voren kwamen. Dit document vormt het kader waarmee alle (school)teams hun eigen 5 jaren planning rond psychosociaal welzijn kunnen opbouwen en vertalen in jaaractieplannen.
- **Voor de noodschool (Leerexpert Capitan)** werd een **proeftuin opgestart** met een andere schoolorganisatie. Zo is er onder andere een meer flexibele personeelsinzet om zowel de draagkracht van het team te verhogen als de onderwijskwaliteit te versterken. Dankzij het sterke pedagogisch project, de proeftuin en het feit dat het een nieuwe school is, kon het personeelsplaatje van de school volledig ingevuld worden.
- Het intern **netwerk van vertrouwenspersonen werd verder uitgebreid**. In 2023 volgden twaalf personen succesvol de basisopleiding. Naast drie centrale vertrouwenspersonen telt het Stedelijk Onderwijs nu 28 lokale vertrouwenspersonen verspreid over twintig scholen.

Het **collectief reïntegratiebeleid werd opgesteld en goedgekeurd**. Zo is er nu een uniforme aanpak voor elke medewerker van de ondersteunende diensten die gere-integreerd wordt na langdurige afwezigheid. Hier staat in contact blijven met de medewerker centraal.

Draagkracht in balans	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-7.799	-7.460
Uitgaven	-7.799	-7.460
Eindtotaal	-7.799	-7.460

Programma 2.3 Aantrekkelijke werkgever

Realisaties 2023

- In mei 2023 startte de **nieuwe rekruteringscampagne** “Kom lesgeven aan de schatten van ‘t stad” waarmee Stedelijk Onderwijs nieuwe leerkrachten wil werven. Deze campagne is zichtbaar in het straatbeeld en online. De campagne werd in twee golven gelanceerd met focus op drie doelgroepen: leerkrachten, studenten en zij-instromers. Tijdens de eerste golf solliciteerden 3.419 kandidaten bij Stedelijk Onderwijs, wat een verhoging van 86% betekent in vergelijking met dezelfde periode in 2022. De campagne werd door de directies als aantrekkelijk ervaren en leverde fierheid op om tot de organisatie te behoren.
- **Empty als rekruteringsstoel** wordt door directies als gebruiksvriendelijk en kwalitatief gezien. Er wordt een nadrukkelijke verkorting van het administratief indiensttredingsproces ervaren wat als voordeel wordt gezien. Het feit dat het materiaal dat ontwikkeld werd naar aanleiding van het merktraject actief gebruikt kan worden in het werven van personeel wordt als bijkomende troef benoemd. Verder is er een beter zicht op de openstaande vacatures en de knelpuntvacatures binnen de organisatie. Zo werd duidelijk dat er nood is aan technische en praktische lerarenprofielen binnen diverse onderwijsniveaus (secundair onderwijs, buitengewoon onderwijs en volwassenonderwijs). Hier werden gerichte communicatie-acties en infoavonden rond opgezet.
- In het kader van een onderscheidend **rekruteringsproces en professioneel selectieproces** op schoolniveau werd een ondersteuningsaanbod ter beschikking gesteld met tools, praktisch advies en workshops.
- Om geschikte en beloftevolle **zij-instromers** aan te trekken werden vier infoavonden georganiseerd. Er werd uitleg gegeven rond de specifieke vereisten van de job van leerkracht. Daarnaast kregen de kandidaten de kans om mee te lopen met een leerkracht in één van onze scholen. Per avond waren er dertig geïnteresseerden. Daarvan zijn dertien kandidaten intussen aan de slag binnen onze scholen. Daarnaast is Stedelijk Onderwijs aanwezig op de infoavonden van onderwijstalent georganiseerd door VDAB, waar potentiële zij-instromers zich komen informeren. De aanvangsbegeleiding die centraal voorzien werd voor zij-instromers werd als helpend ervaren door directies van Basisonderwijs.
- Een intensieve samenwerking met AP Hogeschool en Karel de Grote Hogeschool zorgt ervoor dat **leerkrachten in opleiding** (LIO-studenten) gemakkelijker en sneller op vacante plaatsen binnen onze organisatie komen. Op die manier zijn er veertig LIO-leerkrachten in onze scholen ingezet in schooljaar 2022-2023. In schooljaar 2023-2024 bereikten we ondertussen zeventig LIO-leerkrachten. LIO-banen zijn een krachtig instrument in de strijd tegen het lerarentekort en worden gewaardeerd door directies. Eind september ondertekende Stedelijk Onderwijs het charter met de associatie van Universiteit en Hogescholen en de lokale onderwijsverstrekkers met engagementen voor een optimale ondersteuning en begeleiding van de LIO-leerkracht met duidelijke afspraken en een echt partnerschap tussen de LIO-leerkracht, de school en de lerarenopleiding.
- **De Great Place To Work** bevraging werd opnieuw georganiseerd. Het label werd net niet behaald maar de rijke input en inzichten die de bevraging met zich meebracht, worden opnieuw onder de loep genomen en omgezet in actiepunten. Zo is er in september 2023 gestart met een tweewekelijkse vraag aan de volledige organisatie om zo inspraak en verbondenheid te bevorderen. De eerste acht poll-vragen werden gemiddeld door ongeveer 2.600 medewerkers beantwoord.

- **De directiefora** blijven het belangrijkste instrument op organisatieniveau waarbij leidinggevenden in scholen én ondersteunende diensten samen beleid maken en waarmee de betrokkenheid van het leidinggevend kader bij Stedelijk Onderwijs wordt verhoogd. De twee directiefora stonden in het teken van onthaalonderwijs en Stedelijk Onderwijs van de toekomst en werden door de deelnemers positief geëvalueerd en als onderscheidend ten opzichte van andere inrichtende machten gezien.
- **De exitbevraging** werd door 53 medewerkers, die de organisatie voor hun pensioengerechtigde leeftijd verlieten, volledig ingevuld. Belangrijkste conclusie is dat we op vlak van interne mobiliteit kansen laten liggen. 64% van de respondenten (die de organisatie veelal verlieten doordat hun interim-opdracht afliep) heeft een nieuwe functie gevonden binnen onderwijs in een andere inrichtende macht. 63% geeft aan in de toekomst nog graag voor Stedelijk Onderwijs te willen werken. Daarnaast liggen er ook nog opportuniteiten in het versterken van de samenwerking over scholen heen en het verhogen van de betrokkenheid op het (school)beleid.

De **professionele aanvangsbegeleiding**, op maat en eigen aan de werkplek, voor startende medewerkers werd geoptimaliseerd en ingebed in de reguliere werking. Het welkomspakket wordt erg gewaardeerd.

Aantrekkelijke werkgever	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-217.396	-236.891
Uitgaven	-217.396	-236.891
Eindtotaal	-217.396	-236.891

Speerpunt 2: Regulier werk

De cultuur gebaseerd op het waardenhuis werd geëxpliciteerd in een bijgewerkte gedragscode en verspreid via een bijlage in het arbeidsreglement.

De implementatie van nieuwe regelgeving rond re-integratie werd in onze standaardprocedures opgenomen. HR-diensten en de leidinggevenden van de ondersteunende diensten professionaliseerden zich verder zodat dat medewerker maximaal ondersteund wordt.

Er werd beslist om voor alle eerste evaluatoren in onze ondersteunende diensten een vaste HR-partner te voorzien.

Sterke teams: regulier werk	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-1.042.846	-1.179.854
Ontvangsten	1.370.837	1.763.990
Uitgaven	-2.413.683	-2.943.844
Eindtotaal	-1.042.846	-1.179.854

4. Speerpunt 3: Breed aanbod in functie van leren en werken

We organiseren een aantrekkelijk, breed en toekomstgericht opleidingsaanbod zodat iedereen de kans krijgt zich levenslang te ontwikkelen. Het doel van onze opleidingen is groeien naar werk, een vervolgopleiding of persoonlijke ontwikkeling. We werken samen met partners om de aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt te versterken.

Programma 3.1 Levenslang leren

Realisaties 2023

- De **zone-gebonden aanbodoefening** van het Kiel, Hoboken en Valaar werd afgerond en goedgekeurd. Deze oefening bepaalt hoe het onderwijsaanbod in deze wijken de komende jaren vormgegeven zal worden zowel ruimtelijk als inhoudelijk. Enkele realisaties:
 - De toekomstige invulling van de Speerstraat werd uitgewerkt. Het ruimtetekort van de stedelijke secundaire school Perspectief wordt opgelost door op termijn de derde graad te verhuizen naar de Speerstraat 12 na de tijdelijke huisvesting van Stedelijk Lyceum Expo op deze site.
 - Het aanbod van de verschillende secundaire scholen op het Kiel werd beter op elkaar afgestemd. Dit aan de hand van een profileringsstrategie (hoe profileren de verschillende scholen zich, gelinkt aan hun aanbod), een aanbodstrategie (welk bijkomend aanbod willen we programmeren) en een capaciteitsstrategie (hoeveel leerlingen willen en kunnen we bereiken) die samen met de directies van de verschillende scholen zijn uitgewerkt en goedgekeurd.
 - De capaciteit van het basisonderwijs werd verlaagd om zo tegemoet te komen aan de vraag.
 - Er werd een wijkafdeling van het DKO opgestart in Stedelijke Basisschool Creatopia (school met 386 leerlingen).
- Voor alle wijken binnen de Singel werd **een voortraject** opgestart om ook hier de strategie rond het onderwijsaanbod de komende jaren uit te werken. Er is een omgevingsanalyse en een vooronderzoek van de zone opgemaakt om het aanbod onder de loep te nemen.
- In functie van het verhogen van de deelnamekansen in het deeltijds kunstonderwijs wordt extra ingezet op **wijkafdelingen** en een aanbod binnen de schoolmuren van het reguliere onderwijs. Dit werd geconcretiseerd in een **implementatieplan, inclusief een spreidingsplan** met tien prioritaire wijken. Het implementatieplan zet in op het wegnemen van verschillende drempels om een aanbod van het kunstonderwijs te organiseren vlakbij en op maat van leerlingen die we vandaag niet bereiken. Op deze manier draagt het plan bij aan een gelijkekansenbeleid voor leerlingen die willen deelnemen. Vier prioritaire wijken (Antwerpen-Noord, Kiel en Valaar, Deurne Noord en Luchtbal) kregen in het najaar extra focus (fase 1).
- De trend in het aantal leerlingen die vanuit een leerplichtschool Stedelijk Onderwijs participeren in het deeltijds kunstonderwijs, en dit zowel bij de min 12-jarigen als bij de 12- tot 17-jarigen is positief. De volgehouden aandacht voor verschillende vormen van samenwerking, vb. via Kunstkuren en Kunstkuur, lijkt zijn vruchten af te werpen. Zo zijn er acht nieuwe projecten **Kunstkuren** (initiatief Stedelijk Onderwijs) en negen nieuwe projecten **Kunstkuur** (Vlaams initiatief) opgestart. De toeleiding naar het DKO werd in vier scholen (Sint Agnes, De Schakel, Het Baronneke en De Schatkist) versterkt met het oprichten van een kunstenaar, waarbij

leerlingen zich onder begeleiding van de ene school naar het aanbod in een andere school verplaatsen. Daarnaast is een samenwerking met Atlas aangegaan om leerkrachten kunsturen te versterken in het omgaan met diversiteit. Aan dit traject namen 22 leerkrachten deel.

- De **deelnamekans Deeltijds kunst Onderwijs** bij de 6- tot 11-jarigen is over verschillende jaren heen gestegen in de Stad Antwerpen van 12,3% naar 16,4% (2021-2022). We blijven wel onder het Vlaamse gemiddelde (24,1%).
- In uitvoering van de **strategische aanbodkeuzes voor Encora** werd in 2023 geïnvesteerd in een sterk verhoogde capaciteit voor NT2 (Nederlands als 2de taal) en zorgopleidingen. De voorbereidingen werden getroffen om de inrichting van het experimentele studiegebied 'Ambulante zorg' vanaf 1 februari 2024 te laten starten.
- Het tweede projectjaar van het pilotproject tussen de Ziekenhuisschool van Stedelijk Onderwijs en Jeugdzorg Emmaüs Antwerpen **La Strada** waarbij de Ziekenhuisschool een onderwijsaanbod voorziet voor jongeren in bijzondere jeugdzorg, werd afgerond in juni 2023. Er werden 78 leerlingen bereikt waarbij 10% op het moment van aanmelden geen thuischool had en 80 % betrokken was/is bij minstens één residentieel hulpverleningstraject. De samenwerking wordt verdergezet tussen beide instellingen. Daarnaast werd een artikel verspreid binnen Stedelijk Onderwijs met de good practices van het project.
- Op 1 september 2023 opende de **gloednieuwe school Leerexpert Capitan** de deuren en realiseert 214 plaatsen type 2 en type 9. Deze bijzondere realisatie was het resultaat van een sterk gecoördineerde, geïntegreerde en doelgerichte aanpak. Zowel de lagere school als de secundaire school kregen een gunstig advies bij het erkenningsonderzoek in december 2023.
- Voor het **buitengewoon onderwijs** werden de principes gedefinieerd voor het bepalen van de jaarlijkse **capaciteit** en is een prototype **databank** ontwikkeld. Voor het secundair onderwijs gebeurde hetzelfde voor de capaciteit van het eerste jaar en de volzetverklaringen in latere jaren. Beide worden geïmplementeerd in schooljaar 2023-2024. Op die manier creëren we meer transparantie over de huidige beschikbare en potentiële capaciteit in de onderwijsniveaus waar de grootste capaciteitstekorten heersen om beleidsmatig zo adequaat mogelijk te kunnen reageren.
- Op 1 september 2023 ging **de modernisering** van het aanbod van de derde graad in al de **secundaire scholen** van start. Bepaalde studierichtingen zijn inhoudelijk geactualiseerd, andere zijn samengevoegd en enkele studierichtingen zijn geschrapt. Er werden ook een aantal nieuwe studierichtingen geprogrammeerd zoals Beeldende Vorming in Kunstkaai of Biotechnologische en Chemische wetenschappen in Resonant. De finaliteit van elke studierichting is helder gemaakt. Hiermee wordt verder gebouwd op de vernieuwde studierichtingen van de tweede graad en wordt er geïnvesteerd in doorlopende leerlijnen.

Levenslang leren	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-393.848	-319.418
Ontvangsten	18.230	58.989
Uitgaven	-412.078	-378.407
Investeringsaldo	-1.225	-10.000
Uitgaven	-1.225	-10.000
Eindtotaal	-395.073	-329.418

Programma 3.2 Onderwijs-arbeidsmarkt

Realisaties 2023

- Het **professionaliseren van de onderwijsloopbaanbegeleiding** binnen de secundaire scholen kreeg vorm door middel van verschillende acties op korte en lange termijn.
 - Er werd in samenspraak met studenten van de Universiteit Antwerpen gewerkt aan een ontwerp van evaluatie-instrument om scholen in te schalen op vlak van onderwijsloopbaanbegeleiding. Dit instrument zal de scholen in staat stellen een rapport te genereren met resultaten van de zelfevaluatie en praktische adviezen om eventuele hiaten binnen hun leerloopbaanbeleid op te vullen.
 - Drie scholen (Merit, Kozi en Novaplus) gingen het engagement aan om een traject leerloopbaanbegeleiding te volgen. Deze trajecten worden samen met Onderwijskundige Ondersteuning, het CLB en AP Hogeschool vormgegeven.
 - Er werd een visueel en video ontwikkeld om de veranderingen van de modernisering te verduidelijken binnen de arbeidsmarktfinaliteit. Deze werden op de Onderwijskiezer gepubliceerd zodat ouders, leerkrachten en ondersteuners leerlingen over alle netten correct kunnen informeren over de onderwijshervorming.
- Er namen 505 leerlingen uit veertien verschillende basis- en secundaire scholen deel aan een bliksemstage, sollicitatietraining of het project rond digitale vaardigheden van JINC. Daarnaast werd een **bliksemstage** in het SCC (service en coördinatiecentrum) georganiseerd waaraan acht leerlingen uit het vijfde leerjaar van De Luchtballon deelnamen en acht leerlingen van de eerste graad van de Stroom.
- Er werden **beroepsoriëntatiedagen** georganiseerd voor de leerlingen uit opleidingsvorm drie (OV3). Tijdens deze dagen maakten de leerlingen kennis met mogelijke vervolgoopleidingen door middel van workshops die gegeven werden door beroepskrachten uit het werkveld. In totaal namen er 89 leerlingen uit Leerexperten De Stiel, De Schoolstraat en Schotensesteenweg 252 deel.
- Vanuit de **werkgroep keuzeprocessen** (overgang basis naar secundair) werden er presentaties ontwikkeld over de structuur van het secundair onderwijs na de modernisering. Hierop volgend werden er over de algemene structuur en meer specifieke thema's (OKAN, BUSO, B-stroom, ...) drie infomomenten georganiseerd voor zorgcoördinatoren en leerkrachten van het zesde leerjaar.
- Er werd een **panelgesprek met oud-leerlingen** georganiseerd in de secundaire school Panorama om de leerlingen in het zesde jaar beter voor te bereiden op hun studiekeuze in het hoger onderwijs. Er namen 34 leerlingen deel uit het zesde jaar en zes oud-leerlingen. De school en de leerlingen waren zeer positief over het gesprek omwille van het leerling perspectief in de stap om verder te studeren. Een grote groep leerlingen in Panorama zijn de eerste in hun familie die gaan verder studeren.
- **Cursisten die zich bij Encora inschreven** om hun leerloopbaan verder te zetten en een kwalificatie te behalen, kregen extra begeleiding als ze dit nodig hadden. Zo maakten de cursisten actiegericht kennis met het opleidingsaanbod van Encora en werden ze verder begeleid in hun keuzeprocess.
- Er werden vier voltijdse **onderwijscoaches gecoördineerd door CLB** ingezet die leerlingen intensief coachen als ze de schoolbanken vroegtijdig dreigden te verlaten. Hiermee werden er 186 leerlingen bereikt. 75% van de jongeren heeft na afloop van de intensieve begeleiding hun

schoolloopbaan verdergezet met het oog op het behalen van een kwalificatie. Meer dan 34% van deze jongeren realiseerde dit via het voltijds onderwijs of duaal leren. 41% van deze jongeren stroomde door naar het volwassenenonderwijs en de examencommissie. Dankzij een financiering vanuit Area Up/ Stad Antwerpen kon het aantal coaches op pijl gehouden worden. Voor het schooljaar 2023/2024 kwam dat op 293.881 euro (ESF) en schooljaar 2024/ 2025 130.000 euro (Area Up).

- In de **authentieke leeromgeving Bistro (De Pit)** gingen 32 leerlingen uit de richtingen Snack en Grootkeuken van Werkend Leren Noord aan de slag. Het aanbod van de Bistro werd aangepast (wekelijkse, nieuwe warme gerechten en wisselend aanbod soepen en salades) zodat de leerdoelen optimaal behaald kunnen worden.
- Drie leerlingen van Werkend Leren Zuid zijn in 2023 gestart **als PC-technicus bij Encora** met een overeenkomst alternerende opleiding. Gedurende drie dagen per week verwerven zij de leerdoelen van pc-technicus op de werkvloer. Deze tewerkstellingen worden opgevolgd in een lerend netwerk. Het lerend netwerk heeft als doel om te verkennen welke successen en uitdagingen men als werkgever ondervindt in een traject duaal leren en om de duale tewerkstellingen binnen Stedelijk Onderwijs kwalitatiever te integreren en stapsgewijs uit te breiden.
- Er werd een intensieve actie opgezet om nieuwe contacten te leggen en bestaande contacten te verbeteren met **nieuwe stage-aanbieders** in het domein Economie en Organisatie. Dit nadat er vanuit deze domeinen het signaal gegeven werd dat er een groot tekort was aan kwalitatieve stageplaatsen. Bij vijftien van ruim 100 stagepartners zijn één of meerdere leerlingen aan de slag gegaan (drie daarvan intern binnen Stedelijk Onderwijs). Een twintigtal van deze 100 bedrijven zijn potentiële stagepartners met wie nog de juiste match gevonden moet worden. De contacten die werden gelegd leiden tot ruimere samenwerkingsverbanden dan enkel de domeinen van waaruit de vraag naar stageplaatsen initieel kwam. Een voorbeeld: Opnieuw & co bood een administratieve stageplaats aan voor leerlingen uit het domein Onthaal, Sales en Organisatie, maar liet ook weten dat ze een stage-aanbod hebben voor leerlingen uit het buitengewoononderwijs en dat ze sorteeropdrachten kunnen aanleveren voor de beroepsgerichte vorming voor leerlingen uit opleidingsvorm 2 (OV2).
- De gesprekken die we in het voorjaar 2023 hadden met het Zorgbedrijf over de kwaliteit van de stages leidde tot goede afspraken omtrent de bijkomende kwaliteitsbewaking over het verloop van de stages. Er zijn in het najaar van 2023 41 stagiairs van Stedelijk Onderwijs aan de slag bij het Zorgbedrijf in stages met een bijkomende kwaliteitsbewaking.
- Met de veelheid aan stages binnen de eigen organisatie ontstond er een nood aan een **stagebeleid**, meer overzicht, systematiek en samenwerking. Een stagecoördinator werd aangesteld en lerende netwerken met de stagebegeleiders van verschillende domeinen werden opgestart.
- Er werden heel wat **stages** georganiseerd voor de leerlingen van het Stedelijk Onderwijs binnen de eigen organisatie:
 - De leerlingen van Merit richting Onthaal & Public Relations deden een dag stage op het directieforum op 3 maart en 10 november en op de infobeurs voor het secundair onderwijs.
 - Bij de afdeling van Marketing Communicatie en Informatiebeheer volgde een leerling van Kunstkaai twee weken stage.
 - Acht leerlingen van Stedelijk Lyceum Lakkors liepen stage als administratief medewerker in diverse basisscholen.

- Een stagiair van Stedelijk Lyceum Lakkors loopt elke week op maandag stage aan het onthaal van de Pit. In mei deed een extra leerling van Merit een blokstage aan het onthaal.
- De nieuwe stagecoördinator ontving 36 stage-aanvragen. Voor twee hogeschoolstudenten werden stageplaatsen gevonden (binnen de dienst Patrimonium en authentieke leeromgeving Peerdsbos). Twee aanvragen voor werkervaringsstages van werkzoekenden via bemiddelaars van Groep Intro kenden een positief gevolg dankzij doorverwijzing naar de kwaliteitsassistenten onderhoud.
- De resultaten van **de doorstroombevraging** werden opgenomen in de datafiches van de scholen waardoor scholen nu eigenaar worden van deze data. 297 leerlingen vulden de bevraging volledig in. Hiermee realiseerden we een bereik van 60%. De grootste conclusie blijft dat 64% van de leerlingen uit zowel de dubbele- als arbeidsmarktfinaliteit beslissen om verder te gaan studeren. Hier kunnen we uit afleiden dat ondanks de finaliteit van hun opleiding de jongeren niet onmiddellijk de arbeidsmarkt betreden. Ondanks de beslissing om verder te studeren, geeft 81% van de uitgestroomde leerlingen aan dat ze dezelfde studiekeuze zouden maken in het secundair onderwijs. Bij de doorstroombevraging van opleidingsvorm 3 (OV3) werden 54 van de 95 uitgestroomde leerlingen bereikt (responsgraad 56,8%). Uit deze bevraging weten we dat 31% van de leerlingen een extra opleiding aan het volgen is, 31% op zoek is naar een job (dit cijfer ligt iets hoger dan het gemiddelde in Vlaanderen waar het om 20% gaat) en nog eens 31% aan het werk is. 65% van de uitgestroomde leerlingen geeft aan dat ze vandaag opnieuw dezelfde studiekeuze zouden maken.
- In het **volwassenenonderwijs** is een duidelijke positieve tendens merkbaar voor wat betreft het aantal **behaalde certificaten en diploma's**. De strategische focus op diplomagerichte en arbeidsmarktgerichte opleidingen heeft een zichtbaar effect. Dit resulteerde in een evolutie van de totaliteit van certificaten en diploma's van 2.448 (2019-2020) naar 3.068 (2022-2023). Van deze 3.068 zijn er 340 cursisten die een diploma secundair onderwijs behaalden.
 - Er werd een open sessie met **de sectoren hout en elektrotechniek** georganiseerd om het aanbod van Encora beter af te stemmen op de arbeidsmarkt.
 - Als resultaat van denkmomenten en samenwerking met het Zorgbedrijf worden zorgkundige opleidingen georganiseerd om logistiek medewerkers van het zorgbedrijf om te scholen. In 2023 startten er 20 medewerkers van het Zorgbedrijf om een omscholingstraject tot zorgkundige.
 - Het Interreg (Europees fonds dat interregionale samenwerking met een focus op economische ontwikkeling ondersteunt) dossier StimulanZ werd na enkele inhoudelijke verfijningen in juni 2023 goedgekeurd en er werden via de Provincie Antwerpen ook nog bijkomende middelen verworven: 251.249,97 euro (Interreg) en 75.374,9 Euro (Provincie Antwerpen). De focus van de middelen ligt op de realisatie van de hoogtechnologische inrichting van het Zorglab waar de cursisten aan de slag kunnen met simulaties.

Aan de hand van een samenwerking tussen Lyceum Lakkors en het Zorgbedrijf met Europese financiering werd het proefproject Zorgplekieren verdergezet. In dit project krijgen leerlingen zorgkunde uit de derde graad opleiding en praktijk op de werkvloer van een rust- en verzorgingscentrum.

Onderwijs arbeidsmarkt	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-28.856	-42.260
Uitgaven	-28.856	-42.260
Eindtotaal	-28.856	-42.260

Programma 3.3. Aantrekkelijke onderwijsverstrekker

Realisaties 2023

- Eind 2023 hebben 76 scholen (66%), academies en centra een **rebrandingtraject** doorlopen waarvan 28 ook een nieuwe merknaam kregen. Opgesplitst naar onderwijsniveau werden de voorbij twee jaar 45 basisscholen, zestien secundaire scholen, zeven buitengewone scholen, alle zeven academies en CVO Encora gerebrand. Daarnaast werden ook de corporate rebranding van Stedelijk Onderwijs en het CLB, het Leersteuncentrum Antwerpen en twee internaten gerealiseerd. Elk rebrandingtraject vertrekt vanuit de visie en het profiel van de betrokken entiteit. Aansluitend werd nieuwe gevelsignalisatie en geveldecoratie geplaatst en werden de print- en digitale kanalen van elke school in hun nieuwe huisstijl gegoten. Daarnaast werden er professionele **basiscommunicatiemiddelen** (folder, flyer, website, ...) uitgewerkt voor alle gerebrande scholen.

*"Als lid van ons schoolteam zijn we enorm vereerd dat we ook het visuele luik op ons mochten nemen. We zijn dan ook enorm trots op wat we als eindresultaat mogen voorstellen",
Mathijs Dhoey (Perspectief).*

93 (school)websites zijn ondertussen gekanteld naar het **nieuwe website** platform waaronder CLB, Leersteuncentrum, overkoepelde onderwijsniveaus, basis en secundair, projectsite dag DKO en de jobsite.

Aantrekkelijke onderwijsverstrekker	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-155.960	-167.149
Uitgaven	-155.960	-167.149
Eindtotaal	-155.960	-167.149

Speerpunt 3: Regulier werk

Stedelijk Onderwijs heeft een aanbod van 26 plaatsen voor **werkervaringstrajecten artikel 60** (volgens terbeschikkingstellingsovereenkomst met OCMW voor een looptijd van één jaar vanaf 1/1/2023 en voor een looptijd van 3 jaar vanaf 1/1/2024). Eind december 2023 waren 24 van de 26 vacatures ingevuld.

Breed aanbod: regulier werk	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-2.236.948	-2.269.155
Ontvangsten	508.473	497.861
Uitgaven	-2.745.420	-2.767.016
Eindtotaal	-2.236.948	-2.269.155

5. Speerpunt 4: Voldoende, duurzame en inspirerende leer-en werkomgevingen

We spelen onze schaalgrootte uit en gaan efficiënt om met mensen, middelen en ruimte. Scholen, academies en centra zijn inspirerende, gezonde en veilige leeromgevingen die professioneel zijn uitgerust. We investeren in voldoende capaciteit en duurzame gebouwen die we breed openstellen.

Programma 4.1 Aantrekkelijke schoolomgeving

Realisaties 2023

Review masterplan

De ambitie om 80% van de doelwaarden te realiseren werd behaald op zo goed als alle indicatoren.

Indicatoren	Doelwaarden 2023	Gerealiseerd in 2023
Aantal opgeleverde projecten	53	44
Aantal gecreëerde plaatsen basisonderwijs	320	130
Aantal gecreëerde plaatsen secundair onderwijs	248	248
Aantal gecreëerde plaatsen buitengewoon onderwijs	184	166
Theoretische energiebesparing in kWh	500.217	485.894
Theoretische CO2 besparing in ton/kWh	100,48	98
Aantal vergroende speelplaatsen	5	5
Aantal extra locaties klaar voor breed gebruik	4	2

Volgende projecten werden onder andere opgeleverd:

- Bij De Bever werden afbraakwerken gedaan en een nieuwbouw gezet voor een dubbele stroom kleuters + deeltijds kunstonderwijs. Met dit project werd 94.177 kwh aan energie bespaard (18,84 CO2 besparing), werden tachtig extra plaatsen gecreëerd, één vergroende speelplaats en een extra brede openstelling.
- Er werd een totaalrenovatie gedaan van Groenhout en capaciteitsuitbreiding voor het secundair onderwijs. De leerlingen zijn enthousiast over hun lichte en prikkelvrije school. De openheid in het gebouw maakt de plek makkelijk bereikbaar en vergroot het groepsgevoel. Handige vakjes om spullen op te bergen, verschillende hoeken om tot rust te komen of te chillen, en de keuze van het verschillende meubilair zorgt ervoor dat elke les weer anders is.

Ook de leerkrachten genieten van het inspirerende ontwerp en hebben goesting om les te geven. Het ontwerp wordt ervaren als een ideale combinatie tussen behoud van historische waarde van het gebouw en modern comfort.

- Flora onderging een speelplaatsrenovatie. Iedereen is erg enthousiast over het resultaat van deze nieuwe speelplaats. Alle noden die tijdens het participatieproject door de school werden opgelijst en besproken, zijn gerealiseerd. De leerlingen worden uitgedaagd in hun spel en kunnen zich op rustige plekjes terugtrekken, voor elke leeftijd is er wel een plek.
- In De Luchtballon werd het kinderdagverblijf verbouwd tot een kleuterafdeling. Met dit project werd de speelplaats ook vergroend.
- Bij Werkend Leren Antwerpen Zuid werden de lokalen ingericht voor de afdeling bouw. Met dit project werden acht bijkomende plaatsen gecreëerd.
- In De Novanaut werd de verwarmingsinstallatie vernieuwd. Met dit project werd 60.229 kwh aan energie bespaard (12,14 CO2 besparing).
- In 2023 werd in functie van een groot plaats tekort in Antwerpen voor buiten gewoononderwijs een nieuwe tijdelijke school (De Capitan) gerealiseerd. Dit project werd extra binnen het masterplan gerealiseerd. Gezien de zeer korte beschikbare doorlooptijd, was het een huzarenstukje om het gebouw tegen 1 september klaar te krijgen.
- De dertig scholen waar eind 2022 **luchtmeettoestellen** werden geïnstalleerd, volgden een seminarie om kennis te maken met de mogelijkheden die deze toestellen bieden.
- Een participatiehandboek dat het bevorderen van participatie van verschillende doelgroepen in vastgoedprojecten zorgt voor een gestandaardiseerde aanpak.

Aantrekkelijke schoolomgeving	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-2.275.739	-2.781.313
Ontvangsten	3.916.920	3.900.152
Uitgaven	-6.192.659	-6.681.465
Investeringsaldo	3.461.992	-2.777.324
Ontvangsten	58.519.723	53.294.048
Uitgaven	-55.057.731	-56.071.372
Financieringsaldo	-1.607.497	-1.607.497
Uitgaven	-1.607.497	-1.607.497
Eindtotaal	-421.244	-7.166.134

Programma 4.2: Digitalisering onderwijs

Realisaties 2023

- De inschaling van **digitale competenties** van leerkrachten gebeurt volgens een Europees referentiekader 'DigCompEdu'. De beslissing werd genomen dat alle schoolteams (zowel leerplicht als niet-leerplicht) en ondersteuners met een pedagogische opdracht, minimaal beschikken over het gebruikersniveau zoals bepaald in het Europees referentiekader DigCompEdu. Concreet betekent dit dat alle scholen, academies en centra tegen eind juni 2025:
 - Beschikken over een nulmeting gebaseerd op Digisnap
 - Op basis daarvan een actieplan hebben opgemaakt om de competenties van de leerkrachten te versterken gekoppeld aan de prioritaire doelen van de school

- De resultaten van hun acties borgen en vervolgstappen bepalen binnen de eigen kwaliteitsontwikkeling.

Van het leerplichtonderwijs hebben inmiddels 28 scholen een nulmeting uitgevoerd en een daaraan gekoppeld intern actieplan dat beschrijft wat er in de school nodig is om de digitale competenties van de leerkrachten te versterken (nascholing, beleid, ...).

- Alle **opleidingen** die een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan het verhogen van de **digitale competenties** van leerkrachten werden geconsolideerd in een digitale omgeving. Er wordt ingezet op individuele opleidingen (fysiek, online of hybride) georganiseerd door pedagogische ICT-afdeling, Fablab+ en Encora. Ook het (gratis) aanbod van externe partners wordt beschikbaar gesteld. Daarnaast wordt ingezet op teamopleidingen voor een groep leerkrachten op de school.
- Tenslotte wordt de scholen de mogelijkheid geboden om, op basis van de resultaten van de Digisnap-bevraging van de school, een **begeleidingstraject op maat** te doorlopen, in een samenwerking met pedagogische ICT-afdeling en Encora. Dit begeleidingstraject wordt in vijf scholen uitgetest naar inhoud en organisatie.
- Er werden **tien pilootscholen geselecteerd** binnen het project digitaal leren om te starten met trajecten die de **leerwinst en onderwijskwaliteit verhogen**. Deze tien projecten worden ondersteund door een externe partner. Elke school beschikt over een beginsituatie analyserapport op basis waarvan een projectaanpak is bepaald. De tien pilootscholen doorliepen de visieworkshop over het gebruik van digitalisering binnen de onderwijsleerpraktijk. Alle pilootscholen hebben ondertussen ook workshops op maat gevolgd vertrekkende vanuit het competentieniveau van de individuele leerkracht (beginner, gebruiker, expert). Er worden coaching- en intervisiemomenten vastgelegd met alle partners.
- Door de cyberaanval liep de uitrol van een vernieuwde toekomstgerichte **netwerkinfrastructuur**, die moet voldoen aan de verwachtingen van hedendaags digitaal onderwijs, vertraging op. Dit project is volledig gerealiseerd waardoor alle geselecteerde locaties (voornamelijk secundaire scholen en grote campussen) volgens de verwachtingen van Digisprong zijn aangepast.
- Binnen het kader van de aanpassing van de bestaande **cyber(veiligheids)programma werden** een aantal cybersecurity principes bepaald in functie van onze specifieke onderwijscontext en organisatiestructuur, zowel op vlak van werk- en leerplekken (toestellen), van persoonlijke toestellen, van netwerkinfrastructuur, als het paswoordenbeleid. Deze principes werden vertaald in concrete acties, waaronder het versterken van de netwerken (ook in de basisscholen en alle locaties waar dit nog niet gebeurd was) en de upgrade van de Microsoft 365 for education licenties.
- Ondersteunend aan het onderwijsproces lopen een aantal procedures om **IT- applicaties te vervangen**.
 - DKO3 werd voor de academies het platform voor leerlingenadministratie, registratie van afwezigheden, leerlingvolgsysteem/evaluatie en online inschrijven. Dit zorgde ervoor dat de medewerkers in real time correcte info ter beschikking hebben in functie van hun opdracht.
 - De dagdagelijkse opvolging van vastgoedprojecten en de wekelijkse budgetcontroles i.f.v. de goedkeuringsflows gebeuren via de nieuwe masterplantool.

- Omwille van verschillende interne en externe onzekerheden wordt onderzocht of IAP fase 2 (waarin algoritmes het planningsproces intelligent moeten maken) deze legislatuur nog opgenomen zal worden.
- De vervanging van de elektronische leeromgeving van Encora werd gegund en de pilootfase ging van start.

Er werd beslist om uit Successfactors te stappen en voor de Talent Management processen een procedure op te starten om een toepassing te voorzien die meer aanleunt bij de noden van Stedelijk Onderwijs.

Digitalisering onderwijs	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Investeringsaldo	-796.730	-955.029
Ontvangsten	87.910	458.617
Uitgaven	-884.640	-1.413.646
Eindtotaal	-796.730	-955.029

Programma 4.3: Servicemodel op maat van scholen

Realisaties 2023

De visie op ondersteunende diensten werd geüpdate en via de managers en netwerkdirecteurs geïntroduceerd in de organisatie.

Servicemodel op maat	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-24	-2.000
Uitgaven	-24	-2.000
Eindtotaal	-24	-2.000

Speerpunt 4: Regulier werk

Op het totale budget vastgoed werd een realisatiegraad van 100% behaald.

In 2023 werden verdere stappen gezet in de doelstelling optimaal en efficiënt ruimtegebruik:

- De Boshovestraat, locatie deeltijds kunstonderwijs, wordt door het secundair gebruikt als tijdelijke huisvesting voor Stedelijk Lyceum Lakbors.
- Een onderzoek om het ruimtegebruik op de Site Grotesteenweg te optimaliseren gaf aan dat dit als tijdelijke huisvesting gebruikt kan worden voor een naburige basisschool tijdens het toekomstig bouwproject.
- De site Eikenstraat wordt verder gebruikt en gereorganiseerd als tijdelijke huisvesting tijdens renovatiewerken voor meerdere scholen. Om het samenleven op één site te ondersteunen werd extra mankracht aangeworven.

Het optimalisatietraject van de onderwijskundige ondersteunende dienst is afgerond met de integratie tot één afdeling.

Inspirerende werkomgeving: regulier werk	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-28.052.575	-29.160.068
Ontvangsten	273.226	407.389
Uitgaven	-28.325.801	-29.567.457
Investeringsaldo	-6.170.170	-11.471.871
Ontvangsten	2.598.843	4.536.829
Uitgaven	-8.769.013	-16.008.699
Eindtotaal	-34.222.745	-40.631.938

6. Speerpunt 5: Elke leerling ontwikkelt zich tot een actieve burger

De school is een veilige oefenplek om burgerschapscompetenties te verwerven en samen te werken aan een betere stad. We zoeken samen antwoorden op uitdagingen in een veranderende samenleving. We zien actief burgerschap als deel van elk vak en als rode draad doorheen de ganse schoolwerking. We willen samen met alle lerenden en betrokkenen onze scholen rechtvaardiger, democratischer, vreedzamer, diverser en wereldser maken. Het versterken van taalvaardigheid is een cruciale hefboom om zich te ontwikkelen, uit te drukken en relaties uit te bouwen.

Programma 5.1 Actief burgerschap op school

Realisaties 2023

- * In het kader van de burgerschapstrajecten in de secundaire scholen werd een plan van aanpak vastgelegd. Hierin wordt onder andere bepaald hoe scholen aan de slag gaan met de **nieuwe minimumdoelen inzake brede vorming** (concordantie met burgerschap) en doelen uit het kader Actief Burgerschap. De implementatie hiervan wordt voor alle scholen afzonderlijk ondersteund, hiervoor hebben reeds tien inschalingen plaatsgevonden. Daarnaast is er een leergemeenschap brede vorming opgericht waaraan alle secundaire scholen deelnemen.
- * Het jaarthema '**rechtvaardige school**' (schooljaar 2022-2023) werd afgerond. Goede praktijken en expertise binnen en buiten de organisatie werden gebundeld in een magazine en gedeeld met alle scholen.
 - Tijdens studiemomenten rond kansarmoede (samen met de sociale dienst) werden over alle scholen, academies en centra heen de competenties rond rechtvaardige school onder de aandacht gebracht.
 - Leerkrachten van het secundair onderwijs woonden een zitting bij in het Hof van Justitie van de Europese Unie in Luxemburg. Aansluitend werd Case4EU voorgesteld, met kant en klaar lesmateriaal waarbij aan de hand van voorbeelden het Europees recht duidelijker wordt voor de leerlingen en leerkrachten.
 - In Kozi werd aan de hand van thema rechtvaardige school de projectwerking verrijkt met maatschappelijke thema's.

- In de leerexpert Schoolstraat werd het team geprofessionaliseerd en gesensibiliseerd rond rechtvaardige school. Zo ontstaat meer eenduidigheid en bewustwording over de klemtonen die ze in de school willen leggen rond maatschappelijke thema's. De school is zich bewust van de noden van hun doelgroep. De focus komt daardoor nu o.a. te liggen op schoolklimaat.
- * In september 2023 is het jaarthema '**diverse school**' (**schooljaar 2023-2024**) van start gegaan. De leer- en groeidoelen van de 'diverse school' werden geïntroduceerd en uitgediept tijdens een tweedaagse met de pilotscholen Leerexpert Kokoën (basis en secundair), De Kleine Wereld, Klavertjevier en Verpleegschool Antwerpen.
- * Er werden opnieuw vormingsdagen georganiseerd voor de **leraren levensbeschouwelijke vakken (LBV)** in functie van het jaarthema diverse school. Op deze manier krijgen de leerkrachten handvaten en inzichten om hun lessen op school te verbeteren. De inspecteurs-adviseurs LBV (externen) evalueren of het materiaal kwaliteitsvol wordt gebruikt.
- * Voor het Erasmus+ partnerschap Alice (Assessment for learning in citizenship education) werden vier deelnemende secundaire scholen (Resonant, Merit, Perspectief en Panorama) op maat begeleid met hun specifieke leervragen rond formatieve evaluatie in burgerschapscompetenties. Zes leerkrachten en vier ondersteuners werden opgeleid in formatieve evaluatiemethodieken van competenties actief burgerschap. Binnen het Erasmus+ project TACT (Teaching Advanced Critical Thinking) worden er leerlijnen en methodieken ontwikkeld voor kritisch denken, digitale geletterdheid en mediawijsheid. Er zijn vijf pilotscholen (De leerexpert ziekenhuisschool, waterbaan, onyx, groenhout en kunstkaai) die deze methodieken gaan uittesten en verbeteren.
- * De scholen van het stedelijk secundair onderwijs formuleerden de ambitie om jaarlijks 10% van de leerlingen de kans te geven om deel te nemen aan een internationaal uitwisselingsprogramma. In 2023 namen ca. 177 leerlingen en 59 leerkrachten uit negen secundaire scholen deel aan een Erasmus+ **uitwisselings- of stageprogramma**. In december 2023 heeft Erasmus+ twee meerjarenaanvragen voor twaalf secundaire scholen goedgekeurd. Dit betekent dat deze secundaire scholen minstens de volgende drie schooljaren stages en uitwisselingen kunnen organiseren voor hun leerlingen zonder telkens een subsidieaanvraag te moeten indienen.
- * Het volwassenenonderwijs heeft als ambitie om alle cursisten de kans te geven om een **internationale uitwisseling** te ervaren. 152 cursisten en 44 leerkrachten tekenden in 2023 op dit aanbod in.

Voor beide onderwijsniveaus samen werden in de Erasmus+ budgetronde 2023 1,6 miljoen euro Europese **subsidies** effectief toegekend voor het schooljaar 2023-2024 aan het Stedelijk Onderwijs.

Actief burgerschap	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-10.188	-35.010
Ontvangsten	66.103	118.581
Uitgaven	-76.292	-153.591
Eindtotaal	-10.188	-35.010

Programma 5.2. Taal in de stad

Realisaties 2023

- * Alle secundaire en buitengewone scholen zijn **ingeschaald voor kwaliteitsontwikkeling en ontwikkeling van taalbeleid**. De secundaire scholen namen deze resultaten mee op in hun kernplannen en voor de bijsturing van hun taalbeleidsontwikkeling. Zes secundaire scholen (Zenit, Stemstroom, Koninklijke Balletschool Antwerpen, Stedelijk Lyceum Waterbaan, Villa Cresco en Merit) (her)startten op basis van de inschaling een taalbeleidstraject.
- * Alle OKAN scholen werden **ingeschaald aan de hand van de kwaliteitswijzer secundair onthaalonderwijs**. De doelenkaders voor leerlingen OKAN en taalzwakke leerlingen biedt scholen handvaten om een doelgericht aanbod en doelgerichte remediëring te bieden.
- * De **kwaliteitswijzer taalgericht onderwijs** voor basisonderwijs werd vertaald naar een instrument dat nauw aansluit bij de taal en praktijken van het basisonderwijs. Er werd beslist om de kwaliteitswijzer verder te gebruiken in de regulier werking.
- * Lerarenteams werden ondersteund op vlak van **remediëring taalachterstand** door het formuleren van een advies voor de verplichte screening Nederlands. Daarnaast werd een traject voor de leesvaardigheid in de B-stroom ontwikkeld. De materialen werden gebundeld en de ontsluiting is voorzien in 2024. De secundaire scholen Stemstroom en Kunstkaai zijn reeds aan de slag met de materialen.
- * Het project rond **taalprofielen** in samenwerking met de Universiteit Antwerpen werd een databank aangelegd door leerlingen gemaakte schrijftaken. Samen met enkele leraren uit De Stemstroom en Kunstkaai werden die schrijftaken met elkaar vergeleken en in volgorde van niveau gelegd. Zo worden de schrijftaken voorzien van kwaliteitsvolle feedback dat in een volgende stap gelinkt zal worden aan een (taal-)remediëringsbank zodat leraren beter kunnen inschatten wanneer de overstap van OKAN onderwijs naar regulier onderwijs de meeste slaagkans heeft.

In 2023 werd het eerste **CLIL** (Content and Language Integrated Learning) dossier goedgekeurd door de overheid. Hierbij worden bepaalde vakken in een andere taal gegeven in het secundair onderwijs. In september 2023 startte in Villa Cresco dit traject op. In deze school wordt artistieke vormgeving in het Frans gegeven.

Taal in de stad	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-12.331	-13.000
Uitgaven	-12.331	-13.000
Eindtotaal	-12.331	-13.000

Speerpunt 5: Regulier werk

- * Het **leernetwerk voor alle taalankers** secundair, buitengewoon en OKAN wordt structureel georganiseerd. De taalankers krijgen good practices rond taalbeleid en taalkrachtige leeromgevingen. Ze gaan met meer handvaten en vaardigheden terug naar hun school.
- * Tijdens **pedagogische studiedagen rond de taalkrachtige leeromgeving & breinkrachtige werkvormen** implementeerden verschillende scholen (De Resonant, De stemstroom, SL Lakbors, Encora, ...) het kader taalgericht onderwijs en verschillende werkvormen in de eigen

klaspraktijk. De studiedagen zijn voor de betrokken scholen een verdere stap in hun taalbeleidsplan.

- * Het **netwerk (OKAN-)ondersteuningscoaches** werd geëvalueerd en bijgestuurd. Er zijn dit schooljaar drie ondersteuningscoaches (met veel OKAN-expertise) die vervolgscholen ondersteunen om een kwaliteitsvolle ondersteuning uit te bouwen met het oog op succeservaringen voor de ex-OKAN-leerlingen. De rollen en taakinhouden zijn bijgesteld, net als een tijdsplan en plan van aanpak. Het opleidingsaanbod voor leraren OKAN- en vervolgonderwijs werd versterkt.

Actief burgerschap: regulier werk	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	-1.328.374	-1.094.960
Ontvangsten	-119.795	2.274.199
Uitgaven	-1.208.579	-3.369.159
Eindtotaal	-1.328.374	-1.094.960

7. Actie 6: speerpuntoverschrijdende reguliere werking

Speerpunt overschrijdend regulier werk	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
Exploitatiesaldo	56.977.852	58.370.530
Ontvangsten	448.024.517	423.377.380
Uitgaven	-391.046.665	-365.006.850
Investeringsaldo	21.450	0
Uitgaven	21.450	0
Financieringssaldo	-1.069.129	-1.069.129
Ontvangsten	20.408*	20.408*
Uitgaven	-1.089.536*	-1.089.536*
Eindtotaal	55.930.173	57.301.401

- * Interne leningen zijn zichtbaar omdat ze in de budgetplaatsen een impact hebben. Op AG SO niveau is de budgettaire impact hiervan 0.

Financiële nota

De financiële nota bevat de doelstellingenrekening (schema J1), de staat van het financiële evenwicht (schema J2), de realisatie van de kredieten (schema J3), de balans (schema J4) en de staat van opbrengsten en kosten (schema J5).¹

1. Doelstellingenrekening (schema J1)

Binnen deze tweede BBC-legislatuur wordt er in de rapportering een onderscheid gemaakt tussen prioritaire en niet prioritaire doelstellingen. Stedelijk Onderwijs werkt mee aan prioritaire beleidsdoelstelling van stad Antwerpen: 'Antwerpen is de onderwijs hoofdstad van Vlaanderen' (2LWS02). Stedelijk Onderwijs realiseert dit via het actieplan: 'Stedelijk Onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen' (2LWS0205). Voor Stedelijk Onderwijs valt de volledige werking dan ook onder één prioritaire doelstelling.

In schema J1 – Doelstellingenrekening (zie bijlagen) werd de realisatie van de budgettaire boekhouding 2023 opgenomen volgens deze prioritaire beleidsdoelstelling.

2. De staat van het financieel evenwicht (schema J2)

In schema J2 – Staat van het financiële evenwicht (zie bijlagen) wordt weergegeven welke ontvangsten en uitgaven Stedelijk Onderwijs in 2023 budgettair realiseerde, zowel op vlak van exploitatie (dagelijkse werking), op vlak van investeringen, als op vlak van financiering (zoals bijvoorbeeld leningen en leasing). De gerealiseerde ontvangsten en uitgaven worden vergeleken met de laatste aanpassing van het meerjarenplan (AMJP8).

¹ *Opmerking: in de algemene boekhouding werden de intracompany leningen geëlimineerd. In de budgettaire boekhouding behoren lening en vordering tot een aparte budgetplaats en kunnen daar bijgevolg niet geëlimineerd worden. Voor gans Stedelijk Onderwijs is het effect van de IC leningen uiteraard nihil, zowel in de algemene als in de budgettaire boekhouding.*

Budgettair resultaat	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Vershil
Exploitatiesaldo	6.351.576	6.262.992	88.584
Ontvangsten	454.343.933	432.831.571	21.512.362
Uitgaven	-447.992.358	-426.568.579	-21.423.779
Financieringssaldo	-2.676.626	-2.676.626	0
Ontvangsten	20.408*	20.408*	0
Uitgaven	-2.697.034*	-2.697.034*	0
Investeringssaldo	-3.618.817	-15.386.064	11.767.247
Ontvangsten	61.206.476	58.289.493	2.916.983
Uitgaven	-64.825.292	-73.675.557	8.850.265
Budgettair resultaat 2023	56.133	-11.799.698	11.855.831
Gecumuleerd budgettair resultaat 2022	47.047.337	47.047.337	0
Gecumuleerd budgettair resultaat 2023	47.103.470	35.247.639	11.855.831

* Interne leningen zijn zichtbaar omdat ze in de budgetplaatsen een impact hebben. Op AG SO niveau is de budgettaire impact hiervan 0.

Exploitatie

Het gerealiseerde exploitatieresultaat van 6,4 mio euro is 1,4% hoger dan het gebudgetteerde exploitatieresultaat (6,3 mio euro) bij de achtste aanpassing meerjarenplanning in het najaar 2023. Zowel de gerealiseerde ontvangsten als de gerealiseerde uitgaven zijn hoger dan gebudgetteerd.

Ontvangsten

De meerrealisatie van de exploitatie ontvangsten van 21,5 mio euro kan grotendeels worden verklaard door een stijging van ontvangsten voor de lonen van het gesubsidieerd personeel (+25 mio euro). Deze toename heeft echter geen impact op het uiteindelijke budgettair resultaat, vermits dezelfde toename terug te vinden is in de uitgaven. Deze stijging wordt enerzijds deels tenietgedaan door een minderrealisatie van de specifieke werkingssubsidies Vlaanderen (-778k euro). Hiervan is 449k euro toe te wijzen aan het volwassenenonderwijs waarbij de toegewezen middelen in het kader van het relanceplan Edusprong niet werden opgevraagd en werden doorgeschoven naar 2024. Ook werden de asielmiddelen n.a.v. de Oekraïne-crisis bij het volwassenenonderwijs te hoog ingeschat. Anderzijds wordt de stijging deels tenietgedaan door een minderrealisatie van de projectsubsidies (-2 mio euro). Hiervan is 1,3 mio euro toe te wijzen aan het volwassenenonderwijs waarbij de toegewezen middelen in het kader van het relanceplan Edusprong en Erasmus niet werden opgevraagd en werden doorgeschoven naar 2024. Ook bij het secundair onderwijs werden projectsubsidies Epos en Erasmus doorgeschoven naar 2024 voor 695k euro.

Vervolgens bleken de werkingstoelagen van Vlaanderen 331k euro hoger dan voorzien. Deze meerrealisatie is bijna volledig te wijten aan de werkingstoelagen van Vlaanderen voor VAPH. De realisatie 2023 tov de aanpassing meerjarenplan najaar 2023 bleek hoger (334k euro).

De werkingssubsidies stad Antwerpen werden gerealiseerd voor circa 99,9%. Dit verschil is toe te wijten aan het gegeven dat er in bepaalde afsprakennota's een hoger bedrag nominatief werd

toegekend dan uiteindelijk werd uitbetaald. De specifieke werkingssubsidies van de stad hebben een minderrealisatie van 764,4k euro. Dit is grotendeels te wijten aan de subsidies voor het project smakelijke scholen die berekend worden op basis van een schooljaar. In functie van de realisatie van de kosten wordt een deel overgezet naar volgend boekjaar.

De belangrijkste verschillen tussen gerealiseerde ontvangsten en de aanpassing van het meerjarenplan worden opgelijst in de volgende tabel:

Belangrijkste verschillen	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Vershil
Lonen gesubsidieerd personeel	325.160.146	300.200.000	24.960.146
Werkingsstoelagen Vlaanderen	45.027.035	44.696.008	331.027
Internationale projectsubsidies	276.409	21.015	255.394
Vlaanderen projectsubsidies	209.086	959.687	-750.601
Stad specifieke subsidies	2.285.957	3.050.368	-764.411
Vlaanderen specifieke subsidies	7.499.574	8.277.675	-778.101
Projectsubsidies Europa	623.023	1.679.839	-1.056.816
Totaal verklaard	381.081.230	358.884.592	22.196.638
Totale ontvangsten	454.343.933	432.831.571	21.512.362

Uitgaven

Bij de meerrealisatie in de exploitatie uitgaven (+21,4 mio euro) speelt dezelfde meerrealisatie voor de lonen van gesubsidieerd personeel (+25 mio euro). Deze meerrealisatie wordt deels tenietgedaan door een minderrealisatie op nutsvoorzieningen (-1,5 mio euro) en op projecten (-1,6 mio euro). Verder blijken meerrealisaties voor onderhoud en herstel van gebouwen (+929k euro) die voornamelijk te wijten is aan hoge prijsstijgingen voor materialen en servicecontracten,

Bij de personeelskosten wordt de grote meerrealisatie van het vastbenoemd personeel (+834k euro) en dat van de overige loonkosten (+310k euro) deels verminderd door de minderrealisatie bij de loonkost van het niet vastbenoemd personeel (-428k euro). In totaliteit eindigen de personeelskosten 716k euro boven het gebudgetteerde bedrag.

Loonkost vast benoemd personeel	Realisatie	Aanpassing MJP 8	Vershil
6201 Bezoldigingen en soc.voord. vast benoemd pers	3.508.335	2.910.732	597.603
6211 Werkgeversbijdrage RSZ vast benoemd personeel	1.521.010	1.290.164	230.846
6221 Hospitalisatieverzekering vast benoemd personeel	18.444	13.076	5.368
Totaal vast benoemd personeel	5.047.789	4.213.972	833.817

Loonkost niet vast benoemd personeel	Realisatie	Aanpassing MJP 8	Vershil
6202 Bezoldigingen en soc.voord. nt vast benoemd pers	20.117.608	20.599.289	-481.681
6212 Werkgeversbijdragen wett.verzek. nt. vast benoemd	5.782.673	5.744.231	38.442
6222 Hospitalisatieverzek niet vast benoemd personeel	150.323	141.230	9.093
6223 Aanvullend pensioen nt vast benoemd pers	2.306.762	2.300.323	6.439
Totaal niet vast benoemd personeel	28.357.366	28.785.073	-427.707

Overige personeelskosten	Realisatie	Aanpassing MJP 8	Vershil
6207 Mandaten	86.322	100.000	-13.678
6219 Respobijdrage	5.759.481	5.759.481	0
6231 Overige personeelskosten	2.978.312	2.655.015	323.298
Totaal overige personeelskosten	8.824.115	8.514.496	309.619
TOTALE PERSONEELKOSTEN			
	42.229.270	41.513.541	715.729

De hogere realisatie ten opzichte van de aanpassing meerjarenplan najaar 2023 van bovenvermelde rubrieken worden deels tenietgedaan door een minderrealisatie voor aankopen voor doorverkoop leerlingen (-1,3 mio euro), die grotendeels te verklaren is door de overdracht van de gebudgetteerde uitgaven voor het project smakelijke scholen. Deze toelagen worden toegekend per schooljaar en bij de budgettering is het niet evident om de juiste inschatting te maken in welke kalenderjaar van dat schooljaar de uitgaven en bijgevolg ook de ontvangsten liggen. Dit betekent dat er op jaareinde een juiste verdeling moet gebeuren over de 2 boekjaren.

Evenals in 2022 heeft Stad Antwerpen een verhoogde werkingssubsidie toegekend aan Stedelijk Onderwijs ter financiering van de verhoogde energiekosten gas en elektriciteit. Voor 2023 blijkt een overschatting van 1,3 mio euro. Deze middelen zullen in 2024 integraal terugvloeien naar de stad (voor voorziening, zie '4. Balans', zie ook financiële risico's). Ook het waterverbruik bleef in realisatie onder het gebudgetteerde bedrag (-257k euro).

Nutsvoorzieningen	Realisatie 2023	Aanpassing MJP 8	Vershil
Gas	3.571.183	4.354.528	-783.346
Elektriciteit	2.804.088	3.283.037	-478.949
Totaal terug te betalen aan Stad	6.375.271	7.637.565	-1.262.295
Water	392.564	650.000	-257.436
Totale nutsvoorzieningen	6.767.835	8.287.565	-1.519.730

Evenals aan de kant van ontvangsten zien we in de gerealiseerde projectuitgaven een sterke minderrealisatie ten opzichte van het gebudgetteerde bedrag (-1,6 mio euro). Zoals eerder toegelicht is het niet evident om voor projecten per schooljaar bij budgettering een juiste verdeling te maken over verschillende kalenderjaren.

De grootste minder- en meerrealisaties van uitgaven ten opzichte van het budget worden weergegeven in onderstaande tabel.

Belangrijkste verschillen	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Vershil
Lonen gesubsidieerd personeel	325.160.146	300.200.000	24.960.146
Kosten onroerende goederen	11.444.907	10.430.475	1.014.432
Overige personeelskosten	8.824.115	8.514.496	309.619
Loonkost (niet) vastbenoemd personeel	33.405.155	32.999.045	406.110
Aankopen voor drverkoop aan leerlingen	6.776.287	8.124.829	-1.348.542
Projecten	1.370.761	2.991.562	-1.620.801
Nutsvoorzieningen	6.780.018	8.303.111	-1.523.093
Totaal verklaard	393.761.389	371.563.518	22.197.871
Totale uitgaven	447.992.358	426.568.579	21.423.779

Investeringsen

De realisatiegraad van de investeringsuitgaven ligt voor Stedelijk Onderwijs op circa 88%, namelijk 64,8 mio euro (-8,8 mio euro). Door de corona-crisis is de nood aan laptops voor leerlingen gegroeid. De Vlaamse overheid zorgde met het Digisprong programma voor financiering. Er werd een specifieke toelage toegekend aan elke school, waarvan het bedrag werd bepaald in functie van de leerlingenaantallen en in functie van het studiejaar. Naast deze van 2021, zijn er ook in 2022 Digisprong middelen aan de scholen toegekend. De besteding van deze middelen uitgekeerd in 2021 kan nog tot medio 2023. Digisprong middelen uitgekeerd in 2022 kunnen tot medio 2024 aangewend worden. In 2023 werd er voor een bedrag van 875,2k euro investeringsaankopen gedaan met deze Digisprong gelden.

Voor heel AG SO bedraagt de realisatie van de investeringsontvangsten 105% of 61,2 mio euro, (+2,9 mio euro). 96% van de stadsdotatie werd opgevraagd. Dit resulteert in een investeringsaldo voor heel AG SO van -3,6 mio euro wat veel beter is dan het gebudgetteerd resultaat van -15,4 mio euro.

Investeringsuitgaven	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Vershil	Realisatie- graad
2100 Kosten onderzoek en ontwikkeling	323.209	1.315.588	-992.379	25%
2210 Gebouwen	80.498	300.000	-219.502	27%
2230 AK/inrichting VA erfpacht	53.332.219	53.604.092	-271.873	99%
2231 VA erfpacht onroerend door bestemming	68.074	125.000	-56.926	54%
2232 VA erfpacht onderh. En inv.werken	2.173.462	3.940.883	-1.767.422	55%
2300 Installaties en databekabeling	954.445	1.685.520	-731.075	57%
2310 Machines en gereedschappen	674.516	847.779	-173.263	80%
2320 Uitrusting en inrichting	2.058.828	3.677.836	-1.619.007	56%
2330 Computers	1.824.420	3.005.048	-1.180.628	61%
2331 Software	0	6.900	-6.900	0%
2400 Meubilair	2.328.313	3.769.775	-1.441.462	62%
2401 Buitenspeeltuigen	119.297	318.338	-199.041	37%
2411 Muziekinstrumenten	264.807	411.970	-147.163	64%
2420 Voertuigen	135.359	175.840	-40.481	77%
2500 DBFM	510.546	490.988	19.558	104%
2600 Verkopen MVA	-22.700	0	-22.700	
Eindtotaal	64.825.293	73.675.557	-8.850.264	88%
Investeringsontvangsten	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Vershil	Realisatie- graad
1500 Investeringsubsidies Stad	34.716.105	36.133.119	-1.417.015	96%
1501 Investeringsubsidies AGION	24.159.691	20.575.547	3.584.143	117%
1502 Overige investeringsubsidies	1.053.287	303.433	749.854	347%
4952 Vordering investeringsubsidies < 1j	1.277.394	1.277.394	0	100%
Eindtotaal	61.206.476	58.289.493	2.916.983	105%
TOTAAL INVESTERINGSSALDO AGSO	-3.618.817	-15.386.064	11.767.247	

Specifiek voor het masterplan patrimonium werd 98,2% van de geplande investeringsuitgaven gerealiseerd, 54,5 mio euro. De investeringsontvangsten voor het masterplan zijn 57,2 mio euro. Dit is 5,2 mio euro meer dan gebudgetteerd. Deze meerontvangst wordt voornamelijk gerealiseerd door een meerontvangst van AGION toelagen (3,6 mio euro) en een meerontvangst van de stad van 911k euro voor deze budgetplaats. Bij de aanpassing van het meerjarenplan 8 was dit bedrag voorzien voor onderhoudsinvesteringen in gebouwen bij Facility. Dus binnen het budget van het Stedelijke Onderwijs zijn het gebudgetteerde en gerealiseerde bedrag gelijk.

Voor het masterplan bedraagt het investeringsaldo +2,8 mio euro. Dit is 6,2 mio euro beter dan het gebudgetteerde verlies van 3,4 mio euro.

Investeringsuitgaven	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Verschil	Realisatiegraad
2210 Gebouwen	80.498	300.000	-219.502	27%
2230 AK/inrichting VA erfpacht	53.332.219	53.603.092	-270.873	99%
2300 Installaties en databekabeling	87.120	87.120	0	100%
2400 Meubilair	982.237	1.465.172	-482.935	67%
Eindtotaal	54.482.074	55.455.384	-973.310	98%
Investeringsontvangsten	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Verschil	Realisatiegraad
1500 Investeringssubsidies Stad	32.048.785	31.137.674	911.111	103%
1501 Investeringssubsidies AGIO	24.159.691	20.575.547	3.584.143	117%
1502 Overige investeringssubsidies	1.033.854	303.433	730.421	341%
Eindtotaal	57.242.329	52.016.654	5.225.675	110%
INVESTERINGSSALDO MASTERPLAN	2.760.255	-3.438.730	6.198.985	

Financiering

Bij de financiering zien we dat deze in realisatie volledig aansluit bij de aanpassing meerjarenplan. De interne leningen binnen AG SO zijn zichtbaar omdat ze een budgettaire impact hebben op de betrokken budgetplaats. Voor heel AG SO is er echter geen effect. In de rubriek 4221 Leasingschuld <1 jaar is de terugbetaling opgenomen voor het pand in de Lamorinièrestraat dat wordt geleasd bij ING. Sinds 2022 worden de leasingsbedragen terugbetaald door de stad. Het contract eindigt in de loop van 2024. Het restbedrag zal ook door de stad worden betaald.

Financieringsuitgaven	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Verschil
4220 Leasinguitgaven DBFM < 1j	1.607.497	1.607.497	0
4221 Leasingschuld < 1j	114.840	114.840	0
4240 REG lening Antwerpen < 1j	951.577	951.577	0
4241 Lening binnen AGSO < 1j	20.408*	20.408*	0
4242 Vlaanderen lening <1j	2.711	2.711	0
Eindsaldo	2.697.034	2.697.034	0
4943 Vordering binnen AGSO <1j	20.408*	20.408*	0
Eindsaldo	20.408	20.408	0
FINANCIERINGSSALDO	2.676.626	2.676.626	0

* Interne leningen zijn zichtbaar omdat ze in de budgetplaatsen een impact hebben. Op AG SO niveau is de budgettaire impact hiervan 0.

Budgettair resultaat

Stedelijk onderwijs realiseert in 2023 een licht positief budgettair resultaat van 56.133 euro. Het gecumuleerd budgettair resultaat bij aanpassing meerjarenplan 2020 - 2025 neemt dan ook licht toe en bedraagt 47.103.470 euro per einde 2023.

(Gecorrigeerde) autofinancieringsmarge

Naast het positieve budgettair resultaat van het boekjaar ('toestandsevenwicht'), moet een bestuur ook structureel in evenwicht zijn. Dit wordt gemeten aan de hand van de (gecorrigeerde) autofinancieringsmarge, die positief moet zijn.

De autofinancieringsmarge (AFM) is een berekeningswijze die aangeeft hoeveel middelen Stedelijk Onderwijs over heeft uit de exploitatie, na het betalen van de leninglasten, om investeringen zelf te financieren of om de leninglasten van bijkomende leningen te dragen.

Autofinancieringsmarge	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
I. Exploitatiesaldo	6.351.576	6.262.992
II. Netto periodieke aflossingen	1.399.232	1.399.232
a. Periodieke aflossingen conform de verbintenissen	2.676.626*	2.676.626
b. Periodieke terugvordering leningen	-1.277.394*	-1.277.394
Autofinancieringsmarge	4.952.344	4.863.760

* Met interne leningen wordt bij deze berekening geen rekening gehouden. Op AG SO niveau is de budgettaire impact van deze leningen 0.

De gecorrigeerde autofinancieringsmarge (GAFM) is een indicator die aangeeft hoe groot de autofinancieringsmarge is wanneer er rekening wordt gehouden met een vast percentage van de totale uitstaande financiële schuld (8% op uitstaande schuld jaar J-1), in plaats van met de gebudgetteerde aflossingen. Het is een aanvullende indicator bij de norm van het structureel evenwicht (AFM) die de impact van alternatieve financiering op de autofinancieringsmarge neutraliseert en die het verschil toont tussen het bedrag dat het bestuur effectief aflost en het bedrag dat het bestuur zou aflossen als alle financiering op een klassieke manier met jaarlijkse aflossingen zou gebeuren.

De gecorrigeerde autofinancieringsmarge valt lager uit dan de gewone autofinancieringsmarge. Dit heeft voornamelijk te maken met de DBFM-projecten die over een lange termijn van 30 jaar lopen, terwijl de gecorrigeerde autofinancieringsmarge een referentie heeft van 12,5 jaar (8%).

Gecorrigeerde autofinancieringsmarge	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8
I. Autofinancieringsmarge	4.952.344	4.863.760
II. Correctie op de periodieke aflossingen	-4.585.824	-4.585.824
a. Periodieke aflossingen conform de verbintenissen	2.676.626*	2.676.626
b. Gecorrigeerde aflossingen o.b.v. de financiële schulden	-7.262.450	-7.262.450
Gecorrigeerde autofinancieringsmarge	366.520	277.936

* Met interne leningen wordt bij deze berekening geen rekening gehouden. Op AG SO niveau is de budgettaire impact van deze leningen 0.

Deze positieve (gecorrigeerde) autofinancieringsmarge toont aan dat de financiële toestand van Stedelijk Onderwijs in evenwicht is.

3. Realisatie van de kredieten (schema J3)

Voor toelichting en analyse van de cijfers uit schema J3 – Realisatie van de kredieten (zie bijlagen), zie ‘2. Staat van het financieel evenwicht’.

4. Balans (schema J4)

Schema J4 – balans (zie bijlagen) is een foto van de financiële situatie van Stedelijk Onderwijs op 31/12/2023. Stedelijk Onderwijs heeft op 31/12/2023 een balanstotaal van 661,9 mio euro.

De bespreking van de balans betreft een vergelijking met de balans per 31/12/2022. Het balanstotaal stijgt met 7,5% (+46 mio euro) ten opzichte van het vorige boekjaar. Deze stijging heeft verschillende redenen.

Activa	JR2023	JR2022
I. Vlottende activa	84.185.412	75.904.803
A. Liquide middelen en geldbeleggingen	32.720.040	23.806.157
B. Vorderingen op korte termijn	50.142.127	50.754.095
C. Voorraden en bestellingen in uitvoering	124.810	171.737
E. Vorderingen op LT binnen jaar vervallen	1.198.435	1.172.814
II. Vaste activa	577.690.295	540.038.214
A. Vorderingen op lange termijn	56.834.840	58.033.305
B. Financiële vaste activa	6.198	6.198
C. Materiële vaste activa	520.275.890	481.478.308
D. Immateriële vaste activa	573.368	520.403
Totaal der activa	661.875.708	615.943.017

Passiva	JR2023	JR2022
I. Schulden	127.602.830	125.671.388
A. Schulden op korte termijn	42.184.794	37.567.392
B. Schulden op lange termijn	85.418.037	88.103.996
II. Nettoactief	534.272.877	490.271.629
Totaal der passiva	661.875.708	615.943.017

Activa

In de activa is er een stijging van de materiële vaste activa met 8,1% (+38,8 mio euro). Deze toename is voornamelijk toe te schrijven aan de realisatie van het masterplan onderwijspatrimonium met een belangrijke focus op brandveiligheid, doorlichtingen, eigenaarsonderhoud en energiebesparende investeringen, gecombineerd met de creatie van capaciteit in het basis- en secundair onderwijs (gewoon en buitengewoon).

Alle vaste activa in aanbouw die werden opgeleverd, werden ook geactiveerd.

Om aan de grote noden voor schoolinfrastructuur tegemoet te komen, startte Vlaanderen een grootschalige inhaalbeweging schoolinfrastructuur via alternatieve financiering, beter bekend onder de naam DBFM (Design, Build, Finance en Maintain). Dit DBFM-programma 'Scholen van Morgen' is volop in uitvoering. De lopende projecten werden verdergezet volgens de richtlijnen die voorgeschreven zijn door Vlaanderen. In 2023 werden er geen nieuwe projecten opgestart.

Opgestart 2018	Eerste fase van het DBFM-project Stedelijk Lyceum Cadix
Opgestart 2019	Tweede fase van het DBFM-project voor Stedelijk Lyceum Cadix
Opgestart 2021	Topsportinternaat
Opgestart 2022	Derde fase van het DBFM-project Stedelijk Lyceum Cadix
Opgestart 2022	Technische Campus Blue Gate

In 2021 werd er beslist dat de Groep Stad Antwerpen, en bijgevolg Stedelijk Onderwijs, dient over te stappen naar een nieuw ERP-platform genaamd S/4 Hanna. Deze implementatiekosten verklaren de stijging van de immateriële vaste activa met 10% ten opzichte van 2022.

Op jaareinde zijn de liquide middelen gestegen met 37,4% (+8,9 mio euro). De vorderingen op korte termijn gedaald met 1,21% (-612k euro). Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door een daling van de nog uit te betalen werkingstoelagen van de Stad Antwerpen (-8,9 mio euro).

Ook zien we een grote stijging van de diverse vorderingen (+5,4 mio euro). Deze stijging is te verklaren door een vordering op Digipolis voor de te betalen btw (zie ook de financiële risico's).

Passiva

In de passiva van de balans stijgen de schulden op korte termijn met 12,3% (+4,6 mio euro). Dit is te wijten aan de grote stijging van openstaande leveranciers tot 17,8 mio euro (+11,3 mio euro). In dit grote bedrag zijn de facturen van de Stad opgenomen m.b.t. de terugbetaling van de energiedotatie voor 8,9 mio euro.

Deze grote stijging wordt getemperd door een kleiner bedrag aan voorzieningen en aan te ontvangen facturen. Bij de voorzieningen zien we dat er in 2023 een bedrag van slechts 1,3 mio euro opgenomen t.o.v. 5,3 mio euro vorig jaar (-4 mio euro) m.b.t. de te veel ontvangen energiedotatie die in 2024 moet terugbetaald worden aan de stad. Met betrekking tot de te ontvangen facturen zagen we dat door de cyberaanval in december 2022 deze op het einde van 2022 een groot bedrag vertoonden. Dit heeft zich in 2023 rechtgetrokken met een daling van 20,7% (-2,2 mio euro). De 2^e pensioenpijler staat eind 2023 als betaald. De schulden uit niet-ruiltransacties

zijn gestegen met 170,5k euro. Deze stijging is voornamelijk te wijten aan de diverse schulden (+56,2k euro). Het grootste aandeel hierin is de terugstorting aan de stad van teveel ontvangen gelden voor smakelijke scholen (49,3k euro) en een mogelijke schuld voor het terugstorten van projectgeld (65,9k euro). Verder zien we een grotere schuld per einde boekjaar t.o.v. 31/12/2022 voor de te betalen BTW (+21,3k euro) de roerende voorheffing (+31,2k euro) en de door te storten pensioenbijdrage (+49,6k euro).

Schulden korte termijn	JR2023	JR2022	Vershil
Leveranciers	17.849.436,25	6.537.707,67	11.311.728,58
Voorziening terugbetaling energiedotatie	1.262.294,53	5.294.599,06	-4.032.304,53
Nog te ontvangen facturen	8.265.565,16	10.429.513,50	-2.163.948,34
Te betalen 2e pensioenpijler	0,00	1.055.659,36	-1.055.659,36
Totaal verklaard	27.377.296	23.317.480	4.059.816
Totaal schulden KT	42.184.794	37.567.392	4.617.402

De schulden op lange termijn zijn licht gedaald met 3% (-2,7 mio euro). Dit is de overdracht van de LT naar de KT schuld voor lening van stad Antwerpen en van de DBFM schuld. Er is in 2023 geen schuld op LT bijgekomen

Het eigen vermogen wordt in de BBC-terminologie 'nettoactief' genoemd en het is gestegen met 44 mio euro (+9%). Deze toename is voornamelijk toe te schrijven aan de toename van de oplevering van de ontvangen investeringssubsidies (+58,9 mio euro).

Liquiditeitsratio

Ook dit jaar is de liquiditeitsratio positief (199%). Dat wil zeggen dat er bijna tweemaal zoveel middelen (liquide en vorderingen) beschikbaar zijn op 31/12/2023 om de openstaande schulden op korte termijn te voldoen.

Opmerking met betrekking tot de werkingstoelagen

De werkingstoelagen gebaseerd op de leerlingcijfers van het schooljaar 2022-2023 zoals begin 2023 toegekend door de Vlaamse overheid en uitbetaald in de loop van 2023 worden volledig opgenomen in het boekjaar 2023. De werkingstoelagen op basis van de leerlingcijfers van het schooljaar 2023-2024 zullen worden opgenomen in het boekjaar 2024. Sinds de opstart van Stedelijk Onderwijs is deze regel gehanteerd (conform de jaarlijkse verwerking in het stadsbudget voorafgaand aan de verzelfstandiging van Stedelijk Onderwijs). Omwille van de continuïteit en de afstemming met het budget van Vlaanderen blijft Stedelijk Onderwijs deze regel hanteren. Stedelijk Onderwijs heeft in het verleden aan het Agentschap Binnenlands Bestuur van de Vlaamse overheid gevraagd naar de correcte boekhoudkundige verwerking. Daarbij heeft ABB bevestigd dat Stedelijk Onderwijs de werkingstoelagen volledig dient te registreren in het boekjaar dat ze ontvangen worden. Bijgevolg worden ze niet opgenomen op de balans.

Opmerking met betrekking tot de pensioenlasten

Door de wet van 14 oktober 2011 tot vrijwaring van een duurzame financiering van de pensioenen van de vastbenoemde personeelsleden van lokale besturen dienen lokale besturen waarvan de pensioenlasten van vastbenoemde gepensioneerden hoger liggen dan de pensioenbijdragen van actieven een responsabiliseringsbijdrage te betalen aan de RSZPPO.

In dit kader werd er door het College van Burgemeester en Schepenen op 1 februari 2013 en door de Gemeenteraad op 25 februari 2013 besloten de pensioenlasten van de gepensioneerde vastbenoemden die taken voor Stedelijk Onderwijs vervulden, maar op pensioen gingen voor de verzelfstandiging, over te dragen naar Stedelijk Onderwijs. De responsabiliseringsbijdrage wordt bepaald door de verhouding tussen de actieve vastbenoemde medewerkers en de gepensioneerde. Een wijziging in het aantal actieven heeft dus rechtstreeks effect op de responsabiliseringsbijdrage.

Het bedrag van de te betalen responsabiliseringsbijdragen voor de periode 2024-2052 wordt geschat op 186.061.722 euro. Dit bedrag is gebaseerd op basis van het actuariel verslag van Ethias 2023. In 2023 werd een bedrag van 5.759.481 euro betaald aan Ethias.

Tot aan het einde van de meerjarenplanning 2020-2025 zijn deze pensioenkosten voorzien in het budget van Stedelijk Onderwijs via de werkingsdotatie van de stad, zodat Stedelijk Onderwijs de verzekeringspremie kan betalen aan Ethias.

Naar aanleiding van de vraag van de revisor naar opname van een voorziening voor de responsabiliseringsbijdragen volgt Stedelijk Onderwijs, net als in de voorbije jaarrekeningen de afspraken binnen de groep Antwerpen, het advies van de dienst Inspectie Financiën (IF) van de stad Antwerpen en het advies van het Agentschap Binnenlands Bestuur van de Vlaamse overheid. Hieruit blijkt dat Stedelijk Onderwijs (net als de stad en het OCMW) conform de BBC-regelgeving geen voorzieningen moet aanleggen voor pensioenverplichtingen (inclusief responsabiliseringsbijdragen) met betrekking tot de gesolidariseerde pensioenen.

Op de website van ABB is op 6 november 2015 een nota gepubliceerd omtrent de regelingen rond de wettelijke pensioenen en de boekhoudkundige verwerking ervan. De nota stipuleert dat een bestuur dat voor zijn pensioenen- en/of zijn pensioenbijdragenlasten een contract met een derde heeft, op basis van de concrete overeenkomst moet bekijken in welke mate de verplichtingen al dan niet geëxternaliseerd zijn. Besturen die hun verplichtingen aan een verzekeraar hebben overgedragen via een overeenkomst die voldoet aan de criteria opgenomen in de nota, kunnen de boekhoudkundige verwerking doen volgens de principes zoals in deze nota beschreven voor die overeenkomsten zonder zelf voorzieningen aan te leggen. De groep Antwerpen, inclusief Stedelijk Onderwijs, heeft een verzekeringsovereenkomst die zowel de pensioenbijdragen op de actieve statutairen, als de responsabiliseringsbijdrage behelst. Het standpunt van de groep (de stad, het OCMW en de autonome gemeentebedrijven) bevestigt de budgetterings- en boekingswijze die wordt toegepast. De verplichtingen tegenover DIBISS (Dienst voor de Bijzondere Socialezekerheidsstelsels) worden geëxternaliseerd aan Ethias als verzekeringsmaatschappij. Dit betekent dat enkel de premiebetalingen aan Ethias in de uitgaven/kosten geboekt dienen te worden. Aangezien ook de responsabiliseringsbijdrage deel uitmaakt van de overeenkomst met Ethias moeten daarom geen voorzieningen voor risico's en kosten worden geboekt voor deze

responsabiliseringsbijdrage. Met andere woorden: Stedelijk Onderwijs betaalt (net als de andere leden van de groep) een verzekeringspremie aan Ethias. Het is Ethias die de responsabiliseringsfactuur betaalt vanuit het pensioenfonds van de groep Antwerpen (inclusief reserves). De hoogte van de premie per entiteit is niet gelijk aan de responsabiliseringsbijdrage, maar het totaal voor de ganse groep wordt onrechtstreeks bepaald door de hoogte van de totaal te betalen responsabiliseringsbijdrage.

De premie is vastgelegd voor de ganse legislatuur, terwijl de responsabiliseringsbijdrage jaarlijks opnieuw wordt berekend. Bij de start van een volgende legislatuur kan de premieverdeling er anders uitzien. Bovendien wordt, zoals eerder aangegeven, de responsabiliseringsbijdrage bepaald door de verhouding actieven versus gepensioneerden. Deze verhouding kan wijzigen als er andere beleidskeuzes gemaakt zouden worden.

In de cijfers van 2023 staat dan ook enkel het bedrag in de kosten dat Stedelijk Onderwijs betaald heeft aan Ethias. Er is een tegemoetkoming door Vlaanderen opgenomen in de opbrengsten, dat Stedelijk Onderwijs volledig terugstort aan de stad en wordt vermeld in de kosten. Vlaanderen heeft laten weten dat er in de berekening van die tussenkomst een fout is gebeurd. Momenteel is er een bedrag opgenomen van 2.660.064 euro, en dat zou gecorrigeerd worden naar 3.034.870 euro. Het verschil wordt door de Vlaamse overheid betaald op 15 mei. Dit wordt opgenomen in het boekjaar 2024. Het heeft echter geen effect op het resultaat van 2024 vermits dit bedrag 374.806 euro terug te vinden zal zijn in de opbrengsten (toelage Vlaanderen) en de kosten (terugstorting aan de stad).

5. De staat van opbrengsten en kosten (schema J5)

De resultatenrekening wordt in de BBC de staat van opbrengsten en kosten (SOK) genoemd. Deze is opgenomen als schema J5 (zie bijlagen).

In de staat van opbrengsten en kosten zijn de investeringsuitgaven en -ontvangsten van 2023 niet mee opgenomen, maar zijn wel de afschrijvingen, de waardeverminderingen en de inresultaatnames van investeringssubsidies mee verwerkt.

Opbrengsten en kosten	JR2023	JR2022	JR2023 (excl. Gesub. Pers)	JR2022 (excl. Gesub. Pers)
Kosten	470.176.867	433.577.586	145.016.721	139.215.950
A. Operationele kosten	466.670.739	430.985.799	141.510.593	136.624.163
B. Financiële kosten	3.506.128	2.591.788	3.506.128	2.591.788
Opbrengsten	469.449.266	439.335.064	144.289.120	144.973.428
A. Operationele opbrengsten	451.512.287	422.916.226	126.352.691	128.554.590
B. Financiële opbrengsten	17.936.979	16.418.838	17.936.979	16.418.838
Overschot of tekort van een boekjaar	-727.601	5.757.478	-727.601	5.757.478
A. Operationeel overschot of tekort	-15.158.453	-8.069.572	-15.158.453	-8.069.572
B. Financieel overschot of tekort	14.430.851	13.827.050	14.430.851	13.827.050
Verwerking vh overschot vh boekjaar	-727.601	5.757.478	-727.601	5.757.478

Kosten

De totale kosten zijn gestegen met 8,4 % (+36,6 mio euro) ten opzichte van 2022.

De stijging van de lonen van het gesubsidieerd personeel heeft geen impact op het bedrijfseconomische resultaat vermits deze stijging ook volledig terug te vinden is in de opbrengsten. Ook de loonkost van het (niet) vastbenoemd personeel is sterk gestegen namelijk met 4,8 mio euro (+12,7%). Vooral de sterke indexeringen verklaren deels de toegenomen kost in 2023.

Na een forse stijging in 2022 zijn de energiekosten voor 2023 terug gedaald naar een stabiel niveau. Vooral de gasprijzen zijn het sterkst gedaald (- 4,6 mio euro) maar ook bij elektriciteit zien we een grote daling (-2,4 mio euro). Door de daling van de energieprijzen hebben we een groot deel van onze energie-dotatie terugbetaald aan Stad Antwerpen. Deze werden opgenomen in uitzonderlijk kost en bedroegen voor 2023 circa 8,9 mio euro. Hiervoor was een voorziening aangelegd van 5,3 mio euro. Dit jaar is er een voorziening aangelegd voor 1,3 mio euro. Ook voor water zien we een daling t.o.v. 2022 (-659k euro). Het totale effect op de nutsvoorzieningen t.o.v. 2022 is -7,7 mio euro.

Ook in 2023 zet de activering van grote investeringsprojecten zich verder. Hierdoor stijgen de afschrijvingen van de vaste activa in erfpacht 9,5% (+ 1,1 mio euro) t.o.v. 2022. Hier trekken we de lijn van de vorige jaren verder door. De totale afschrijvingen zijn gestegen met 1 mio euro tov vorig jaar. Ook zien we een stijgende trend bij de DBFM vergoeding voor gebruik onroerend goed (+325k euro) en de DBFM kosten van leasing (+ 773k euro). Deze stijging in 2023 is te wijten aan de opstart van DBFM projecten in 2022.

De stijging van de doorverkoop voeding wordt verklaard door de deelname van verschillende scholen aan het project smakelijke scholen: hierbij wordt getracht om leerlingen een gezonde snack aan te bieden. De kosten hiervan worden grotendeels gedragen door de stad Antwerpen met extra tussenkomst voor leerlingen met een sociaal statuut. Dit project verklaart ook de stijging van de vrijwilligerskost. Verder kan deze stijging verklaard worden door de verhoogde deelname conform het BOA decreet waar er wordt ingezet op kwaliteitsvolle opvang en activiteiten. Ook hier wordt een deel van de kosten vergoed door een toelage van de stad Antwerpen.

De belangrijkste wijzigingen, voor een totaal van 33,3 mio euro worden hier opgelijst:

Evolutie kostenposten	JR2023	JR2022	Vershil
Loonkost gesubsidieerd personeel	325.160.146	294.361.636	30.798.510
Uitzonderlijke kosten	9.135.802	103.196	9.032.606
Loonkost (niet)vast benoemd personeel	42.229.270	37.455.655	4.773.615
Detachering	7.968.626	6.529.126	1.439.500
DBFM kosten	4.725.763	3.430.325	1.295.439
Afschrijvingen	25.994.178	24.994.656	999.522
Doorverkoop dranken en voeding	969.829	441.681	528.148
Projecten	1.370.761	1.020.521	350.239
Vrijwilligers	2.347.428	2.012.805	334.623
Uitbesteding schoonmaak	7.912.772	7.643.968	268.804
Diverse uitgaven van vorige jaren	263.769	480	263.289
Onderhoudscontract ICT	2.594.298	2.352.336	241.961
Nutsvoorzieningen	6.767.835	14.473.659	-7.705.824
Voorziening terugbetaling energietoelage saldo	-4.032.305	5.294.599	-9.326.904
Evolutie kostenposten	433.408.171	400.114.643	33.293.528

Opbrengsten

De opbrengsten zijn toegenomen met 6,9% (+ 30,1 mio euro) ten opzichte van 2022.

De stijging van de toelagen voor de lonen van het gesubsidieerd personeel heeft geen impact op het bedrijfseconomische resultaat vermits deze stijging ook volledig terug te vinden is in de kosten.

Bij de werkingssubsidies Stad Antwerpen hebben we een daling van 15% (- 9,4 mio euro). Het grootste deel is hiervan te verklaren door de verminderde energietoelage wegens stabiliseren van de energiemarkten (-10 mio euro). Daarnaast werd er een groepsbrede besparingsoefening doorgevoerd (-2,5 mio euro), steeg de responsabilisatiebijdrage (+1,6 mio euro) en was er een verhoging m.b.t. de indexatie van de personeelscomponent (+0,9 mio euro).

Door de vorderingen in de opleveringen van Blue Gate, Cadix en Topsport zien we ook een stijging in de verschillende DBFM subsidies hiervoor. Zowel de intrestsubsidies (+ 40%) als de werkingssubsidies (+ 57%) nemen sterk toe. Vanuit het Blue Gate project werden er ook een aantal dadingen (+ 475k euro) opgemaakt waardoor er een duidelijke stijging is in de ontvangen schadevergoedingen.

De belangrijkste wijzigingen lijsten we hieronder op:

Evolutie opbrengstenposten	JR2023	JR2022	Vershil
Lonen gesubsidieerd onderwijspersoneel	325.160.146	294.361.636	30.798.510
Werkingsstoelagen werking scholen	38.255.054	35.424.850	2.830.205
Stad overige specifieke werkingssubsidies	1.583.620	61.928	1.521.691
Werkingsstoelagen respbijdrage	2.660.065	1.897.830	762.235
DBFM Intrestsubsidies	2.385.130	1.830.195	554.935
In resultaat name van investeringsdotatie Stad	9.520.909	9.060.599	460.310
DBFM Werkingssubsidies	1.252.032	797.631	454.401
Schadevergoedingen	562.086	225.888	336.198
Vlaanderen overige specifieke werkingssubs	6.277.987	7.177.867	-899.879.70
Werkingssubsidie Stad Antwerpen	54.455.959	63.862.062	-9.406.103
Evolutie opbrengstenposten	381.379.042	407.522.619	37.718.485

Vergelijkbaar met 2022 bestaat 93,7% van de opbrengsten uit subsidies en 78,1% van de kosten bestaat uit personeelskosten.

In 2023 realiseert Stedelijk Onderwijs een boekhoudkundig tekort van het boekjaar van 727.601 euro.

6. Bijlagen

Schema J1: Doelstellingenrekening

		Jaarrekening	Meerjarenplan
Prioritaire beleidsdoelstelling 2LWS02			
Onderwijs			
Exploitatie	Uitgaven	447.992.358	426.568.579
	Ontvangsten	454.343.933	432.831.571
	Saldo	6.351.576	6.262.992
Investerings	Uitgaven	64.825.292	73.675.557
	Ontvangsten	61.206.476	58.289.493
	Saldo	-3.618.817	-15.386.064
Financiering	Uitgaven	2.697.034*	2.697.034*
	Ontvangsten	20.408*	20.408*
	Saldo	-2.676.626	-2.676.626
Totalen			
Exploitatie	Uitgaven	447.992.358	426.568.579
	Ontvangsten	454.343.933	432.831.571
	Saldo	6.351.576	6.262.992
Investerings	Uitgaven	64.825.292	73.675.557
	Ontvangsten	61.206.476	58.289.493
	Saldo	-3.618.817	-15.386.064
Financiering	Uitgaven	2.697.034*	2.697.034*
	Ontvangsten	20.408*	20.408*
	Saldo	-2.676.626	-2.676.626

* Interne leningen zijn zichtbaar omdat ze in de budgetplaatsen een impact hebben. Op AG SO niveau is de budgettaire impact hiervan 0.

Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen/Jaarrekening 2023

Schema J2: Staat van het financieel evenwicht

Budgettair resultaat	Jaarrekening	Meerjarenplan
I. Exploitatiesaldo	6.351.576	6.262.992
a. Ontvangsten	454.343.933	432.831.571
b. Uitgaven	447.992.358	426.568.579
II. Investeringsaldo	-3.618.817	-15.386.064
a. Ontvangsten	61.206.476	58.289.493
b. Uitgaven	64.825.292	73.675.557
III. Saldo exploitatie en investeringen	2.732.759	-9.123.072
IV. Financieringsaldo	-2.676.626	-2.676.626
a. Ontvangsten	20.408	20.408
b. Uitgaven	2.697.034	2.697.034
V. Budgettair resultaat van het boekjaar	56.133	-11.799.698
VI. Gecumuleerd budgettair resultaat vorig boekjaar	47.047.337	47.047.337
VII. Gecumuleerd budgettair resultaat	47.103.470	35.247.639
VIII. Onbeschikbare gelden	0	0
IX. Beschikbaar budgettair resultaat	47.103.470	35.247.639

Autofinancieringsmarge	Jaarrekening	Meerjarenplan
I. Exploitatiesaldo	6.351.576	6.262.992
II. Netto periodieke aflossingen	1.399.232	1.399.232
a. Periodieke aflossingen conform de verbintenissen	2.676.626*	2.676.626
b. Periodieke terugvordering leningen	1.277.394*	1.277.394
Autofinancieringsmarge	4.952.344	4.863.760

Gecorrigeerde autofinancieringsmarge	Jaarrekening	Meerjarenplan
I. Autofinancieringsmarge	4.952.344	4.863.760
II. Correctie op de periodieke aflossingen	-4.565.415	-4.585.824
a. Periodieke aflossingen conform de verbintenissen	2.676.626*	2.676.626
b. Gecorrigeerde aflossingen o.b.v. de financiële schulden	7.262.450	7.262.450
Gecorrigeerde autofinancieringsmarge	366.520	277.936

* Met interne leningen wordt bij deze berekening geen rekening gehouden. Op AG SO niveau is de budgettaire impact van deze leningen 0.

Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen/Jaarrekening 2023

Schema J3: Realisatie van de kredieten

	Jaarrekening		Eindkredieten		Initiële kredieten	
	Uitgaven	Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten	Uitgaven	Ontvangsten
Kredieten Autonomo gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen	515.514.684	515.570.817	502.941.170	491.141.472	485.247.681	468.829.543
Exploitatie	447.992.358	454.343.933	426.568.579	432.831.571	403.042.996	408.557.549
Investeringen	64.825.292	61.206.476	73.675.557	58.289.493	79.517.075	60.261.009
Financiering*	2.697.034*	20.408*	2.697.034*	20.408*	2.687.611	10.984
Leningen en leasings*	2.697.034*	20.408*	2.697.034*	20.408*	2.687.611	0
Toegestane leningen en betalingsuitstel	0	0	0	0	0	10.984
Overige financieringstransacties	0	0	0	0	0	0

* Interne leningen zijn zichtbaar omdat ze in de budgetplaatsen een impact hebben. Op AG SO niveau is de budgettaire impact hiervan 0.
Autonomo gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen/Jaarrekening 2023

Schema J4: Balans

	Boekjaar	Vorig boekjaar
ACTIVA	661.875.707	615.943.017
I. Vlottende activa	84.185.412	75.904.803
<i>A. Liquide middelen en geldbeleggingen</i>	<i>32.720.040</i>	<i>23.806.157</i>
<i>B. Vorderingen op korte termijn</i>	<i>50.142.127</i>	<i>50.754.095</i>
1. Vorderingen uit ruiltransacties	4.207.378	3.151.936
2. Vorderingen uit niet-ruiltransacties	45.934.750	47.602.159
<i>C. Voorraden en bestellingen in uitvoering</i>	<i>124.810</i>	<i>171.737</i>
<i>E. Vorderingen op LT binnen jaar vervallen</i>	<i>1.198.435</i>	<i>1.172.814</i>
II. Vaste activa	577.690.295	540.038.214
<i>A. Vorderingen op lange termijn</i>	<i>56.834.840</i>	<i>58.033.305</i>
1. Vorderingen uit ruiltransacties	793.003	793.003
2. Vorderingen uit niet-ruiltransacties	56.041.837	57.240.302
<i>B. Financiële vaste activa</i>	<i>6.198</i>	<i>6.198</i>
4. Andere financiële vaste activa	6.198	6.198
<i>C. Materiële vaste activa</i>	<i>520.275.890</i>	<i>481.478.308</i>
1. Gemeenschapsgoederen	520.275.890	481.478.308
a. Terreinen en gebouwen	415.872.692	373.380.787
c. Installaties, machines en uitrusting	12.326.068	14.285.146
d. Meubilair, kantooruitrusting en rollend materieel	9.359.103	8.499.704
e. Leasing en soortgelijke rechten	82.718.027	85.312.672
<i>D. Immateriële vaste activa</i>	<i>573.368</i>	<i>520.403</i>
	Boekjaar	Vorig boekjaar
PASSIVA	661.875.707	615.943.017
I. Schulden	127.602.830	125.671.388
<i>A. Schulden op korte termijn</i>	<i>42.184.794</i>	<i>37.567.392</i>
1. Schulden uit ruiltransacties	39.216.220	34.758.218
a. Voorzieningen voor risico's en kosten	2.859.826	6.758.964
c. Diverse schulden op KT uit ruiltransacties	36.356.394	28.246.071
2. Schulden uit niet-ruiltransacties	282.614	112.140
4. Schulden op LT die binnen jaar vervallen	2.685.959	2.697.034
<i>B. Schulden op lange termijn</i>	<i>85.418.037</i>	<i>88.103.996</i>
1. Schulden uit ruiltransacties	85.418.037	88.103.996
b. Financiële schulden	85.418.037	88.103.996
II. Nettoactief	534.272.877	490.271.629
<i>A. Kapitaalssubsidies en schenkingen</i>	<i>442.217.869</i>	<i>397.489.019</i>
<i>B. Gecumuleerd overschot of tekort</i>	<i>86.889.477</i>	<i>87.617.079</i>
<i>D. Overig nettoactief</i>	<i>5.165.531</i>	<i>5.165.531</i>

Schema J5: Staat van opbrengsten en kosten

	Boekjaar	Vorig boekjaar
I. Kosten	470.176.867	433.577.587
<i>A. Operationele kosten</i>	<i>466.670.739</i>	<i>430.985.799</i>
1. Goederen en diensten	63.640.881	65.359.470
2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioen	367.389.416	331.817.291
3. Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen	22.376.872	30.425.763
5. Toegestane werkingssubsidies	753.766	749.601
7. Minderwaarden bij de realisatie van vaste activa	2.018	354
8. Andere operationele kosten	12.507.787	2.633.320
<i>B. Financiële kosten</i>	<i>3.506.128</i>	<i>2.591.788</i>
II. Opbrengsten	469.449.266	439.335.064
<i>A. Operationele opbrengsten</i>	<i>451.512.287</i>	<i>422.916.226</i>
1. Opbrengsten uit de werking	10.197.307	8.847.757
3. Werkingssubsidies	439.823.949	412.740.806
a. Algemene werkingssubsidies	102.143.058	107.453.477
b. Specifieke werkingssubsidies	337.680.891	305.287.329
5. Meerwaarde bij de realisatie van vaste activa	21.450	2.900
6. Andere operationele opbrengsten	1.469.580	1.324.763
<i>B. Financiële opbrengsten</i>	<i>17.936.979</i>	<i>16.418.838</i>
III. Overschot of tekort van een boekjaar	727.601-	5.757.478
<i>A. Operationeel overschot of tekort</i>	<i>15.158.453-</i>	<i>8.069.572-</i>
<i>B. Financieel overschot of tekort</i>	<i>14.430.851</i>	<i>13.827.050</i>
IV. Verwerking van het overschot of tekort van het boekjaar	727.601-	5.757.478
<i>C. Over te dragen overschot of tekort van het boekjaar</i>	<i>727.601-</i>	<i>5.757.478</i>

Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen/Balans en staat opbrengsten en kosten 2023

Toelichting

1. Ontvangsten en uitgaven naar functionele aard (schema T1)

Schema T1 – Ontvangsten en uitgaven naar functionele aard is als bijlage opgenomen achteraan deze toelichting.²

Beleidsdomein – beleidsveld

Conform de BBC-regelgeving moet elk bestuur minstens twee beleidsdomeinen hebben: het verplichte beleidsdomein ‘Algemene financiering’ en minstens nog één ander beleidsdomein. Een beleidsveld is een functionele indeling van alle activiteiten die in een bestuur plaatsvinden. Beleidsvelden worden gebruikt bij de registratie van de budgettaire verrichtingen.

Stedelijk Onderwijs gebruikt onderstaande beleidsdomeinen en beleidsvelden.

Beleidsdomein	Beleidsvelden	
00 Algemene financiering	10	Algemene overdrachten tussen de verschillende bestuurlijke niveaus
	30	Financiële aangelegenheden
	40	Transacties in verband met de openbare schuld
	90	Overige algemene financiering
06 Lerende en werkende stad	800	Gewoon basisonderwijs
	801	Buitengewoon basisonderwijs
	810	Gewoon secundair onderwijs
	814	Leren en werken
	815	Buitengewoon secundair onderwijs
	820	Deeltijds kunstonderwijs
	830	Centra voor volwassenenonderwijs
	860	Centra voor leerlingenbegeleiding
	862	Huisvesting voor schoolgaanden
	869	Overige ondersteunende diensten voor het onderwijs
	911	Diensten en voorzieningen voor personen met een handicap

Onder het beleidsdomein ‘Algemene financiering’ vallen alle leasingschulden en soortgelijke schulden, alsook de andere schulden op lange termijn, die al dan niet vervallen binnen het jaar. De subsidies en de loonkosten van het onderwijzend personeel gefinancierd door de Vlaamse overheid vallen hier eveneens onder, inclusief de werkgeversbijdragen. Ook sommige andere

² *Opmerking: in de algemene boekhouding werden de intracompany leningen geëlimineerd. In de budgettaire boekhouding behoren lening en vordering tot een aparte budgetplaats en kunnen daar bijgevolg niet geëlimineerd worden. Voor gans Stedelijk Onderwijs is het effect van de IC leningen uiteraard nihil, zowel in de algemene als in de budgettaire boekhouding.*

werkingssubsidies vallen binnen dit domein, zoals de stadsdotatie en de werkingstoelage van Vlaanderen. Tenslotte vallen de minderwaarde op realisatie van operationele vorderingen en de opbrengsten uit vlottende activa ook onder het domein 'Algemene financiering'. Alle overige zaken vallen onder 'Lerende en werkende stad'.

Overzicht budgetposities beleidsdomein: Algemene financiering

Budgetpositie	Omschrijving
093	Gecumuleerd budgettair resultaat vorig boekjaar
1720	Leasingschulden en soortgelijke schulden in het kader van PPS-overeenkomsten
1741	Andere leningen (Schulden op lange termijn)
4220	Leasingschulden en soortgelijke schulden in het kader van PPS-overeenkomsten
4221	Andere leasingschulden en soortgelijke schulden
4240/4242	Andere leningen (Schulden op lange termijn die binnen het jaar vervallen)
6208	Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen - onderwijzend personeel ten laste van andere overheden
6218	Werkgeversbijdragen wettelijke verzekeringen - onderwijzend personeel ten laste van andere overheden
6228	WG bijdrage hospitalisatieverzekering onderwijzend personeel
6420	Minderwaarde op de realisatie van operationele vorderingen
6500	Rente, commissies en kosten verbonden aan schulden
7401/7402	Andere algemene werkingssubsidies
7403	Tussenkost Vlaamse overheid respo bijdrage
7510	Opbrengsten uit vlottende activa

Overzicht budgetposities beleidsdomein: Lerende en werkende stad

Budgetpositie	Omschrijving
1500/1502	Investeringsubsidies en -schenkingen in kapitaal met vordering op korte termijn
2100	Kosten van ontwikkeling
2210	Gebouwen gemeenschapsgoederen
2230/2232	Andere zakelijke rechten op onroerende goederen - gemeenschapsgoederen
2300/2331	Installaties, machines en uitrusting - gemeenschapsgoederen
2400/2420	Meubilair, kantooruitrusting en rollend materieel - gemeenschapsgoederen
2500	Terreinen en gebouwen in leasing of op grond van een soortgelijk recht - gemeenschapsgoederen
2600	Terreinen en gebouwen - andere materiële vaste activa
4943	Vorderingen wegens toegestane leningen die binnen het jaar vervallen
4952	Vorderingen wegens prefinanciering investeringsubsidies die binnen het jaar vervallen

Budgetpositie	Omschrijving
6040/6045	Aankopen van grondstoffen, hulpstoffen en handelsgoederen
6100	Huur, huurlasten en andere vergoedingen voor het gebruik van onroerende goederen
6101	Huur, huurlasten en andere vergoedingen voor het gebruik van onroerende goederen
6103	Onderhoud en herstel van onroerende goederen
6110	Elektriciteit
6111	Gas
6112	Aardolieproducten
6113	Andere energiebronnen
6121	Verzekeringen
6130/6152	Andere diensten en leveringen
6170	Uitzendkrachten en personen ter beschikking gesteld van het bestuur of van een boekhoudkundige entiteit binnen het bestuur
6180	Bezoldigingen, premies voor buitenwettelijke verzekeringen, ouderdoms- en overlevingspensioenen van bestuurders die niet worden toegekend uit hoofde van een arbeidsovereenkomst.
6201	Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen - vastbenoemd personeel
6202	Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen - niet-vastbenoemd personeel
6207	Bezoldigingen en rechtstreekse sociale voordelen - onderwijzend personeel ten laste van het bestuur
6211	Werkgeversbijdragen wettelijke verzekeringen - vast benoemd personeel
6212	Werkgeversbijdragen wettelijke verzekeringen - niet vast benoemd personeel
6219	Werkgeversbijdragen wettelijke verzekeringen - responsabiliseringsbijdrage
6221	Werkgeversbijdragen voor bovenwettelijke verzekeringen - vast benoemd personeel
6222	Werkgeversbijdragen voor bovenwettelijke verzekeringen - niet vast benoemd personeel
6231	Andere personeelskosten
6400	Belastingen
6430	Andere operationele kosten
6431	Resp bijdrage doorstorten Stad
6490	Algemene werkingssubsidies
6540	Gerealiseerde wisselresultaten
6570	Andere financiële kosten
700/706	Verkopen en dienstprestaties
7080	Toegekende kortingen, ristorno's en rabatten (-)
7405/7409	Specifieke werkingssubsidies
7420	Meerwaarde op de realisatie van operationele vorderingen
7460/7462	Andere operationele opbrengsten
7531	Intrestsubsidies
7590	Andere financiële opbrengsten

2. Ontvangsten en uitgaven naar economische aard (schema T2)

Schema T2 – Ontvangsten en uitgaven naar economische aard is als bijlage opgenomen achteraan deze toelichting. Stedelijk Onderwijs heeft verschillende scholenbouwprojecten opgestart die worden gerealiseerd met alternatieve financiering, de zogenaamde DBFM-projecten (Design, Build, Finance, Maintain). De budgettaire verwerking hiervan is erg complex. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de realisatie van 2023.

DBFM		Realisatie 2023
	Ontvangsten	3.637.162
	DBFM werkingssubsidies Cadix (fase 1, 2, 3)	748.108
	DBFM werkingssubsidies Topsportinternaat	114.308
	DBFM werkingssubsidies Blue Gate	389.616
	DBFM intrestsubsidies Cadix (fase 1, 2, 3)	1.702.841
	DBFM intrestsubsidies Topsportinternaat	124.253
	DBFM intrestsubsidies Blue Gate	558.036
Exploitatie	Uitgaven	-4.725.763
	DBFM aanrekening intresten Cadix (fase 1, 2, 3)	-2.362.545
	DBFM aanrekening intresten Topsportinternaat	-172.719
	DBFM aanrekening intresten Blue Gate	-778.494
	DBFM onderhoudskosten Cadix (fase 1, 2, 3)	-842.948
	DBFM onderhoudskosten Topsportinternaat	-132.572
	DBFM onderhoudskosten Blue Gate	-436.485
	Saldo	-1.088.601
	Ontvangsten	1.277.394
	DBFM investeringssubsidie budgettaire vordering Cadix (fase 1, 2, 3)	692.785
	DBFM investeringssubsidie budgettaire vordering Topsportinternaat	84.748
	DBFM investeringssubsidie budgettaire vordering Blue Gate	499.861
Investerings	Uitgaven	-510.546
	DBFM Vast actief in leasing Cadix (fase 1, 2, 3)	-287.500
	DBFM Vast actief in leasing Topsportinternaat	-1.001
	DBFM Vast actief in leasing Blue Gate	-222.044
	Saldo	766.848
	Uitgaven	-1.607.497
	DBFM kapitaalaflossing leasingschuld jaarlijks Cadix (fase 1, 2, 3)	-966.172
Financiering	DBFM kapitaalaflossing leasingschuld jaarlijks Topsportinternaat	-117.965
	DBFM kapitaalaflossing leasingschuld jaarlijks Blue Gate	-523.360
	Saldo	-1.607.497
Totaal		-1.929.250

3. Investeringsprojecten (schema T3)

Stedelijk Onderwijs heeft één prioritair actieplan: 'Stedelijk onderwijs bouwt mee aan de stad van morgen' (2LWS0205). Alle investeringen die Stedelijk Onderwijs doet, dragen bij aan dit actieplan. Daarom heeft Stedelijk Onderwijs ervoor gekozen om één investeringsproject op te nemen in het meerjarenplan. Dit investeringsproject heet 'Investeringsprojecten Stedelijk Onderwijs Antwerpen'.

Stedelijk Onderwijs beschouwd de opmaak van het meerjarenplan 2020-2025 als een nulpunt voor de investeringen. Schema T3 – Investeringsprojecten (zie bijlagen) toont de reeds gerealiseerde cijfers van 2020-2023, alsook de gebudgetteerde investeringen voor het meerjarenplan (AMJP8).

4. Evolutie van de financiële schulden (schema T4)

In schema T4 – Evolutie van de financiële schulden werden de volgende financiële schulden van Stedelijk Onderwijs opgenomen:

- REG leningen 2011-2012-2013. Het betreft drie leningen die de stad heeft toegestaan voor investeringen in specifieke vastgoedprojecten voor Rationeel Energie Gebruik en die nog lopen tot 2033.
- Leasing van een pand in de Lamorinièrestraat. De leasing loopt nog tot 2024, met de mogelijkheid om het pand aan te kopen. Vanaf januari 2023 stelt Stedelijk Onderwijs dit pand ter beschikking aan Stad Antwerpen, waarbij Stedelijk Onderwijs de leasevergoeding doorrekent aan Stad Antwerpen. Na afloop van de leaseperiode zal Stad Antwerpen de aankoopoptie lichten.
- Lening zonnepanelen, gestart in 2020.
- DBFM – alternatieve financiering Stedelijk Lyceum Cadix, fase 1, fase 2 en fase 3.
- DBFM – alternatieve financiering Topsportinternaat.
- DBFM – alternatieve financiering Technische campus Blue Gate.

5. Financiële risico's

Responsabiliseringsbijdrage en pensioenproblematiek

Zie 'Financiële nota'.

Juridische procedures

Stedelijk Onderwijs is betrokken bij

- administratieve procedures,
- gerechtelijke procedures naar aanleiding van contractuele betwistingen,
- gerechtelijke procedures met betrekking tot aansprakelijkheid,
- gerechtelijke procedures met betrekking tot leerlingen of personeel.

Een aantal van deze procedures kunnen financiële gevolgen hebben en worden verder opgevolgd door de Juridische Dienst. Periodiek wordt hierover gerapporteerd aan de raad van bestuur. Zo nam de raad van bestuur kennis van de lopende gerechtelijke procedures op 28 april 2023.

BTW Digipolis : vordering op korte termijn

Zoals toegelicht in de jaarrekening van 2019 verrekende Digipolis op zijn facturen aan Stedelijk Onderwijs geen aparte vermelding van btw volgens de emanatietheorie. Deze emanatietheorie houdt in dat Digipolis, gezien de beheersoverdracht, door haar leden wordt beschouwd als het 'verlengstuk' van haar leden en als gevolg hiervan geen btw hoeft af te dragen over de vergoedingen betaald door haar leden.

De essentie is dat er een spanningsveld bestaat tussen de oudere federale btw-wetgeving en de recentere Vlaamse decreten die de organisatie van de lokale besturen regelt. De oude federale wetgeving kent de IVA's, de EVA's en de Intergemeentelijke Samenwerkingsverbanden van de recentere Vlaamse decreten niet en erkent enkel de traditionele organisatievormen.

Concreet betekent dit dat alle door de federale wetgeving 'niet erkende' instellingen onderhevig zijn aan artikel 4 van het btw-wetboek en er aldus btw had moeten verrekend worden op alle transacties tussen de 'niet erkende' leden en Digipolis.

Jammer genoeg hebben de centrale btw-diensten het standpunt ingenomen dat de emanatietheorie niet van toepassing is ten aanzien van leden die als belastingplichtige kwalificeren overeenkomstig artikel 4 van het btw-wetboek. Toegepast op Digipolis, betekent dit dus dat er btw had moeten worden aangerekend aan Stedelijk Onderwijs want het niet aanrekenen van btw betekent voor hen dat Digipolis oneerlijke concurrentie voert ten opzichte van privébedrijven. Zoals hoger toegelicht is het bijkomende bedrag van 5.429.271 euro betaald op 18/12/2023 geboekt als een vordering op KT. Vermits deze vordering slecht 1 jaar mag blijven staan, betekent dit dat bij de aanpassing MJP in het najaar 2024 moet beslist worden of het dit bedrag budgettair moet worden opgenomen als er nog geen uitspraak is van hoger beroep. Deze beslissing zal groepsbreed besproken worden. Momenteel blijft het bedrag van vordering op LT hetzelfde als einde 2022, namelijk 793.003 euro

In 2020 heeft Digipolis echter een regularisatie op deze correctie gedaan. Hierdoor creëerden zij een tegoed bij de BTW. De BTW heeft dit hierdoor gecreëerde saldotegoed (af te trekken BTW en te betalen BTW) uitbetaald aan Digipolis om zo intresten en boetes te vermijden. Per saldo gaat het over 1,5 mio euro (verrekening van te betalen en aftrekbare BTW) dat DA ontvangen heeft en eigenlijk aan de leden had moeten terugstorten. De BTW stuurde een vraag tot betaling van wat zij als te betalen BTW voor deze periode 2017/2020 zien (9 mio euro) inclusief boetes en intresten, voor een totaalbedrag van circa 13 mio euro. Het aandeel van AG SO hierin is 5.429.271 euro

(4.040.513 euro BTW en 1.388.757 euro intresten en boetes). De BTW houdt in hun vraag geen rekening met de aftrekbare BTW.

Om de verjaring over 2017/2018/2019/2020 te stuiten werd dit bedrag betaald aan Digipolis op 18/12/2023. De raad van bestuur van het AG SO keurde dit goed op 15 december 2023 (2023_RVBAGSO_00160).

Bij vonnis van 7/10/2022 is Digipolis in het gelijk gesteld door de rechtbank van eerste aanleg. De BBI is echter in hoger beroep gegaan. De zitting hiervoor was ingepland in juni 2024, ondertussen verzet naar oktober 2024. Omdat we verwachten voor 18/12/2024 een (positieve) uitspraak te ontvangen, heeft AG SO dit bedrag van 5.429.271 euro op een vordering op KT geboekt. Indien na 1 jaar er nog geen uitspraak is, moet dit bedrag budgettair verwerkt worden.

Budgettaire impact van inflatie en energiecrisis

Stedelijk Onderwijs werd, net als de ganse samenleving, geconfronteerd met de gevolgen van de inflatie en de energiecrisis. Deze leiden tot forse prijsstijgingen, niet enkel in de energie- en loonkosten maar ook in materialen (bouw, didactisch, ...) en op de servicecontracten (onder andere poets, groenonderhoud en busvervoer).

Eenzijds krijgt Stedelijk Onderwijs bijkomende middelen van de stad om de gestegen energie- en personeelskosten te dragen (circa 47,2 mio euro voor de periode 2022-2025). Er werd ook in overleg gegaan met OVSG om de budgettaire situatie van de schoolbesturen op de agenda van de Vlaamse overheid te leggen. Vanuit de Vlaamse overheid werden extra middelen toegekend voor energie in 2022 en 2023.

Anderzijds heeft Stedelijk Onderwijs een intensieve besparingsoefening uitgevoerd op budgettair niveau, zowel op het exploitatie- als het investeringsbudget. Deze oefening is nodig om twee redenen. De bijkomende middelen van de stad en Vlaanderen zijn gekleurd om de gestegen energie- en personeelskosten te dragen. Maar Stedelijk Onderwijs wordt ook geconfronteerd met andere gestegen kosten, zoals servicecontracten (busvervoer, poets, groenonderhoud, ...) en materialen (bouwmaterialen, didactisch materiaal, ...) die niet gecompenseerd worden door extra ontvangsten. In de achtste aanpassing van het meerjarenplan werden de geïndexeerde Vlaamse werkingstoelagen opgenomen. Ten tweede werd groepsbreed afgesproken een besparing te realiseren ter compensatie van de gestegen kosten voor energie en personeel. Voor exploitatie betekent dit voor Stedelijk Onderwijs een besparing van 7,5 mio euro in de periode 2023-2025. Voor investeringen gaat het om een verlaging van de dotatie van circa 18,7 mio euro.

De effectieve energiekost in 2023 eindigt onder de prognoses van VEB, zowel door een lagere kost per kWh dan ingeschat door VEB, als door een daling in het verbruik van Stedelijk Onderwijs. In verhouding met een vergelijkbare referentieperiode daalde het verbruik in de winter 2023-2024 met circa 17%. Dit cijfer moet genuanceerd worden omdat er, naast de genomen maatregelen om het verbruik te verminderen (onder andere door de verlaging van de basistemperatuur), ook andere effecten zijn met een impact op het verbruik, zoals het in gebruik nemen van extra locaties en energiebesparende investeringen. De daling van de energiekosten in vergelijking met vorige winter is uiteraard ook een belangrijke factor.

	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Vershil
Gas	-3.571.183	-4.354.528	783.345
Electriciteit	-2.804.088	-3.283.037	478.949
Totaal	-6.375.271	-7.637.565	1.262.294

Impact van cyberaanval

Op dinsdag 6 december 2022 werd de groep stad Antwerpen slachtoffer van een gecoördineerde cyberaanval. De impact op onze scholen, academies, centra, leerlingen en cursisten was eerder beperkt waardoor het onderwijsproces niet in het gedrang is gekomen. Er zijn tot op heden geen indicaties dat er data van Stedelijk Onderwijs werden gestolen. De impact van de cyberaanval op Stedelijk Onderwijs had vooral betrekking op achterliggende IT systemen in scholen en ondersteunende diensten, zoals de financiële applicaties, het systeem voor patrimonium meldingen, tools om beleidsrapportering te doen, toegang tot de centrale server,... Alles werd in het werk gesteld om zoveel mogelijk alternatieve procedures uit te werken in functie van de continuïteit.

De raad van bestuur van Stedelijk Onderwijs besliste op 27 januari 2023 om klacht met burgerlijke partijstelling in te dienen naar aanleiding van de cyberaanval van 5 december 2022 bij de onderzoeksrechter te Mechelen. Stedelijk Onderwijs stelde op dat moment ook een advocaat aan om de belangen te behartigen. Vermits de daders niet gevonden werden, staat dit dossier on hold en is de kans groot dat er geen schadevergoeding kan geëist worden.

De stad besliste (2023_CBS_03872) om de meerkosten van het cyberincident en van het aangepaste cyberprogramma budgettair te verwerken in hun zevende aanpassing van het meerjarenplan (najaar 2023). De realisatie van dit programma verloopt hoofdzakelijk via Digipolis. Binnen het kader van dit cyberprogramma bepaalde Stedelijk Onderwijs zelf een aantal cybersecurity principes in functie van onze specifieke onderwijscontext en organisatiestructuur, zowel op vlak van werk- en leerplekken (toestellen), van persoonlijke toestellen, van netwerkinfrastructuur, als op vlak van paswoordenbeleid. Deze principes werden vertaald in concrete acties, waaronder het versterken van de netwerken en de upgrade van de MS KIS licenties (2023_DCAGSO_00177). De budgettaire en financiële gevolgen hiervan zullen in de jaarrekeningen van 2024 en 2025 zichtbaar worden.

Borsbeek

De gemeenteraad hechtte op 21 februari 2022 (jaarnummer 117) haar principiële goedkeuring aan een vrijwillige samenvoeging van de stad Antwerpen met de gemeente Borsbeek. In uitvoering van deze samenvoeging zal een binnengemeentelijk gedecentraliseerd district Borsbeek opgericht worden. De voorbereiding van deze bestuurlijke fusie vereist een programmastructuur, waarbinnen de verschillende rollen worden opgenomen die nodig zijn voor een goede procesvoering. Een stuurgroep en een kernteam werden hiervoor opgericht, alsook meerdere werkbanken. Zo moeten deze organen onder andere een inventarisatie van mogelijke synergiën en problemen in beeld brengen.

Stedelijk Onderwijs is voor de stedelijke administratie trekker van de werkbank onderwijs. Stedelijk Onderwijs en de gemeente Borsbeek onderzoeken de overdracht van de twee gemeentelijke scholen op het grondgebied van Borsbeek: basisschool De Klinker en AcademiA (deeltijds kunstonderwijs), zowel op organisatorisch, als op financieel en andere vlakken.

De gemeenteraad van de stad Antwerpen keurde op 18 december 2023 (2023_GR_00770) het gezamenlijk voorstel tot samenvoeging van stad Antwerpen met gemeente Borsbeek goed. De beoogde samenvoegingsdatum is 1 januari 2025.

De werkbank Onderwijs stelde vast dat de overname van de Borsbeekse basisschool en academie op het onderwijskundige vlak en voor ouders, leerlingen en cursisten weinig tot geen risico's inhoudt. Wel zijn er andere risico's zowel van juridische als financiële aard die verder uitgeklaard dienen te worden in 2024.

De raad van bestuur (op 23 februari 2024 – 2024_RVBAGSO_00012) en de gemeenteraad (op 26 februari 2024 – 2024_GR_00107) keurden goed dat het autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen vanaf 1 september 2024 kan optreden als schoolbestuur voor de onderwijsinstellingen van de gemeente Borsbeek, namelijk basisschool De Klinker en kunstschool "Academia", in uitvoering van de vrijwillige samenvoeging van de stad Antwerpen met de gemeente Borsbeek en dat het hiervoor de nodige voorbereidende handelingen kan treffen. De budgettaire en financiële gevolgen hiervan zullen in de jaarrekeningen van 2024 en 2025 zichtbaar worden.

Stedelijk Lyceum Lakbors

Op 19 december 2014 keurde raad van bestuur van Stedelijk Onderwijs het projectvoorstel voor het bouwen van een nieuwe school voor Stedelijk Lyceum Lakbors aan Lakborslei 339 goed. Op 8 september 2017 keurde de raad van bestuur de scopewijziging goed. Op 27 maart 2020 keurde de raad van bestuur de budgetwijziging bij gunning goed voor een totale projectkost (inclusief begeleidingskost AG Vespa) van 19.044.166 euro. Op 20 oktober 2017 keurde de raad van bestuur van Stedelijk Onderwijs het projectvoorstel voor tijdelijke huisvesting voor Stedelijk Lyceum Lakbors goed. Op 26 april 2019 keurde de raad van bestuur de gunning en budgetverhoging van de tijdelijke huisvesting goed voor een totale projectkost (inclusief huur voor 2 jaar) van 2.590.143 euro.

AG Vespa treedt op als gedelegeerd bouwheer van Stedelijk Onderwijs voor de realisatie van dit vastgoedproject.

Het Stedelijk Lyceum Lakbors bestaat in het schooljaar 2022-2023 uit twee vestigingen: Confortalei 173 (capaciteit 336 plaatsen) en Alfons Schneiderlaan (units op hondenwei – capaciteit 330 plaatsen). Bij de geplande verhuis naar Lakborslei op 1/9/2023 na oplevering van het vastgoedproject wordt de totale capaciteit van de school opgetrokken tot 776 plaatsen (schooljaar 2023-2024) en later tot 808 plaatsen (schooljaar 2024-2025). Deze uitbreiding kadert in de doorgroei van enkele reeds ingerichte studierichtingen én het opstarten van nieuwe richtingen in het kader van de modernisering.

Het vastgoedproject (nieuwbouw en renovatie van Lakborslei) kent in de uitvoeringsfase een grote vertraging voornamelijk omwille van problemen met stabiliteit en brandveiligheid. Op dit moment is

er geen zicht op wanneer het gebouw in gebruik kan genomen worden. AG Vespa rekent minstens op een vertraging van twee schooljaren.

Omdat de capaciteit van Stedelijk Lyceum Lakbors de komende schooljaren stijgt met 110 plaatsen (vanaf september 2023) en bijkomend 32 plaatsen (vanaf september 2024) had Stedelijk Onderwijs dringend nood aan bijkomende tijdelijke huisvesting in afwachting van de realisatie van het vastgoedproject. De huidige vestigingen aan Confortalei en Alfons Schneiderlaan kampen immers al met een nijpend plaatstekort.

Om de geplande en noodzakelijke capaciteitsuitbreiding te realiseren is op 1/9/2023 een tijdelijke oplossing gevonden. Tot en met de paasvakantie 2024 worden enkele klaslokalen van de Academie Deurne (Boshovestraat) in gebruik genomen voor een deel van de lesdag. Deze oplossing is haalbaar voor beide scholen voor een beperkte periode. Vanaf de paasvakantie zal Stedelijk Onderwijs mobiele units huren van het GO! in de Twee Gezusterslaan in Deurne. Op die manier kan SL Lakbors de komende schooljaren tijdelijk de groei van de school opvangen in afwachting van de effectieve realisatie van het vastgoedproject in de Lakborslei.

De kosten voor tijdelijke huisvesting voor de periode van 1/9/2023 tot en met 31/8/2025 worden geraamd op 1.407.890 euro. Indien het vastgoedproject niet is gerealiseerd tegen 1/9/2025 dan moeten er bijkomend 6 klaslokalen worden voorzien en wordt de kost voor tijdelijke huisvesting voor het schooljaar 2025/2026 geraamd op 1.081.693 euro.

Er zijn geen budgetten beschikbaar voor deze kosten. Aan AG Vespa wordt gevraagd deze maximaal te verhalen op de partijen die deze vertraging veroorzaken.

6. Toelichting bij de balans (schema T5)

In schema T5 – Toelichting bij de balans (zie bijlagen) wordt de evolutie van het nettoactief en de vaste activa in beeld gebracht. Deze werden in detail besproken in de financiële nota bij de bespreking van de balans (schema J4).

7. Documentatie

De jaarrekening 2023 kan, na vaststelling door de raad van bestuur, teruggevonden worden op: <https://www.stedelijkonderwijs.be/wie-we-zijn> en op: <https://www.antwerpen.be/nl/overzicht/stadsorganisatie-1/autonome-bedrijven/autonoom-gemeentebedrijf-stedelijk-onderwijs-antwerpen>.

8. Waarderingsregels

Vanaf 1 januari 2015 werkt Stedelijk Onderwijs conform de regelgeving van de BBC (Beleids- en Beheerscyclus). In de budgettering en registratie binnen deze BBC-regelgeving is het budgettair resultaat belangrijk. Hierin worden zowel, voor investeringen als voor exploitatie, de ontvangsten en de uitgaven voor 100% opgenomen. Enkel in de jaarlijks aan te leveren jaarrekening (balans en staat van opbrengsten en kosten) van de algemene boekhouding worden de afschrijvingen gerapporteerd.

Waarderingsregels voor materiële vaste activa

De waarderingsregels werden vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van de beslissing van de raad van bestuur van het Autonoom Gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs in zijn vergadering van 24/06/2016.

Er is een limitatieve lijst van items opgesteld waarvoor elke aankoop als investering wordt geregistreerd, ongeacht het bedrag van de individuele aankoop (eenheidsprijs). Items die niet in de lijst zijn opgenomen worden als investering geregistreerd indien het bedrag van een individueel item (eenheidsprijs) groter is dan 500 euro (excl. btw). Daarnaast wordt de geschatte levensduur van de verschillende investeringsrubrieken vastgelegd, waaraan de afschrijvingstermijn vasthangt.

Nominatieve lijst investering ongeacht eenheidsprijs per stuk

Computers en ICT	PC Tablet Laptop Softwarelicenties
Multimedia	Digitale borden TV Server
Meubilair	Tafels, stoelen en banken Bureaus & bureaustoelen Kasten & rekken Bedden
Materialen	Groot turnmateriaal zoals matten, banken, plinten, sportramen, ...

Levensduur en afschrijvingstermijn

Rubriek	Omschrijving	%/jaar	# jaar
21	Immateriële vaste activa	20%	5 jaar
220	Terreinen	0%	0 jaar
221	Gebouwen	3%	33 jaar
223	Overige zakelijke rechten op onroerende goederen	3%	33 jaar
230	Installaties	10%	10 jaar
231	Machines en gereedschappen	20%	5 jaar
232	Uitrusting en inrichting	20%	5 jaar
233	Computers en ICT	33%	3 jaar
239	Kantooruitrusting	20%	5 jaar
240	Meubilair	10%	10 jaar
241	Rollend materieel	20%	5 jaar
242	Muziekinstrumenten	10%	10 jaar
250	Terreinen en gebouwen in leasing (of soortgelijk recht)	3%	33 jaar
250	Vaste activa in leasing DBFM	3,33%	30 jaar
251	Installaties, machines en uitrusting in leasing (of soortgelijk recht)	10%	10 jaar
260	Overige materiële vaste activa	10%	10 jaar

De gebouwen waarover Stedelijk Onderwijs beschikt op grond van erfpacht, zijn opgenomen in de boekhouding conform het advies van de Commissie voor Boekhoudkundige Normen. De gebouwen die Stedelijk Onderwijs opricht op gronden die het ter beschikking heeft op grond van erfpacht, worden in de balans opgenomen en afgeschreven over de normale economische gebruiksduur van gebouwen met als maximum de resterende duur van het recht van erfpacht. De normaal gangbare lineaire percentages zijn de volgende: cfr. beslissing 24/06/2016 en cfr. beslissing 24/05/2019.

De fundamentele herstellingswerken, die de levensduur van het onroerend goed aanzienlijk verhogen, worden in de boekhouding verwerkt als investeringen. Stedelijk Onderwijs hanteert echter een van de investeringen in gebouwen afwijkend percentage voor grote schilderwerken aan gebouwen. Er wordt geoordeeld dat deze werken een kortere levensduur hebben dan het geheel van het gebouw. Voor de grote schilderwerken wordt het grensbedrag van 2.500 euro genomen en voor de herstellingswerken het grensbedrag van 5.000 euro.

Investeringsubsidies

Investeringsubsidies worden in resultaat genomen volgens hetzelfde ritme als de afschrijvingen op de vaste activa waarop de investeringssubsidies betrekking hebben of, in voorkomend geval, ten belope van het saldo bij realisatie of buiten gebruik stelling van de betrokken vaste activa. Vanaf 2014 werden de waarderingsregels in die zin gewijzigd, dat ook de AGION subsidies in de kapitaalsubsidies op het passief van de balans werden erkend, die formeel door AGION werden toegekend in de periode tussen jaarafsluit en de datum waarop de jaarrekening werd opgesteld, voor zover ze ook effectief werden ontvangen in deze periode en voor zover ze reeds gemaakte kosten dekten, die uitgedrukt werden in de materiële vaste activa.

Vorderingen op korte termijn

Vorderingen worden in de balans opgenomen voor hun nominale waarde.

Op de vorderingen worden waardeverminderingen toegepast, zo er voor het geheel of een gedeelte van de vordering onzekerheid bestaat over de betaling hiervan op de vervaldag. Wanneer op basis van de vervaldagenbalans blijkt dat vorderingen voor meer dan een bepaald aantal dagen openstaan, wordt een bepaald percentage van de openstaande vordering geboekt als waardevermindering:

Aantal dagen openstaand	Percentage waardevermindering
90 dagen	25%
120 dagen	50%
180 dagen	75%
240 dagen	100%

9. Toegestane werkings- en investeringssubsidies voor het boekjaar

Sinds 1 september 2012 organiseert de vzw BIF het artistieke luik van de balletopleiding in de Koninklijke Balletschool te Antwerpen (KBA) en de stedelijke basisschool. Vzw BIF heeft hiertoe personeel aangesteld. De samenwerking tussen Stedelijk Onderwijs en vzw BIF is opgenomen in een beheersovereenkomst. Deze beheersovereenkomst bepaalt niet alleen de wijze waarop vzw BIF het artistieke luik van de balletopleidingen moet organiseren, maar ook de wijze waarop Stedelijk Onderwijs deze taken financiert. De raad van bestuur keurde de beheersovereenkomst goed op 26 juni 2020. De beheersovereenkomst van de vzw BIF werd geëvalueerd en een nieuw voorstel voor een nieuwe beheersovereenkomst voor drie schooljaren (periode 2021-2024) werd goedgekeurd door de raad van bestuur op 25 juni 2021.

Daarin is in artikel 15 §6 het volgende opgenomen: *‘Als bij jaarafsluit van het kalenderjaar N blijkt dat de dotatie niet volledig is besteed, dan wordt dit overschot door de vzw BIF in resultaat genomen en bestemd om de verlaging van de dotatie van het kalenderjaar N+1 voor hetzelfde bedrag te compenseren.’*

Naar aanleiding van de bestemming van het resultaat van boekjaar 2022 is het bedrag van de dotatie 2023 gestegen met 4.164 euro.

Toegestane werkingssubsidies	Realisatie 2023
Dotatie personeel 2023	739.602
Dotatie gastdocenten 2023	10.000
Verwerking resultaat 2022 in meerdering	+4.164
Toegestane werkingssubsidies	753.766

De budgetten voor de uitbetaling van de dotatie aan de vzw BIF zijn voorzien in het meerjarenplan 2020-2025 van Stedelijk Onderwijs.

10. Verbonden entiteiten

Het autonoom gemeentebedrijf participeerde eerder niet rechtstreeks in vzw Balletinstitute of Flanders – Balletinstituut van Vlaanderen (BIF). Dit gebeurde via de Private Stichting Stedelijk Onderwijs Antwerpen. De raad van bestuur nam op 28 april 2023 (2023_RVBAGSO_00052) kennis van de ontbinding van de Private Stichting en besliste om de deelname van Stedelijk Onderwijs aan vzw BIF aan het college van burgemeester en schepenen ter goedkeuring voor te leggen. Het college van burgemeester en schepenen keurde de deelname van het autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen in vzw BIF goed op 17 mei 2023 (2023_CBS_03335). Daarop beslist de raad van bestuur van AG SO op 17 juni 2023 om deel te nemen aan vzw Balletinstitute of Flanders - Balletinstituut van Vlaanderen (2023_RvBAGSO_00107).

11. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Erfpacht

Voor de uitoefening van haar bedrijf beschikt Stedelijk Onderwijs over gebruiksrechten op gebouwen. Deze rechten vloeien voort uit een erfpacht over 50 of 99 jaar, afgesloten met de stad Antwerpen, tegen een éénmalige vergoeding van 1 euro. Dit erfpacht slaat op de gebouwen opgenomen hieronder. Deze onroerende goederen worden aangewend om conform de statuten en de beheersovereenkomst permanent te voorzien in onderwijsactiviteiten. Het ligt in de bedoeling van Stedelijk Onderwijs om haar activiteiten uit te oefenen op permanente wijze, waarbij het huidig erfpachtcontract wordt voortgezet en na afloop van het contract principieel wordt hernieuwd. Boekhoudkundig wordt dit contract als volgt verwerkt: 223@4890 voor 1,00 euro. Alle verbeterings- en inrichtingswerken en investeringen in onroerende goederen in erfpacht worden evenwel op de 223 rekening geboekt.

Bij het einde van de erfpacht zal de erfverpachter een vergoeding verschuldigd zijn aan de erfpachter gelijk aan de meerwaarde die op dat tijdstip zal ontstaan door de aan de gebouwen aangebrachte verbouwingen of nieuw opgerichte gebouwen met subsidies van AGION.

De lijst van percelen in erfpacht wordt achteraan deze toelichting bijgevoegd.

In de materiële vaste activa zijn de waarden mee opgenomen van investeringen in gebouwen waarvan Stedelijk Onderwijs nog geen juridische overeenkomst heeft afgesloten met de stad Antwerpen. De inhaalbeweging om voor alle locaties en gebouw een duidelijk zakelijk recht (in de vorm van een erfpacht of een gebruikersovereenkomst) te hebben, is volop lopende. In dezelfde beweging wordt samen met de stad gewerkt aan het overdragen van de eigendommen van Stedelijk Onderwijs aan de stad, die deze dan onmiddellijk terug in erfpacht geeft aan Stedelijk Onderwijs.

DBFM

Stedelijk Onderwijs heeft een contract afgesloten met DBFM Scholen van Morgen NV waarin Stedelijk Onderwijs zich verbindt een beschikbaarheidsvergoeding te betalen gespreid over 30 jaar. De raad van bestuur keurde op 17 februari 2017 (jaarnummer 24) het aanbestedingsdossier van het project Stedelijk Lyceum Cadix goed, inclusief de eenmalige terbeschikkingstellings-vergoeding en de beschikbaarheidsvergoeding gedurende 30 jaar voor een bedrag van circa 34 mio euro (eigen aandeel zonder indexatie). In het meerjarenplan 2020-2025, zoals goedgekeurd door de raad van bestuur, zijn de kosten voor de beschikbaarheidsvergoeding mee opgenomen.

In augustus 2017 werd de DBFM-overeenkomst ondertekend voor Campus Cadix. In januari 2020 werd de DBFM-overeenkomst ondertekend voor Topsportinternaat. Uit de ondertekening van deze overeenkomsten vloeien rechten en verplichtingen voort. Vanaf de voorlopige oplevering van de gebouwen zullen deze tot uiting worden gebracht in de balans. De voorlopige opleveringen voor Campus Cadix waren in 2018 (fase 1: CAD-loodsen + stookplaats VA), in 2019 (fase 2: Nieuwbouw Kempisch Dok) en in 2022 (fase 3: Nieuwbouwvleugels Noord en Zuid + Restauratie Van Averbeke). De voorlopige oplevering voor nieuwbouw Topsportinternaat was in 2021. In de periode tussen de ondertekening van de overeenkomst en de voorlopige oplevering worden de rechten en verplichtingen met betrekking tot het vast actief, de component bouw, buiten balans opgenomen. Het gaat om volgende elementen:

- 30 maal de component bouw van de bruto beschikbaarheidsvergoeding op jaarbasis verhoogd met de eenmalige vergoeding;
- 30 maal de subsidie voor de component bouw van de bruto beschikbaarheids-vergoeding op jaarbasis verhoogd met de subsidie voor de eenmalige vergoeding.

De componenten financiering en onderhoud worden niet weergegeven in onderstaand schema omdat ze bij oplevering van het gebouw niet mee verwerkt worden in de balans. In de DBFM-overeenkomst verleent Stedelijk Onderwijs een recht van opstal aan de DBFM-vennootschap voor 30 jaar. De waarde van het opstalrecht werd bij notariële akte bepaald op 1 euro. Ook dit recht van opstal wordt opgenomen in de rechten en verplichtingen buiten de balans.

Onderstaande tabel toont de opgenomen rechten en verplichtingen buiten de balans:

Rekening	Naam rekening	2020	2021	2022	2023	Totaal
20	Cred. Van BH Entiteit, houder zakelijk recht	5	0	0	0	5
21	Cred. Van derden, houder zakelijk recht	-5	0	0	0	-5
50	Verplichtingen tot aank.	54.614.964	-5.931.898	-48.683.066	0	0
51	Cred. Wegens verplichtingen tot aankoop	-54.614.964	5.931.898	48.683.066	0	0
94	Recht op invest subs bij verplichting tot aank.	39.109.522	-4.261.576	-34.847.946	0	0
95	Recht op invest subs bij verplichting tot aank.	-39.109.522	4.261.576	34.847.946	0	0

Personeel

Bij Stedelijk Onderwijs is zowel onderwijzend personeel (gesubsidieerd personeel) als niet gesubsidieerd personeel (op payroll Stedelijk Onderwijs) tewerkgesteld.

Gesubsidieerd personeel

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal personeelsleden dat in 2023 een dienstverband had met Stedelijk Onderwijs.

Jaar	Aantal
2023	7.830
2022	7.437
2021	7.125
2020	6.852
2019	6.812
2018	6.744
2017	6.745
2016	6.638
2015	6.563

Wanneer we kijken naar een ijkmoment op 30/04 van elk jaar van het aantal gesubsidieerde medewerkers, gaat dit over:

Jaar	Aantal
30/apr/24	6.365
30/apr/23	5.824
30/apr/22	5.800
30/apr/21	5.702
30/apr/20	5.239
30/apr/19	4.824
30/apr/18	4.503
30/apr/17	4.165
30/apr/16	3.947

Het begrotingsprincipe van de universaliteit houdt in dat het bestuur alle geraamde ontvangsten en uitgaven moet opnemen in het budget. In de rekening moeten alle gerealiseerde ontvangsten en uitgaven worden geregistreerd. Alle ontvangsten en alle uitgaven, ook al compenseren ze elkaar, moeten voor het volledige bedrag ingeschreven worden. Compensatie is daarbij niet toegelaten. De verwerking van de wedden van het gemeentelijk onderwijzend personeel - die door het Agentschap voor onderwijsdiensten rechtstreeks aan het onderwijzend personeel worden betaald - is een toepassing van dit beginsel. De bezoldigingen van die personeelsleden zijn immers gemeentelijke uitgaven die door de Vlaamse Gemeenschap onder de vorm van subsidies worden terugbetaald. De bedragen worden gelijktijdig ingeschreven als uitgaven (wedden, personeelskosten) en ontvangsten (werkingsubsidies), ook al is er geen reële geldstroom binnen de gemeente.

Conform BBC en schoollistings werden volgende bedragen opgenomen in de jaarrekening 2023 van Stedelijk Onderwijs:

Onderwijsniveau	Wedde en verlofgeld (6208)	RSZ (6218)	Totaal (62 = 7408)
BAO	124.261.336	11.457.184	135.718.520
BUO	40.566.042	4.054.225	44.620.267
CLB	6.427.190	752.346	7.179.536
VWO	22.336.593	2.566.245	24.902.838
DKO	17.668.879	1.755.314	19.424.193
LSC	1.741.669	274.671	2.016.340
SEO	83.047.417	8.251.035	91.298.452
Totaal	296.049.126	29.111.020	325.160.146

Niet-gesubsidieerd personeel

Jaar	Voltijds	Deeltijds	Totaal in VTE
2023	242	508	529,58
2022	238	497	517,76
2021	239	482	513,60
2020	240	498	523,60
2019	234	506	520,37
2018	230	543	531,52
2017	244	516	534,59
2016	253	501	532,99
2015	256	501	535,36

In de jaarrekening 2023 van Stedelijk Onderwijs vertegenwoordigt het niet gesubsidieerd personeel volgende loonkost ('62'):

Budgetpositie	Omschrijving	Totaal
6201	Bezoldigingen en soc.voord. vast benoemd pers	3.508.335
6202	Bezoldigingen en soc.voord. nt vast benoemd pers	20.117.608
6207	Mandaten	86.322
6211	Werkgeversbijdrage RSZ vast benoemd personeel	1.521.010
6212	Werkgeversbijdragen wett. verzek. nt. vast benoemd	5.782.673
6219	Responsabiliseringsbijdrage	5.759.481
6221	Hospitalisatieverzekering vast benoemd personeel	18.444
6222	Hospitalisatieverzekering niet vast benoemd personeel	150.323
6223	Aanvullend pensioen niet vast benoemd personeel	2.306.762
6231	Overige personeelskosten	2.978.312
Eindtotaal		42.229.270

12. Verklaring van de materiële verschillen tussen budget en realisatie

De verklaring van de materiële verschillen tussen budget en realisatie wordt opgenomen in de financiële nota. Bij de bespreking van schema J2 – Staat van het financieel evenwicht werden de belangrijkste posten verder toegelicht.

Budgettair resultaat	Realisatie 2023	Aanpassing MJP8	Vershil
Exploitatiesaldo	6.351.576	6.262.992	88.584
Ontvangsten	454.343.933	432.831.571	21.512.363
Uitgaven	-447.992.358	-426.568.579	-21.423.779
Financieringssaldo	-2.676.626	-2.676.626	0
Ontvangsten	20.408*	20.408*	0
Uitgaven	-2.697.034*	-2.697.034*	0
Investeringssaldo	-3.618.817	-15.386.064	11.767.247
Ontvangsten	61.206.476	58.289.493	2.916.983
Uitgaven	-64.825.292	-73.675.557	-8.850.265
Budgettair resultaat 2023	56.133	-11.799.698	11.855.831
Gecumuleerd budgettair resultaat 2022	47.047.337	47.047.337	0
Gecumuleerd budgettair resultaat 2023	47.103.470	35.247.639	11.855.831

* Interne leningen zijn zichtbaar omdat ze in de budgetplaatsen een impact hebben. Op AG SO niveau is de budgettaire impact hiervan 0.

Aansluiting tussen de algemene en budgettaire boekhouding

De financiële toestand van Stedelijk Onderwijs kan worden bekeken vanuit twee invalshoeken, namelijk via de algemene en via de budgettaire boekhouding. Vermits beide een ander zicht geven op dezelfde cijfers, moeten beide dan ook aansluiten met elkaar. In de algemene boekhouding wordt gesproken over het netto bedrijfskapitaal (NBK) en worden de balanscijfers gebruikt. In de budgettaire boekhouding wordt gesproken van het gecumuleerde budgettair resultaat. Beide leveren een bedrag op van 47.103.470 euro

Budgettaire boekhouding	
GBR 01/01/2015	25.044.438
BR 2015	9.637.590
BR 2016	4.179.732
BR 2017	-4.756.326
BR 2018	3.023.024
BR 2019	-8.338.950
BR 2020	9.452.556
BR 2021	1.938.086
BR 2022	6.867.189
BR 2023	56.133
GBR 31/12/2023	47.103.474*
GBR = Gecumuleerd Budgettair Resultaat BR = Budgettair Resultaat	
*Door de afrondingen over de jaren is er een verschil van 4 euro.	

In onderstaande tabel wordt de berekening van de aansluiting weergegeven, volgens het wettelijke schema.

Liquide middelen	5500	7.955.580	
	5540	24.694.346	
	5700	51.430	
	5710	13.417	
	5720	0	
	5800	5.266	
Totale Liquide middelen		32.720.040	(1)
Vorderingen KT	4000	3.057.339	
	4005	26.982	
	4040	1.089.240	
	4050	4.929	
	4060	29.656	
	4061	879.543	
	4110	3.234	
	4151	37.073.761	
	4153	3.281.670	
	4160	5.576.085	
	Totale vorderingen KT		51.022.438
Schulden KT	4400	-16.731.757	
	4440	-4.094.956	
	4441	-4.170.633	
	4491	-9.386.613	
	4493	-116.241	
	4530	-351.938	
	4540	-1.062.550	
	4550	163	
	4590	-441.869	
	4750	-39.226	
	4770	-39.283	
	4890	-203.815	
	4892	-290	
	Totale schulden KT		-36.639.008
Budgettair nettowerkkapitaal		47.103.470	(4) = (1) + (2) + (3)
	499	0	(5)
Budgettair nettowerkkapitaal + wachtrekeningen*		47.103.470	(6) = (4) + (5)
Gecumuleerd budgettair resultaat (schema J2)*		47.103.470	(7)

Stedelijke restmiddelen

Het college besliste op 23 oktober 2020 dat, ook tijdens deze BBC-cyclus 2020-2025 de autonome gemeentebedrijven 50% van de restmiddelen van het boekjaar moeten terugstorten aan de stad. De andere 50% mogen de autonome gemeentebedrijven zelf inzetten voor nieuw beleid, na goedkeuring van de bestemming ervan door het college.

Begin 2016 definieerde het college de berekening van deze restmiddelen als 'positieve afwijkingen van het exploitatieresultaat'. Deze berekeningswijze blijft ook nu van kracht en Stedelijk Onderwijs heeft de door het college goedgekeurde berekeningswijze van de restmiddelen toegepast op de cijfers van de jaarafsluit 2023. Het verschil tussen het gebudgetteerde en het gerealiseerde exploitatieresultaat is 88.584 euro.

Dit exploitatieresultaat moet verminderd worden met het overschot aan werkingssubsidies 2023 voor energie, zijnde 1.262.295 euro. Dit overschot zal namelijk integraal terugvloeien naar de stad. Voor de voorziening die hiervoor werd aangelegd, zie '4. Balans' in de financiële nota. Hierdoor eindigt Stedelijk Onderwijs met een negatief verschil tussen de gerealiseerde en gebudgetteerde bedragen ter waarde van 1.173.711 euro, en worden bijgevolg geen stedelijke restmiddelen teruggestort.

13. Toelichting ontvangsten en uitgaven met buitengewone invloed op budgettair resultaat

De realisatie van 2023 heeft geen bijkomende uitzonderlijke ontvangsten en uitgaven met zich meegebracht.

14. Toelichting over overgedragen kredieten voor investeringen en financieringen

Bij het afsluiten van het boekjaar 2022 heeft Stedelijk Onderwijs geen kredieten automatisch overgedragen naar 2023: deze werden grondig bekeken en eventueel verwerkt in de aanpassing meerjarenplanning van 2023. Deze werkwijze is ook van toepassing op het einde van het jaar 2023. Voor wat betreft de overgedragen kredieten van financieringen zet Stedelijk Onderwijs de aflossing van de lopende leningen verder:

- REG leningen 2011-2012-2013.
- Leasing van het pand in de Lamorinièrestraat, eindigt in 2024. In 2023 worden de kosten doorgefactureerd aan de stad omdat zij dit pand gebruiken.
- DBFM – alternatieve financiering Topsportinternaat, Stedelijk Lyceum Cadix (fase 1, fase 2 en fase 3) en Bluegate.
- Lening zonnepanelen bij AGIOn

15. Bijlagen

Schema T1: Ontvangsten en uitgaven naar functionele aard

	Jaarrekening				Meerjarenplan	
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
00 Algemene financiering						
Exploitatie						
Uitgaven	258.343.526	271.806.030	294.579.710	328.869.681	306.506.382	312.613.457
Ontvangsten	89.070.896	91.207.571	107.459.061	102.366.892	105.429.122	107.848.582
Saldo	-169.272.630	-180.598.459	-187.120.649	-226.502.790	-201.077.261	-204.764.876
Financiering						
Uitgaven	1.751.851	1.542.731	2.243.227	2.697.034*	2.685.959	2.692.833
Ontvangsten	40.670	5.548.693	45.082.877	0	0	0
Saldo	-1.711.180	4.005.962	42.839.649	-2.697.034*	-2.685.959	-2.692.833
06 Lerende en werkende stad						
Exploitatie						
Uitgaven	85.123.202	94.908.905	109.252.345	119.122.677	120.301.890	119.776.625
Ontvangsten	270.459.312	289.922.407	317.975.059	351.977.042	326.715.144	331.057.830
Saldo	185.336.110	195.013.502	208.722.714	232.854.365	206.413.254	211.281.205
Investerings						
Uitgaven	54.582.187	47.587.336	86.319.427	64.825.292	85.773.571	82.014.795
Ontvangsten	49.670.443	31.090.416	28.744.902	61.206.476	64.679.034	61.388.162
Saldo	-4.911.744	-16.496.920	-57.574.525	-3.618.817	-21.094.538	-20.626.632
Financiering						
Uitgaven	0	0	0	0	0	0
Ontvangsten	12.000	14.000	0	20.408*	0	0
Saldo	12.000	14.000	0	20.408*	0	0

* Interne leningen zijn zichtbaar omdat ze in de budgetplaatsen een impact hebben. Op AG SO niveau is de budgettaire impact hiervan 0.

Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen/Toelichting bij de jaarrekening 2023

Schema T2: Ontvangsten en uitgaven naar economische aard

	Jaarrekening			Meerjarenplan		
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
I. Exploitatie-uitgaven						
A. Operationele uitgaven	341.912.675	365.137.518	401.240.268	444.486.230	423.284.006	428.963.087
1. Goederen en diensten	43.495.540	53.667.821	65.365.820	63.593.954	68.124.561	67.277.909
2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	290.791.582	305.187.993	331.817.291	367.389.416	350.533.907	357.081.744
b. Vastbenoemd niet-onderwijzend personeel	8.763.042	8.431.729	9.343.808	10.807.270	10.640.744	11.113.273
c. Niet-vastbenoemd niet-onderwijzend personeel	21.697.252	23.059.964	25.386.872	28.357.366	30.809.258	30.724.271
d. Onderwijzend personeel ten laste van het bestuur	88.649	90.035	84.616	86.322	100.000	100.000
e. Onderwijzend personeel ten laste van andere overheden	258.089.459	271.495.541	294.361.636	325.160.146	306.204.000	312.328.080
f. Andere personeelskosten	2.153.179	2.110.724	2.640.359	2.978.312	2.779.906	2.816.119
4. Toegestane werkingssubsidies	719.957	630.020	749.601	753.766	751.012	762.982
- aan andere begunstigen	719.957	630.020	749.601	753.766	751.012	762.982
5. Andere operationele uitgaven	6.905.596	5.651.684	3.316.555	12.749.094	3.874.526	3.840.452
B. Financiële uitgaven	1.554.054	1.577.417	2.591.788	3.506.128	3.524.266	3.426.996
1. Rente, commissies en kosten verbonden aan schulden	1.532.776	1.533.892	2.585.223	3.423.980	3.521.148	3.423.878
- aan financiële instellingen	1.532.776	1.533.892	2.585.223	3.423.980	3.521.148	3.423.878
2. Andere financiële uitgaven	21.277	43.525	6.564	82.148	3.118	3.118

II. Exploitatieontvangsten	2020	2021	2022	2023	2024	2025
A. Operationele ontvangsten	358.443.828	380.041.542	423.596.561	451.732.144	429.766.142	436.576.223
1. Ontvangsten uit de werking	5.157.382	6.505.249	8.847.757	10.197.307	10.617.161	10.692.290
3. Werkingssubsidies	350.909.986	372.192.528	412.740.806	439.823.950	418.334.510	425.140.890
a. Algemene werkingssubsidies	89.065.540	91.205.337	107.453.477	102.143.058	105.395.411	107.814.871
- Andere algemene werkingssubsidies	89.065.540	91.205.337	107.453.477	102.143.058	105.395.411	107.814.871
- van de Vlaamse overheid	42.878.075	42.483.563	43.582.933	47.687.099	47.879.109	48.049.769
- van de gemeente	46.187.465	48.721.774	63.870.543	54.455.959	57.516.302	59.765.102
b. Specifieke werkingssubsidies	261.844.446	280.987.191	305.287.329	337.680.891	312.939.099	317.326.019
- van de Vlaamse overheid	260.817.627	280.168.753	303.682.196	334.566.956	310.636.025	316.192.249
- van de provincie	2.444	2.500		6.644	0	0
- van de gemeente	658.193	649.878	1.058.495	2.398.285	2.213.055	1.098.883
- van andere entiteiten	366.183	166.060	546.638	709.006	90.019	34.887
5. Andere operationele ontvangsten	2.376.460	1.343.764	2.007.998	1.710.887	814.471	743.043
B. Financiële ontvangsten	1.086.380	1.088.437	1.837.558	2.611.790	2.378.124	2.330.189
III. Exploitatiesaldo	16.063.480	14.415.044	21.602.065	6.351.576	5.335.991	6.516.329

I. Investeringsuitgaven	2020	2021	2022	2023	2024	2025
B. Investeringsuitgaven in materiële vaste activa	54.476.900	47.133.649	86.132.314	64.502.083	84.381.622	81.087.318
1. Gemeenschapsgoederen en bedrijfsmatige materiële vaste activa	54.486.757	47.155.119	86.136.568	64.524.783	84.381.622	81.087.318
a. Terreinen en gebouwen	46.108.183	30.048.730	26.824.728	55.654.253	73.513.308	68.215.036
c. Roerende goederen	8.321.447	11.134.026	8.789.005	8.359.985	10.435.586	12.872.283
d. Leasing en soortgelijke rechten	57.127	5.972.363	50.522.836	510.546	432.728	
2. Andere materiële vaste activa	-9.857	-21.470	-4.255	-22.700		
a. Terreinen en gebouwen	-9.857	-21.470	-4.255	-22.700		
C. Investeringsuitgaven in immateriële vaste activa	105.287	453.687	187.113	323.209	1.391.949	927.476
II. Investeringsontvangsten	2020	2021	2022	2023	2024	2025
D. Investeringsontvangsten uit subsidies en -schenkingen	49.670.443	31.090.416	28.744.902	61.206.476	58.884.184	61.388.162
- van de Vlaamse overheid	12.822.320	6.908.567	14.849.172	26.490.371	16.006.706	16.519.842
- van de gemeente	36.576.367	22.398.729	13.895.731	34.716.105	42.877.478	44.868.321
- van andere entiteiten	271.757	1.783.121				
III. Investeringssaldo	-4.911.744	-16.496.920	-57.574.525	-3.618.817	-44.516.393	-20.626.632
Saldo exploitatie en investeringen	11.151.736	-2.081.876	-35.972.460	-2.732.759	-39.180.402	-14.110.303

I. Financieringsuitgaven	2020	2021	2022	2023	2024	2025
A. Vereffening van financiële schulden	1.622.839	1.663.864	2.222.820	2.697.034	2.685.959	2.692.833
1. Periodieke aflossingen van opgenomen leningen en leasings	1.622.839	1.663.864	2.222.820	2.697.034*	2.685.959	2.692.833
C. Toegestane leningen en betalingsuitstel	129.011	-121.133	20.408			
1. Toegestane leningen	129.011	-121.133	20.408			
- aan andere begunstigen	129.011	-121.133	20.408			
II. Financieringsontvangsten	2020	2021	2022	2023	2024	2025
A. Aangaan van financiële schulden	40.670	5.548.693	45.082.877			
- opname van leningen en leasings bij financiële instellingen		5.548.693	45.082.877			
- opname van leningen en leasings bij andere entiteiten	40.670					
C. Vereffening van toegestane leningen en betalingsuitstel	12.000	14.000		20.408*		
1. Terugvordering van toegestane leningen	12.000	14.000		20.408		
a. Periodieke terugvorderingen	12.000	14.000		20.408		
III. Financieringssaldo	-1.699.180	4.019.962	42.839.649	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833
Budgettair resultaat van het boekjaar	9.452.556	1.938.086	6.867.189	56.133	-41.866.361	-16.803.136

* Interne leningen zijn zichtbaar omdat ze in de budgetplaatsen een impact hebben. Op AG SO niveau is de budgettaire impact hiervan 0.
Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen/Toelichting bij de jaarrekening 2023

Schema T3: Investeringsproject: Investerings Stedelijk Onderwijs Antwerpen

	Reeds gerealiseerd in MJP	Nog te realiseren		Totaal	Jaarlijkse transacties in MJP					
		in MJP	na MJP		Jaarrekening				Meerjarenplan	
					2020	2021	2022	2023	2024	2025
Uitgaven	253.314.242	167.788.366	174.848.499	595.951.107	54.582.187	47.587.336	86.319.427	64.825.292	85.773.571	82.014.795
B. Investerings in materiële vaste activa	252.244.946	165.468.940	174.443.499	592.157.385	54.476.900	47.133.649	86.132.314	64.502.083	84.381.622	81.087.318
1. Gemeenschapsgoederen en bedrijfsmatige materiële vaste activa	252.303.228	165.468.940	174.443.499	592.215.667	54.486.757	47.155.119	86.136.569	64.524.783	84.381.622	81.087.318
a. Terreinen en gebouwen	158.635.894	141.728.344	155.580.358	455.944.597	46.108.183	30.048.730	26.824.728	55.654.253	73.513.308	68.215.036
c. Roerende goederen	36.604.463	23.307.869	18.863.141	78.775.473	8.321.447	11.134.026	8.789.005	8.359.985	10.435.586	12.872.283
d. Vaste activa in leasing of op grond van een soortgelijk recht	57.062.872	432.728		57.495.600	57.127	5.972.363	50.522.836	510.546	432.728	
2. Andere materiële vaste activa	-58.282			-58.282	-9.857	-21.470	-4.255	-22.700		
a. Terreinen en gebouwen	-58.282			-58.282	-9.857	-21.470	-4.255	-22.700		
C. Investerings in immateriële vaste activa	1.069.296	2.319.425	405.000	3.793.721	105.287	453.687	187.113	323.209	1.391.949	927.476
Ontvangsten	170.712.237	126.067.196	158.842.372	455.621.805	49.670.443	31.090.416	28.744.902	61.206.476	64.679.034	61.388.162
D. Investeringsubsidies en -schenkingen	170.712.237	126.067.196	158.842.372	296.779.433	49.670.443	31.090.416	28.744.902	61.206.476	64.679.034	61.388.162

Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen/Toelichting bij de jaarrekening 2023

Schema T4: Evolutie van de financiële schulden

Financiële schulden op 31 december	Jaarrekening				Meerjarenplan*	
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
A. Financiële schulden op lange termijn	42.411.831	46.149.826	88.103.996	85.418.036	82.725.203	80.032.371
1. Financiële schulden op 1 januari	44.015.699	42.411.831	46.149.826	88.103.995	85.418.036	82.725.203
2. Nieuwe leningen	40.670	5.548.693	45.062.469			
3. Aflossingen	-226	-19.551	-431.672			
4. Overboekingen	-1.644.313	-1.791.147	-2.676.626	-2.685.959	-2.692.833	-2.692.833
5. Andere mutaties						
B. Financiële schulden op lange termijn die binnen het jaar vervallen	1.644.313	1.791.147	2.676.626	2.685.959	2.692.833	2.692.833
1. Financiële schulden op 1 januari	1.622.613	1.644.313	2.222.820	2.676.626*	2.685.959	2.692.833
2. Aflossingen	-1.622.613	-1.644.313	-2.222.820	-2.676.626*	-2.685.959	-2.692.833
3. Overboekingen	1.644.313	1.791.147	2.676.626	2.685.959	2.692.833	2.692.833
4. Andere mutaties						
C. Financiële schulden op korte termijn						
Totaal financiële schulden	44.056.144	47.940.973	90.780.622	88.103.995	85.418.036	82.725.203

* De bedragen bij 'Meerjarenplan' zijn die van de 8ste aanpassing van het meerjarenplan (najaar 2023).

** Met interne leningen wordt bij deze berekening geen rekening gehouden. Op AG SO niveau is de budgettaire impact van deze leningen 0.

Autonomo gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen/Toelichting bij de jaarrekening 2023

Overzicht erfpacht

Volgende transacties vonden plaats in 2023:

In erfpacht gekomen van Stedelijk Onderwijs

- Van Amstelstraat – Deurne
- Bosuil 138 – Deurne
- Maarschalk Montgomerylaan – Deurne
- Frankrijklei 71-73 – Antwerpen
- Haviklaan – Deurne

Omzetting van eigendom naar erfpacht van Stedelijk Onderwijs

- Sint-Elisabethstraat 38/A – Antwerpen
- Frans Versmisselaan 31 – Deurne

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Albert Bevernagelei 65	1100227A0023X6	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Albertstraat 24	1100206F1342K4	Antwerpen	2018	1	23/12/2011	22/12/2110
Albertstraat 32	1100206F1342D6	Antwerpen	2018	1	23/12/2011	22/12/2110
Alfons De Cockstraat 56	1100209I2493X	Antwerpen	2020	4	3/02/2012	2/02/2111
Alfred Coolsstraat	1100209I2138C2	Antwerpen	2020	4	3/02/2012	2/02/2111
Arthur Sterckstraat 59	1100221A0145Z12	Berchem	2600	4	3/02/2012	2/02/2111
Atlasstraat 1	1100237A034002M	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Atlasstraat 1/1	1100237A034002L	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Atletenstraat 13	1100209I2409T6	Antwerpen	2020	7	20/12/2012	19/12/2111
Baron Leroystraat 31/ Frans Messingstraat	1100230A0513K10	Deurne	2100	16	12/05/2017	11/05/2067
Beatrijslaan	1100213N0257D	Antwerpen	2050	4	3/02/2012	2/02/2111
Begijnenvest 107	1100204D1919A	Antwerpen	2000	2	23/12/2011	22/12/2110
Belgiëlei 99	1100206F1247N	Antwerpen	2018	1	23/12/2011	22/12/2110
Bervoetstraat 31	1100204D2001C	Antwerpen	2000	1	23/12/2011	22/12/2110

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Bervoetstraat 31	1100204D2001D	Antwerpen	2000	1	23/12/2011	22/12/2110
Betogingstraat 7	afd 24 sectie A nr 325T4	Borgerhout	2140	30	14/12/2018	2/02/2111
Betogingstraat 9	1100224A0325G6	Borgerhout	2140	5	3/02/2012	2/02/2111
Biekorfstraat 72	1100205E0214E19	Antwerpen	2060	34	7/07/2020	6/07/2070
Biekorfstraat 72	1100205E0214F19	Antwerpen	2060	34	7/07/2020	6/07/2070
Biekorfstraat 72	1100205E0214W15	Antwerpen	2060	34	7/07/2020	6/07/2070
Biekorfstraat 92	1100205E0214K21	Antwerpen	2060	34	7/07/2020	6/07/2070
Biekorfstraat-Everaertstraat	afdeling 5, sectie E, nr 214a19, 214e19,214k21, 214w15, 214f19, 214t21	Antwerpen	2060	34	7/07/2020	6/07/2070
Bikschotelaan 136	1100222A0302C9	Berchem	2600	4	3/02/2012	2/02/2111
Bisschopstraat	1100208H0572P9	Antwerpen	2060	4	3/02/2012	2/02/2111
Bisschopstraat 67	1100208H0567K13	Antwerpen	2060	7	20/12/2012	19/12/2111
Boerhaavestraat 1	1100205E0464H	Antwerpen	2060	6	3/02/2012	2/02/2111
Boomsesteenweg 387	1100244D0298A2	Wilrijk	2610	3	23/12/2011	22/12/2110
Boomsesteenweg 387b	1100244D0298V	Wilrijk	2610	3	23/12/2011	22/12/2110

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Borrewaterstraat 70	1100240C0285K16	Merksem	2170	1	23/12/2011	22/12/2110
Borsbeeksesteenweg 128	1100232B0638G25	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Boshovestraat 173	1100230A0527X30	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Boshovestraat 173	1100230A0527D38	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Bosuil 138	afd 28 sectie A 352A	Deurne	2100	41	9/12/2022	8/12/2072
Bosuil 138	afd 28 sectie A 352B	Deurne	2100	41	9/12/2022	8/12/2072
Bouwmeestersstraat 3	1100211L3615D	Antwerpen	2000	1	23/12/2011	22/12/2110
Bredabaan (Peerdsbos)	Brasschaat afd 2, secti I, nr 0502/A, 0504/P, 0505/DP2	Brasschaat	2930	36	7/07/2020	30/06/2034
Bredastraat 39	1100207G0031X	Antwerpen	2060	10	7/11/2014	31/12/2110
Brederodestraat 119	1100211L3802B	Antwerpen	2018	1	23/12/2011	22/12/2110
Bremstraat 1	1100220C0524D	Zandvliet	2040	6	3/02/2012	2/02/2111
Collegelaan 3/5	1100224A0260H4	Borgerhout	2140	5	3/02/2012	2/02/2111
Columbiastraat	1100207G2176V	Antwerpen	2030	7	20/12/2012	19/12/2111
Columbiastraat	1100207G2176T	Antwerpen	2030	7	20/12/2012	19/12/2111

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Confortalei 173	1100228A0089D	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Constant Permekestraat 2	1100209I2517S2	Antwerpen	2020	6	3/02/2012	2/02/2111
Constitutiestraat 61	1100208H0581S7	Antwerpen	2060	1	23/12/2011	22/12/2110
Constitutiestraat 63-67	1100208H0575A19	Antwerpen	2060	1	23/12/2011	22/12/2110
Corneel Franckstraat 33	1100231B0230C3	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
De Borrekensstraat 78	1100232B0983P22	Deurne	2100	21	30/03/2018	2/02/2111
De Borrekensstraat 80	1100232B0983D25	Deurne	2100	21	30/03/2018	2/02/2111
De Bosschaertstraat 145	1100209I2430G9	Antwerpen	2020	1	23/12/2011	8/06/2016
De Gryspeerstraat 84	1100228A0060H8	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Doctor Decrolystraat	1100207G2342N	Antwerpen	2030	4	3/02/2012	2/02/2111
Dr Donnyplein	1100242C0106G	Wilrijk	2610	15	1/01/2017	31/12/2066
Dries 7	1100201A0554B	Antwerpen	2000	4	3/02/2012	2/02/2111
Duinstraat 14	1100205E0482S	Antwerpen	2060	1	23/12/2011	22/12/2110
Dullingen 46	afd 1 sec H nr 18P2	Brasschaat	2930	6	3/02/2012	2/02/2111

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Dullingen 46	afd 1 sec H nr 19N3p	Brasschaat	2930	20	24/02/2017	2/02/2111
Dullingen 46	afd 1 sec H nr 19S3	Brasschaat	2930	6	3/02/2012	2/02/2111
Durletstraat	1100210K1631T3	Antwerpen	2018	21	30/03/2018	2/02/2111
Durletstraat 10/1	1100210K1631R3	Antwerpen	2018	6	3/02/2012	2/02/2111
Durletstraat 10	1100210K1633P5	Antwerpen	2018	6	3/02/2012	2/02/2111
Durletstraat 10	1100210K1631S3	Antwerpen	2018	6	3/02/2012	2/02/2111
Edegemsesteenweg	1100242C0068 W 4	Wilrijk	2640	15	1/01/2017	31/12/2066
Edegemsesteenweg 100	1100242C0068 D5/deel	Wilrijk	2610	12	26/06/2015	26/06/2065
Edegemsesteenweg 100	1100242C0068 Y3/deel	Wilrijk	2610	12	26/06/2015	26/06/2065
Eikenlei 101	1100238B0563Z	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Eikenstraat 4-10	1100203C1406B	Antwerpen	2000	7	20/12/2012	19/12/2111
Everaertsstraat +71	1100205E0214M21	Antwerpen	2060	34	7/07/2020	6/07/2070
Everaertsstraat 47	1100205E0221H	Antwerpen	2060	1	23/12/2011	22/12/2110
Everaertsstraat 71	1100205E0214L21	Antwerpen	2060	34	7/07/2020	6/07/2070

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Ferdinand Pauwelsstraat 102	1100235F0099G3	Ekeren	2180	6	3/02/2012	2/02/2111
Flor Alpaertsstraat 45	1100221A0353Z5	Berchem	2600	4	3/02/2012	2/02/2111
Floralienlaan 400E	afd 23 sectie C 296AP0	Berchem	2600	43	17/03/2023	16/03/2073
Florastraat 120	1100225A0017G18	Borgerhout	2140	5	3/02/2012	2/02/2111
Frankrijklei 71-73	1100208H1207 E 6	Antwerpen	2000	41	17/06/2022	16/06/2072
Frans Messingstraat	11344A0513K10P000	Deurne	2100		12/05/2017	11/05/2067
Frans Van Hombeekplein 29	1100223B0440G	Berchem	2600	4	3/02/2012	2/02/2111
Frans Versmissenlaan 19	1100230A0489X5	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Frans Versmissenlaan 31	1100230A0489Y4	Antwerpen	2100	41	9/12/2022	2/02/2111
Gloriantlaan 44	1100213N0725Y2	Antwerpen	2050	7	20/12/2012	19/12/2111
Gloriantlaan 60	1100213N0905H3/deel	Antwerpen	2050	11	29/05/2015	29/05/2065
Greinstraat 15	1100205E0501L3	Antwerpen	2060	1	23/12/2011	22/12/2110
Grétrystraat 46	1100206F1348E9	Antwerpen	2018	1	23/12/2011	22/12/2110
Grotehondstraat 52	1100206F1276H3	Antwerpen	2018	1	23/12/2011	22/12/2110

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Hanegraefstraat	1100213N0793X	Antwerpen	2050	1	23/12/2011	22/12/2110
Hanegraefstraat	1100213N0793Y	Antwerpen	2050	1	23/12/2011	22/12/2110
Hardenvoort 13	1100207G0268P3	Antwerpen	2060	9	26/09/2014	31/12/2110
Hardenvoort 23/25	1100207G026802K	Antwerpen	2060	9	26/09/2014	31/12/2110
Hardenvoort 27/43	1100207G026802N	Antwerpen	2060	9	26/09/2014	31/12/2110
Hardenvoort 47	1100207G026302	Antwerpen	2060	9	26/09/2014	31/12/2110
Hardenvoort 49	1100207G026303	Antwerpen	2060	9	26/09/2014	31/12/2110
Hardenvoort z/n	1100207G0263H3	Antwerpen	2060	9	26/09/2014	31/12/2110
Hardenvoort z/n / Noorderplaats	1100207G1309Y3/deel	Antwerpen	2060	9	26/09/2014	31/12/2110
Haviklaan	1100230A0402 F	Deurne	2100	41	17/06/2022	2/02/2111
Haviklaan 2	1100230A0402D	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Henri Dunantstraat 26	1100238B0712E18	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Jan Frans Van De Gaerstraat	1100209I2419F3	Antwerpen	2020	1	23/12/2011	22/12/2110
Jan Van De Wervelaan 2	1100237A0466D3	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Jozef Balstraat 6	1100221A0115E25	Berchem	2600	1	23/12/2011	22/12/2110
Jozef Cardijsstraat	1100238B0564 S 10	Hoboken	2660	38	10/12/2021	1/08/2111
Jozef Van Poppelstraat 6	1100230A0476L5	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Jules Baeckelmanslaan 29	1100238B0712A18	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Juul Grietensstraat 8/22	1100224A0225Z17	Borgerhout	2140	1	23/12/2011	22/12/2110
Kasteelstraat 17	1100211L3679H2	Antwerpen	2000	1	23/12/2011	22/12/2110
Kattendijkdok-Oostkaai	1100207G01502H7P	Antwerpen	2000	22	30/03/2018	29/03/2068
Kattendijkdok-Oostkaai	1100207G01502F7P	Antwerpen	2000	22	30/03/2018	29/03/2068
Keizerstraat 71	1100202B0905A	Antwerpen	2000	1	23/12/2011	22/12/2110
Keizerstraat 71	1100202B0905C	Antwerpen	2000	17	30/06/2017	22/12/2110
Keizerstraat 71	1100202B0903	Antwerpen	2000	17	30/06/2017	22/12/2110
Kempisch dok-westkaai	1100207G015711	Antwerpen	2000	7	20/12/2012	19/12/2111
Kempisch dok-westkaai	1100207G0157Z9	Antwerpen	2000	7	20/12/2012	19/12/2111
Kempisch dok-westkaai	1100207G015711A	Antwerpen	2000	18	30/06/2017	19/12/2111

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Kempisch dok-westkaai	1100207G015711B	Antwerpen	2000	18	30/06/2017	19/12/2111
Kipdorptest 24	1100203C0032E	Antwerpen	2000	6	3/02/2012	2/02/2111
Klaproosstraat 51	1100242C0146Y	Wilrijk	2610	7	20/12/2012	19/12/2111
Klaproosstraat 53	1100242C0155D	Wilrijk	2610	7	20/12/2012	19/12/2111
Kleine Bredestraat 2A	1100219C0420H	BEZALI	2040	8/mrt	22/04/2013	21/04/2112
Kleine Kauwenberg 27/31	1100202B1153B	Antwerpen	2000	6	3/02/2012	2/02/2111
Krugerstraat 26	1100236B0039F10	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Kruisboogstraat 49	1100217F0767C	Antwerpen	2030	1	23/12/2011	22/12/2110
Lakborslei 262	1100228A0092V25	Deurne	2100	7	20/12/2012	19/12/2111
Lakborslei 339	sectie A nummer 76/K/deel en 77/N/2 deel	Deurne	2100	32	23/12/2011	13/12/2019
Lakborslei 339	sectie A nummer 351/B/P0000 1100228A0077N2	Deurne	2100	33	13/12/2019	2/02/2111
Lakborslei 339	1100228A0076K	Deurne	2100	6	3/02/2012	2/02/2111
Lambrechtsstraat 19	1100237C0148N	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Lambrechtsstraat 19	1100237C0148R	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Lamorinièrestraat 10	1100206F1234F13	Antwerpen	2018	2	23/12/2011	22/12/2110
Lamorinièrestraat 16	1100206F1225D28	Antwerpen	2018	2	23/12/2011	22/12/2110
Lamorinièrestraat 244-248	1100206F1348F9	Antwerpen	2018	2	23/12/2011	22/12/2110
Lamorinièrestraat 93	1100206F1250K9	Antwerpen	2018	2	23/12/2011	22/12/2110
Lange Beeldekensstraat 266	1100205E0728Z25	Antwerpen	2060	7	20/12/2012	19/12/2111
Lange Beeldekensstraat 258-260	1100205E0716W	Antwerpen	2060	6/mrt	3/02/2012	2/02/2111
Lange Beeldekensstraat 264	1100205E0728Y25	Antwerpen	2060	jan/00	3/02/2012	2/02/2111
Lange Klarenstraat 13-17	1100203C1425W	Antwerpen	2000	6	3/02/2012	2/02/2111
Lange Ridderstraat	1100204D3250T	Antwerpen	2000	14	8/07/2016	8/07/2066
Lange Ridderstraat 58	1100204D3261G	Antwerpen	2000	14	8/07/2016	8/07/2066
Letterkundestraat 39/41	1100243A0130E3	Wilrijk	2610	3	23/12/2011	22/12/2110
Louis Paul Boonstraat	Antwerpen, 13., afdeling, sectie N, lot B	Antwerpen	2050	37	22/01/2021	31/08/2082
Louis Strausstraat	1100209I2138M2	Antwerpen	2020	4	3/02/2012	2/02/2111

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Louizastraat 17	1100204D1913F4	Antwerpen	2000	2	23/12/2011	22/12/2110
Maarschalk Montgomerylaan 15	1100232B0602 P 7	Deurne	2100	40	17/06/2022	16/06/2072
Maarschalk Montgomeryplein 8/9	1100224A0319W6	Borgerhout	2140	6	3/02/2012	2/02/2111
Majoor Maelfaitplein	1100238B0712R18/deel	Hoboken	2660	12	26/06/2015	26/06/2065
Majoor Maelfaitplein +8-9	1100238B0712B18	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Majoor Malfaitplein	1138310062	Hoboken	2660	28	14/12/2018	26/06/2065
Maria De Heelstraat 114	1100228A0207T4	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Markgravelei 147-149	1100210K1867D	Antwerpen	2018	2	23/12/2011	22/12/2110
Mellinetplein 19	1100223C0284T7	Berchem	2600	4	3/02/2012	2/02/2111
Molenstraat 24	1100210K1523E3	Antwerpen	2018	2	23/12/2011	22/12/2110
Napelsstraat 37	1100207G0157Y11	Antwerpen	2000	7	20/12/2012	19/12/2111
Notelaarstraat 6/12	1100238B0474Z4	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Offerandestraat 19	1100208H0558A2	Antwerpen	2060	4	3/02/2012	2/02/2111
Offerandestraat 54/64	1100208H0567T12	Antwerpen	2060	4	3/02/2012	2/02/2111

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Offerandestraat-Bisschopsstraat	sectie H nummer 567/R/13/P0000	Antwerpen	2060	29	14/12/2018	2/02/2111
Offerandestraat-Bisschopsstraat	sectie H nummer 567/W/13/P0000	Antwerpen	2060	29	14/12/2018	2/02/2111
Onderwijzersstraat +7/13	1100238B0563A2	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Onderwijzersstraat 5	1100238B0563X	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Onderwijzersstraat 7/13	1100238B0563W	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Onderwijzerstraat 11	1100238B0563Y	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Onze-Lieve-Vrouwstraat 27	1100223B0439G3	Berchem	2600	4	3/02/2012	2/02/2111
Oranjestraat 100	1100207G0226Z4	Antwerpen	2060	1	23/12/2011	22/12/2110
Oranjestraat 102	1100207G0226X4	Antwerpen	2060	1	23/12/2011	22/12/2110
Oranjestraat 104	1100207G0226K	Antwerpen	2060	1	23/12/2011	22/12/2110
Pastoor Goetschalckxstraat 57	1100234E0046K2	Ekeren	2180	6	3/02/2012	2/02/2111
Paulus Beyestraat 136	1100230A0527P38	Deurne	2100	7	20/12/2012	19/12/2111
Pestalozzistraat 5-7	1100209I2293B3	Antwerpen	2020	6	3/02/2012	2/02/2111
Pierenbergstraat 31-33	1100209I2434S3	Antwerpen	2020	2	23/12/2011	22/12/2110

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Pieter Van Isackerlaan 1	1100231B0195B2	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Pionierstraat 35	1100205E0456A4	Antwerpen	2060	2	23/12/2011	22/12/2110
Portugezenhoek	1100236B0084C5	Hoboken	2660	2	23/12/2011	22/12/2110
Prinsstraat 24	1100202B0931C	Antwerpen	2000	2	23/12/2011	22/12/2110
Provinciestraat 110	1100208H1105K3	Antwerpen	2018	2	23/12/2011	22/12/2110
Quebecstraat 3	1100207G2341P	Antwerpen	2030	6	3/02/2012	2/02/2111
Quellinstraat 31	1100208H1237H7	Antwerpen	2018	2	23/12/2011	22/12/2110
Robert Broeckhovestraat 28/30	1100243A0127Z17	Wilrijk	2610	3	23/12/2011	22/12/2110
Rodestraat 16	1100202B1191L	Antwerpen	2000	2	23/12/2011	22/12/2110
Romestraat 20	1100237C0640Y2	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Ruggeveldlaan 699	1100230A0489W5	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
's Heerenland	sectie I, nummer 2917/K P0000	Antwerpen	2020	31	1/03/2019	28/02/2069
Schoolstraat 2	1100205E0464G	Antwerpen	2060	2	23/12/2011	22/12/2110
Schotensesteenweg 138	1100230A0427X4	Deurne	2100	2	23/12/2011	22/12/2110

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Schotensesteenweg 248	1100230A0353G	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Schotensesteenweg 250	1100230A0352B	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Schotensesteenweg 250-252	1100230A0351E	Deurne	2100	6	3/02/2012	2/02/2111
Schotensesteenweg 261	1100230A0475W5	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Sint Bernardsesteenweg 618	1100236B0039X10	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Sint-Annastrand	1100213N0757S13	Antwerpen	2050	7	20/12/2012	19/12/2111
Sint-Bartholomeusstraat 75-79	1100240C0305L13	Merksem	2170	4	3/02/2012	2/02/2111
Sint-Bernardsesteenweg 620	1100236B0039Y10	Hoboken	2660	3	23/12/2011	22/12/2110
Sint-Elisabethstraat 38a	1100205E0501N8	Antwerpen	2060	41	9/12/2022	8/12/2072
Sint-Elisabethstraat 38a	1100205E0501M8	Antwerpen	2060	41	9/12/2022	8/12/2072
Sint-Gummarusstraat 2	1100205E0526C4	Antwerpen	2060	4	3/02/2012	2/02/2111
Sint-Hubertusstraat 13	1100223B0405E	Berchem	2600	2	23/12/2011	22/12/2110
Sint-Jorispoort	1100204D1949A	Antwerpen	2000	6	3/02/2012	2/02/2111
Sint-Rochusstraat 124	1100232B0470L2	Deurne	2100	2	23/12/2011	22/12/2110

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Sint-Rochusstraat 22	1100232B0476T5	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Speerstraat 12	1100209I2409H7	Antwerpen	2020	2	23/12/2011	22/12/2110
Spoorweglaan 145	1100242C0217L5	Wilrijk	2610	3	23/12/2011	22/12/2110
Spoorweglaan 145	1100242C0217N2	Wilrijk	2610	3	23/12/2011	22/12/2110
Steynstraat 297	1100236B0083M	Hoboken	2660	2	23/12/2011	22/12/2110
Steynstraat 299	1100236B0083N	Hoboken	2660	2	23/12/2011	22/12/2110
Stuivenbergplein 36-37	1100205E0420X4	Antwerpen	2060	6	3/02/2012	2/02/2111
Te Boelaarpark	1100226B0946D2	Borgerhout	2140	5	3/02/2012	2/02/2111
Te Boelaarpark	1100226B0939F	Borgerhout	2140	5	3/02/2012	2/02/2111
Te Boelaarpark 3	1100226B0941C	Borgerhout	2140	6	3/02/2012	2/02/2111
Te Boelaerpark	1100226B0939G/deel	Borgerhout	2140	21	30/03/2018	2/02/2111
Te Boelaerpark	1100226B0939R/deel	Borgerhout	2140	21	30/03/2018	2/02/2111
Te Boelaerpark	1100226B0946F2/deel	Borgerhout	2140	21	30/03/2018	2/02/2111
Terlindenhofstraat 204	1100240C0174H5	Merksem	2170	7	20/12/2012	19/12/2111

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Thibautstraat 65	1100232B0983W23	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Van Aerdstraat 57	1100207G1304N3	Antwerpen	2060	4	3/02/2012	2/02/2111
Van Aerdstraat 63	1100207G1304M3	Antwerpen	2060	2	23/12/2011	22/12/2110
Van Aerdstraat 65	1100207G1304H3	Antwerpen	2060	4	3/02/2012	2/02/2111
Van Aerdstraat 67	1100207G1304W2	Antwerpen	2060	4	3/02/2012	2/02/2111
Van Aerdstraat 69	1100207G1304V2	Antwerpen	2060	4	3/02/2012	2/02/2111
Van Aerdstraat 71	1100207G1304R3	Antwerpen	2060	2	23/12/2011	22/12/2110
Van Amstelstraat	afd 27 sectie A 11K9	Deurne	2100	42	9/12/2022	2/02/2111
Van Amstelstraat	afd 27 sectie A 21S3	Deurne	2100	42	9/12/2022	2/02/2111
Van Amstelstraat	afd 27 sectie A 21T3	Deurne	2100	42	9/12/2022	2/02/2111
Van Amstelstraat	afd 27 sectie A 11L9	Deurne	2100	42	9/12/2022	2/02/2111
Van Amstelstraat 99	1100227A0023Y6	Deurne	2100	21	30/03/2018	2/02/2111
Van Den Hautelei 79	1100231B0436F8	Deurne	2100	19	9/12/2016	9/12/2066
Van Duyststraat	sectie A nummer 116D3P0000	Deurne	2100	27	23/06/2018	22/06/2068

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Van Heybeeckstraat 28	11422_C_0200_F_002_00	Merksem	2170	13	5/06/2015	5/06/2114
Van Maerlantstraat 28-30	1100205E1285B5	Antwerpen	2060	2	23/12/2011	22/12/2110
Van Peenestraat 4	1100209I2493A2	Antwerpen	2020	7	20/12/2012	19/12/2111
Van Praetlei	11423B0268L010	Merksem	2170	26	23/06/2018	22/06/2068
Verbondstraat 75	1100211L3576V	Antwerpen	2000	28	3/02/2012	23/06/2018
Verbondstraat 77-79	1100211L3577Y	Antwerpen	2000	28	3/02/2012	23/06/2018
Verschansingstraat 29	1100211L3677N	Antwerpen	2000	2	23/12/2011	22/12/2110
Verschansingstraat 43	1100211L3678T	Antwerpen	2000	2	23/12/2011	22/12/2110
VII De-Olympiadelaan 2	1100209I2302T3	Antwerpen	2020	6	3/02/2012	2/02/2111
Vinçottestraat 44	1100225A1148L	Borgerhout	2140	7	20/12/2012	19/12/2111
Violetstraat 18	1100205E0726B2	Antwerpen	2060	2	23/12/2011	22/12/2110
Vuurkruisenlaan 16	1100240C0097E14	Merksem	2170	4	3/02/2012	2/02/2111
Vuurkruisenlaan 18	1100240C0087L14	Merksem	2170	4	3/02/2012	2/02/2111
Wandeldijk 17	1100213N0757Y12	Antwerpen	2050	2	23/12/2011	22/12/2110

Straatnaam	Kadasternummer	District	PC	Nr. akte	Startdatum	Stopdatum
Waterbaan 149	1100232B0470P2	Deurne	2100	2	23/12/2011	22/12/2110
Waterbaan 22-25	afd 32 sectie B nr 1043A	Deurne	2100	35	7/07/2020	1/08/2111
Waterbaan 27	1100232B0476S5	Deurne	2100	5	3/02/2012	2/02/2111
Waterbaan 27	1100232B0476K5	Deurne	2100	6	3/02/2012	2/02/2111
Willem Van Haechtlaan 66	1100231N0725E3	Antwerpen	2050	2	23/12/2011	22/12/2110
Zegepraalstraat 30	afd 24 sectie A nr 325H6	Borgerhout	2140	30	14/12/2018	2/02/2111

Recht van opstal

Straatnaam	PC	District	Kadasternummer	Startdatum	Type	Stopdatum
Lange Scholiersstraat	2060	Antwerpen	1100205E0456B4	3/10/2014	Recht van opstal	30/06/2017
Herentalsebaan	2100	Deurne	1100232B0495T4	3/10/2014	Recht van opstal	30/06/2017
Luchtvaarstraat	2100	Deurne	1100226B0843A3	3/10/2014	Recht van opstal	28/07/2017
Bredastraat	2060	Antwerpen	1100207G0167Z2/deel	24/06/2013	Recht van opstal	31/12/2020
Bredastraat	2060	Antwerpen	1100207G0167V2/deel	24/06/2013	Recht van opstal	31/12/2020
Lanteernevelden	2100	Deurne	1100232B0809 D	20/04/2018	Recht van opstal	24/10/2040
Lanteernevelden	2100	Deurne	1100232B0820	20/04/2018	Recht van opstal	24/10/2040
Boekenberglei 279	2100	Deurne	1100232B0817 N	20/04/2018	Recht van opstal	24/10/2040
Columbiastraat 5	2030	Antwerpen	11807G2178/00S000	27/03/2023	Recht van opstal	31/12/2029

Gebouwen in eigendom

Straatnaam	PC	District	Kadasternummer	Datum akte	Type
Blancefloerlaan	2050	Antwerpen	1100213N0204G	4/05/2012	Eigendom
Grotesteenweg 224	2600	Berchem	1100221A0176R4	14/01/2011	Eigendom
Lamoriniestraat 227	2018	Antwerpen	1100206F1349S29	20/12/2010	Eigendom
Lamoriniestraat 229	2018	Antwerpen	1100206F1349M29	28/06/2013	Eigendom

Schema T5: Toelichting bij de balans

Mutatiestaat van de vaste activa	Boekwaarde op 1/1	Aankopen	Verkopen	Overboeking	Herwaardering	Afschrijving en waardevermindering	Andere mutaties	Boekwaarde op 31/12
B. Financiële vaste activa	6.198	0	0	0	0	0	0	6.198
1. Extern verzelfstandigde agentschappen								0
2. Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en soortgelijke entiteiten								0
3. OCMW-verenigingen								0
4. Andere financiële vaste activa	6.198							6.198
C. Materiële vaste activa	481.478.308	64.430.530	-3.268	0	0	-25.629.680	0	520.275.891
1. Gemeenschapsgoederen	481.478.308	64.430.530	-3.268	0	0	-25.629.680		520.275.891
a. Terreinen en gebouwen	373.380.787	55.654.253				-13.162.348		415.872.692
b. Wegen en andere infrastructuur								
c. Installaties, machines en uitrusting	14.285.146	5.417.956	-3.268			-7.373.766		12.326.068
d. Meubilair, kantooruitrusting en rollend materieel	8.499.704	2.847.775				-1.988.375		9.359.104
e. Leasing en soortgelijke rechten	85.312.672	510.546				-3.105.191		82.718.027
f. Erfgoed								0
2. Bedrijfsmatige materiële vaste activa		0	0	0	0	0	0	0
a. Terreinen en gebouwen								
b. Installaties, machines en uitrusting								
c. Meubilair, kantooruitrusting en rollend materieel								
d. Leasing en soortgelijke rechten								
3. Andere materiële vaste activa		0	0	0	0	0	0	0
a. Terreinen en gebouwen								
b. Roerende goederen								
D. Immateriële vaste activa	520.403	323.209	0	0	0	-270.245		573.367

Mutatiestaat van het nettoactief					
A. Kapitaalssubsidies en schenkingen	Boekwaarde op 1/1	Toevoeging	Verrekening	Andere mutaties	Boekwaarde op 31/12
Budgettaire entiteit 1	397.489.019	60.113.939		-15.385;089	442.217.869
Budgettaire entiteit 2					0
Totaal	397.489.019	60.113.939	0	-15.385.089	442.217.869
B. Gecumuleerd overschot of tekort	Boekwaarde op 1/1	Overschot of tekort van het boekjaar	Tussenkost gemeente aan OCMW	Andere mutaties	Boekwaarde op 31/12
Budgettaire entiteit 1	87.617.079	-727.601			86.889.477
Budgettaire entiteit 2					0
Totaal	87.617.079	-727.601	0	0	86.889.477
C. Herwaarderingsreserves	Boekwaarde op 1/1	Toevoeging	Terugneming	Andere mutaties	Boekwaarde op 31/12
Budgettaire entiteit 1					0
Budgettaire entiteit 2					0
Totaal	0	0	0	0	0
D. Overig nettoactief	Boekwaarde op 1/1	Wijziging kapitaal		Andere mutaties	Boekwaarde op 31/12
Budgettaire entiteit 1	5.165.531				5.165.531
Budgettaire entiteit 2					0
Totaal	5.165.531	0		0	5.165.531
Totaal nettoactief	Boekwaarde op 1/1			Mutatie	Boekwaarde op 31/12
Budgettaire entiteit 1	490.271.629			44.001.248	534.272.877
Budgettaire entiteit 2				0	0
Totaal	490.271.629			44.001.248	534.272.877

Autonoom gemeentebedrijf Stedelijk Onderwijs Antwerpen/Toelichting bij de jaarrekening 2023